

โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียน
การสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง
A MODEL OF TEACHING MANGEMENT EMPOWERMENT PROCESS OF
TEACHERS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, PALI DIVISION

พระมหาประพฤติ พุทธิชัย(บุญฤทธิ์)

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียน
การสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง
A MODEL OF TEACHING MANGEMENT EMPOWERMENT PROCESS OF
TEACHERS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, PALI DIVISION

พระมหาประพฤติ พุทธิชโย(บุญฤทธิ์)

ดุขฉฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุขฉฐิปัตติต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

**A MODEL OF TEACHING MANGEMENT EMPOWERMENT
PROCESS OF TEACHERS IN PHRAPARIYATTIDHAMMA
SCHOOL, PALI DIVISION**

Phramaha Prapuet Buddhichajo (Boonrit)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Buddhist Educational Administration)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 20₂₁

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุษฎ์นิพนธ์
เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครู
สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรดุษฎ์บัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

.....
(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุษฎ์

..... ประธาน

..... กรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมคุชฎี

ผศ.ดร.บุญเชิด ขำนิศาสตร์

ประธาน

ดร.ลำพอง กลมกุล

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

.....
(พระมหาประพฤติ พุทธิชัย)

ชื่อคุชฎีนิพนธ์

: โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการ
เรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี
สนามหลวง

ผู้วิจัย

: พระมหาประพฤติ พุทธิชัย (บุญฤทธิ์)

ปริญญา

: ครุศาสตรคุชฎีบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมคุชฎีนิพนธ์

: ผศ.ดร.บุญเชิด ขำนิศาสตร์, กศ.บ. (สุขศึกษา), คม. (การศึกษา
ปฐมวัย), พร.ด. (การบริหารการศึกษา)

: ดร.ลำพอง กลมกุล, ศษ.บ. (สาขาการสอนมัธยมศึกษา), ค.ม. (สาขา
วิจัยการศึกษา), ค.ด. (สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา

:

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ๒) เพื่อพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง และ ๓) เพื่อเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มประชากรคือครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี ๑๐๐ รูป โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย พบว่า ๑) ปัจจัยด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ปัจจัยด้านวิชาชีพครู และอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อการจัดการเรียนการสอนของครู ๒) โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูพบว่า ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ด้านวิชาชีพครู และด้านอิทธิบาท

ธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จมีความสัมพันธ์กันทำให้เกิดคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน ๓ ด้านคือ ด้านศักยภาพของครู มีความเข้าใจในสมรรถภาพของตนเอง ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ในความเป็นจริงทางสังคมของบริบทสภาพแวดล้อมของครู และด้านการยอมรับในการปฏิบัติงาน มีการพัฒนาและสร้างทรัพยากรที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคลและสำนักเรียน ๓) โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความถูกต้อง และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม และด้านความเป็นไปได้ ตามลำดับ.

Dissertation Title : A Model of Teaching Mangement Empowerment Process of Teachers in Phrapariyattidhamma School, Pali Division

Researcher : Phramaha Prapuet Buddhichajo (Boonrit)

Degree : Doctor of Philosophy (Buddhist Educational Administration)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst. Prof. Dr. Booncherd Chumnisart, B.Ed. (Health Administration), M.Ed. (Early Childhood Education), Ph.D. (Educational Administration)

: Dr. Lampong Klomkul, B.ED. (Secondary School Teaching), M.ED. (Educational Research), Ph.D (Educational Research Methodology)

Date of Graduation :

Abstract

The aims of this research were; 1) to study the condition of power characteristics in teaching and learning management of teachers in the Office of Religious Studies Sanam Luang Pali Department, 2) to develop a model of the process of enhancing the power characteristics, and 3) To propose a model of the process of enhancing the power characteristics. The mixed research methods were used in the study. The data were collected from 100 samples Pali teaching by questionnaires and

in-depth interviews, and then analyzed by program.

The research results found that; 1) Empowerment Process Factors, Teacher Profession Factors and Moral Powers Factors leading to success directly affects the teacher's teaching and learning management. 2) The Model of the process of enhancing the empowerment characteristics of teachers' teaching and learning management found that on the process of enhancing empowerment attributes professional teacher and in terms of influence, factors leading to success are related, resulting in power characteristics in teaching and learning management in 3 aspects, namely the teacher's potential; have an understanding of their own performance. Quality of teaching and learning is a complete development of cognition in the social reality of the teacher's environment context. And the acceptance of work resources are developed and created that facilitate the goals of the individual and the school. 3) Model of the process of enhancing the power characteristics of teaching and learning management of teachers in the School of Religious Studies Sanam Luang Pali Department, overall, is at a high level. When considering each aspect the side with the highest average at the highest level, including the usefulness accuracy and at a high level, including suitability and feasibility respectively.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขฉุฉนัฟนัฟฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยอาศัยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์ ประธานกรรมการควบคุมดุขฉุฉนัฟและ ดร.ลำพอง กลมกุล กรรมการควบคุมดุขฉุฉนัฟ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขงานอย่างต่อเนื่อง

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชสุตาภรณ์, รศ.ดร. คณบดีคณะครุศาสตร์ และอนุโมนทนาขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ,พระมหาเผด็จ จิรกุล,ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาพุทธบริหารการศึกษา ครูบาอาจารย์ภายในและภายนอกหลักสูตรทุกท่านที่ถวายเป็นความรู้ ขอบคุณบุคลากรเจ้าหน้าที่หลักสูตรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการติดต่อประสานงาน การเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การประชุมสัมมนาวิชาการ และการอำนวยความสะดวกภายในสำนักงานทุกท่าน

ขอขอบคุณเพื่อนสหธรรมิกครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษาทุกท่านที่เป็นกัลยาณมิตรให้ความเมตตาอนุเคราะห์ ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

อนุโมนทนาบุญและอนุโมนทนาขอบคุณ โยมพ่อ โยมแม่ ที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการศึกษา

ขอให้งานวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและด้านวิชาการสืบไป

พระมหาประพจน์ พุทธิชัย (บุญฤทธิ์)
ธันวาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑

๑.๒	คำถามการวิจัย	๔
๑.๓	วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๔	ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕	นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๖	ประโยชน์ที่ได้รับ	๖
บทที่ ๒	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๘
๒.๑	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ	๘
๒.๒	แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะพลังอำนาจ	๓๑
๒.๓	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม	๔๔
๒.๔	บริบทสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง	๔๙
๒.๕	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕๑
๒.๖	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๖
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๕๗
๓.๑	ขั้นตอนการวิจัย	๕๗
๓.๒	ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๕๙
เรื่อง		หน้า
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๖๑
๓.๔	การเก็บรวบรวมข้อมูล	๖๑
๓.๕	การวิเคราะห์ข้อมูล	๖๒
บทที่ ๔	ผลการวิจัย	๖๓
๔.๑	ผลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๖๕

๔.๒	การพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการ	
	เรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง	๗๕
๔.๓	เสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการ	
	สอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง	๙๒
๔.๔	องค์ความรู้จากการวิจัย	๙๒
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ		๙๔
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๙๔
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๙๗
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๐๐
บรรณานุกรม		๑๐๒
ภาคผนวก		๑๐๘
ก	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๙
ข	รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ	๑๒๐
ประวัติผู้วิจัย		๑๓๒

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒.๑	วิเคราะห์ความหมายของรูปแบบ
๒.๒	วิเคราะห์ประเภทของรูปแบบ
๒.๓	การวิเคราะห์คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี
๒.๔	การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ
๒.๕	การวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ
๓.๑	ข้อมูลประชากร
๔.๑	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่	หน้า
๔.๒ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยรวม	๘๒
๔.๓ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ	๘๔
๔.๔ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านวิชาชีพครู	๘๖
๔.๕ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ	๘๘
๔.๖ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน	๙๐

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๕๖
๔.๑ ยกร่างโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง (ฉบับร่างที่ ๑)	๗๖

ภาพที่	หน้า
๔.๒ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของ ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง (ฉบับร่างที่ ๒)	๗๙
๔.๓ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง (E-A-P-C MODEL)	๘๒
๕.๑ การพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียน การสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง	๙๕

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

คำย่อภาษาไทย

คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ การอ้างอิงใช้ระบบระบุ เล่ม ข้อ หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ ดังตัวอย่าง เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๐๘/๑๕๕. หมายถึง ทีฆนิกาย มหาวรรค พระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๒๐๘ หน้า ๑๕๕

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาวรรค (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)

ม.ม. (ไทย) = สุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ (ภาษาไทย)

สํ.ส. (ไทย) = สุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค (ภาษาไทย)

อง.จตุกก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)

อง.สตตก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต (ภาษาไทย)

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาของสงฆ์ไทยเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาของภาครัฐที่มีต่อพระสงฆ์ โดยมีลักษณะแบบให้เปล่า ผู้เรียนไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่าย เนื่องจากอาศัยศาสนิกชนผู้มีจิตใจศรัทธาทำนุบำรุงและจากทางภาครัฐ ในปัจจุบันการจัดการศึกษามีหลากหลายและมีองค์กรรับผิดชอบหลายองค์กร เช่น การศึกษาพระปริยัติธรรมบาลี อยู่ในความดูแลของคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ โดยมีกรมการศาสนาเป็นผู้สนองนโยบาย การศึกษาหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ มีการบริหารจัดการและงบประมาณที่ชัดเจน การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์อยู่ในความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัยสงฆ์และคณะกรรมการการศึกษาของคณะสงฆ์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีของคณะสงฆ์ไม่ได้แตกต่างกับการจัดการศึกษาทางโลกคือจะต้องมีคุณภาพ วัดได้จากการสอบผ่านของแต่ละชั้น องค์กรประกอบต่าง ๆ สำหรับระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มี บุคลากร อาคารสถานที่หลักสูตร การวัดประเมินผล งบประมาณ การบริหารจัดการที่เหมาะสม

สำหรับระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการศึกษาสงฆ์ แม้ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจะอยู่ในความดูแลของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา แต่การบริหารจัดการนั้นแยกส่วนออกจากกันระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กับแผนกสามัญศึกษา โดยแผนกธรรม-บาลีอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ร่วมกับมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้จัดหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่สนองนโยบายลักษณะการบริหารจัดการรวมอยู่ในระบบการปกครองคณะสงฆ์ ชื่อ “กองพุทธศาสนศึกษา” แยกเป็นแผนกธรรมและบาลี ต่างจากการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่ปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ มีองค์กรการศึกษาดูแลบริหารจัดการตามลำดับ ตั้งแต่กลุ่มโรงเรียน สำนักศึกษาธิการจังหวัด โดยมีหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาและกรมการศึกษานอกโรงเรียน เป็นหน่วยงานทางการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสนับสนุนช่วยเหลืออีกทางหนึ่ง โดยอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของ

กรมการศาสนา การจัดการศึกษาที่เป็นหลักสำคัญของคณะสงฆ์ไทย มี ๒ แผนก คือ แผนกธรรม และ แผนกบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้ง ๒ แผนกนี้ เป็นการศึกษาและการสอบสนามหลวงที่อยู่ใน พระบรมราชูปถัมภ์แห่งองค์พระมหากษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตเป็นลำดับมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน^๑ โดยที่ การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาที่คงคุณลักษณะและอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่เน้น สำหรับพระภิกษุสามเณร เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาเล่าเรียนภาษา บาลี ซึ่งเป็นภาษาที่จารึกคัมภีร์พระไตรปิฎก เป็นภาษาที่รักษาพระพุทธพจน์ อันเป็นหลักธรรมคำ สอนของพระพุทธเจ้าโดยตรง ซึ่งเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าตามที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า โย โว อานนท มया ธมโม จ วินโย จ เทสิโต ปญฺโต โส โว มมจฺเยน สตฺถา แปลว่า อานนทธรรมและวินัย ไต ที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้ว แก่เธอทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้น จักเป็นศาสดา (ตัวแทน) ของเธอ ทั้งหลาย โดยกาลล่วงไปแห่งเรา^๒ ดังนั้น การศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน จึง เป็นการศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการให้ผู้ศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนทาง พระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการจรรโลงดำรงความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และเพื่อเป็นการพัฒนาให้ ผู้ศึกษาได้ปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม มีระเบียบวินัย ฉะนั้น การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนี้ จึงถือได้ว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของพระภิกษุสามเณร

ปัจจุบันการบริหารงานวิชาการมีทั้งเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาและแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ และการจัดการศึกษายังเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู และผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างสถานศึกษาทุกส่วนของสังคม ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วม มือกันในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลานของตน เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การบริหารจัดการด้านการศึกษาในสถานศึกษาหรือโรงเรียน งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญถือเป็นงาน หลักที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ครูได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ กระบวนการศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ และปัญหา สำคัญของการบริหารการศึกษาคือ การรวมอำนาจไว้ส่วนกลางของเอกภาพในการบริหาร ขาด ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน

^๑ กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, พิธีมอบรางวัล สำนักเรียนพระปริยัติ ธรรม แผนกธรรม ดีเด่น ปีการศึกษา ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๖๕-๖๖.

^๒ ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๔๑/๑๘๐.

ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคมขาดการพัฒนา นโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องการศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้นำทางการศึกษาในโรงเรียนและในชุมชนท้องถิ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจหลักสูตรโดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร^๓

แนวคิดหลักของการสร้างเสริมคุณลักษณะพลังอำนาจ ได้มาจากการของArlinsky (1971) ,Freire(1970,1973),และ Rothman(1971) นักคิดทั้งสามคนได้ร้อยเรียงประเด็นสำคัญที่กลายมาเป็นทฤษฎีของการสร้างเสริมพลังอำนาจ นั่นคือ กระบวนการหลักของการสร้างเสริมพลังอำนาจ ต้องมีการพัฒนาระดับปัจเจกบุคคล การมีส่วนร่วม การกระตุ้นให้เกิดสำนึก และ การทำงานด้านการปรับเปลี่ยน หรือเปลี่ยนแปลงสังคม การสร้างพลังอำนาจ ได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง จนพอสรุปเป็นแนวเดียวกันได้ว่า การสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการไม่ใช่กิจกรรมอย่างที่ใช้กันอยู่ แนวคิดนี้มีความทันสมัยของแนวคิดในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ อยู่ที่การมองการเปลี่ยนแปลงในสองระดับ คือ บุคคล และองค์กรหรือสังคม นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวัดและการประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นนำไปใช้ในระดับใด การวัดการเปลี่ยนแปลงควรทำทั้งสองระดับ ดังนั้นในการนำไปใช้ไม่ว่าจะเป็นบริบทของชุมชน องค์กร โรงเรียน ผู้ใช้ควรที่จะออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับทฤษฎี ที่มีความเป็นกระบวนการ และควรออกแบบเครื่องมือวัดและกิจกรรมการวัดและประเมินผลให้สอดคล้อง กับกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ

การสร้างเสริมคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรมมีความหมายต่อผู้ที่อยู่ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ในฐานะเป็นกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนพระปริยัติธรรมมีศักยภาพและ ความสามารถ เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย อันเกิดจากการมีแรงจูงใจในการทำงาน มีศักยภาพ และเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่าสามารถทำงานนั้นให้บรรลุผลสำเร็จได้ โดยครูสอนพระปริยัติธรรมรับรู้ได้ถึงการมีอำนาจในการควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิสระในการตัดสินใจในการทำงาน ซึ่งมีเป้าหมายของการเสริมสร้าง

^๓ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารงานวิชาการ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหมิตรออฟเซต, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

คุณลักษณะพลังอำนาจของครูสอนพระปริยัติธรรมใน ๓ ลักษณะ คือ เพื่อให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพ
ของครูสอนพระปริยัติธรรม พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และเกิดการยอมรับในตัว บุคลากร
ผู้ปฏิบัติงาน

จากความเป็นมา และความสำคัญของปัญหาในเบื้องต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาโมเดล
กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา
พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสอนพระปริยัติ
ธรรมมีศักยภาพและความสามารถ เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย อันเกิดจาก
การมีแรงจูงใจ ในการทำงานเพื่อพัฒนาสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูลและ
เกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในยุคปัจจุบันต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ สภาพปัจจุบันปัญหาและอุปสรรคของการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจครูสอน
พระปริยัติธรรมในประเทศไทยเป็นอย่างไร

๑.๒.๒ สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูลควรมีโมเดลกระบวนการ
เสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรมอย่างไร

๑.๒.๓ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน
ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล ควรทำอย่างไร เพื่อให้ครูได้
ขับเคลื่อนการสอนบาลีออกไปอย่างกว้างขวางและมีความมั่นคง ยั่งยืน

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการ
จัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล โดยมี
วัตถุประสงค์ ดังนี้

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนัก
ศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล

๑.๓.๒ เพื่อพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง

๑.๓.๓ เพื่อเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ๔ ด้าน คือ ๑) ขอบเขตด้านเนื้อหา ๒) ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ๓) ขอบเขตด้านพื้นที่ และ ๔) ขอบเขตด้านระยะเวลา ดังนี้ คือ

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดำรง เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี เพื่อให้ได้ตัวแปรองค์ประกอบที่สอดคล้องกับโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง อันประกอบด้วย ๑) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ ๒) แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพลังอำนาจ ๓) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ๔) บริบทสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง และ ๕) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเรื่องโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) เพื่อเชื่อมโยงความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและการพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครู ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามขั้นตอนการวิจัยทั้ง ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์ (Interview) คือผู้บริหารและครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง จำนวน ๑๐ รูป เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) และตรงเกณฑ์ในการเลือก สรุปผลการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง ด้วยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ด้านการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน ๙ รูป/คน เป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) และตรงเกณฑ์ในการเลือก สรุปผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการศึกษาเอกสาร ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตรวจสอบโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง โดยแจกแบบสอบถาม โดยประชากรผู้ให้ข้อมูลคือครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ) จำนวนประชากร ๑๐๐ รูป

ขั้นตอนที่ ๓ นำเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างพลังอำนาจร่วมพิจารณา

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ)

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยมีระยะเวลาในการจัดทำเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๓ – เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๔

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของศัพท์ที่ตรงกัน จึงได้นิยามศัพท์เฉพาะขึ้น ดังนี้

โมเดล หมายถึง รูปแบบที่อธิบายกระบวนการการดำเนินงานในระบบว่ามีการทำงานอะไร และความต้องการใดบ้างในระบบที่สำคัญ นอกจากนี้ยังอธิบายได้ว่ากระบวนการนั้นมีการทำงานอย่างไร มีเทคโนโลยีอะไรในกระบวนการทำงาน

การเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ หมายถึง กระบวนการส่งเสริมสนับสนุนให้คนมี ศักยภาพและ ความสามารถ เพื่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย อันเกิดจาก การมี แรงจูงใจในการทำงาน มีศักยภาพ และเชื่อมั่นในศักยภาพของตน ว่าสามารถทำงานนั้น ให้บรรลุผล สำเร็จได้

ครูสอนพระปริยัติธรรม หมายถึง ครูสอนบาลี ต้องเป็นเปรียญ หรือผ่านการอบรมหลักสูตร ฝึกหัดครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของกรมการศาสนา

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการ เรียนการสอนที่ทุกฝ่ายมีบทบาท สำคัญในการกำหนดจุดหมาย สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียน และการ วัดประเมินผลที่มุ่งพัฒนาคนให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ตาม ศักยภาพ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการ

สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสยามหลวง หมายถึง โรงเรียนสอนความรู้ พระพุทธศาสนาด้านภาษาบาลี

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๖.๑ ได้ทราบสภาพปัจจุบันปัญหาและอุปสรรคการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจใน การจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๑.๖.๒ ได้ทราบการพัฒนาการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

๑.๖.๓ ได้โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

๑.๖.๔ ผลการวิจัยเรื่องโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง สามารถนำไปพัฒนาครูสอนพระปริยัติธรรมให้มีพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาสำนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร บทความ สื่อออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะได้นำมาเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะพลังอำนาจ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๒.๔ บริบทสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ

๒.๑.๑ ความหมายของรูปแบบ

รูปแบบเป็นสิ่งที่สร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้มีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

ปัญญา ทองนิล ได้กล่าวอธิบายว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎีประสบการณ์ การคาดการณ์ นำเสนอในรูปของข้อความหรือแผนผัง^๔

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล ได้กล่าวอธิบายว่ารูปแบบ หมายถึง โครงสร้างโปรแกรมแบบจำลองหรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริงที่สร้างขึ้นจากการลดทอนเวลาและเทศะ พิจารณามีสิ่งใดบ้างที่จะต้องนำมาศึกษาเพื่อให้ทดแทนแนวคิดหรือปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยอธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆของรูปแบบนั้นๆ^๕

มาลี สิบกระแส อธิบายว่ารูปแบบมีสองลักษณะ คือ รูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่นเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูปสมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพยากรณ์หรือเขียนเป็นข้อความ จำนวน หรือ ภาพ หรือแผนภูมิหรือรูปสามมิติ^๖

ทิตนา แคมมณี ได้อธิบายความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ หมายถึงเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิดประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง^๗

อุทัย บุญประเสริฐ ได้กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่ง que แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกันระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์ หรือเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ^๘

Tosi & Carroll ให้ความหมายไว้ว่า รูปแบบเป็นนามธรรมของของจริง หรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งมีทั้งรูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) และรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Model) หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองอย่างง่ายหรือย่อส่วน (Simplified Form) ของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ผู้เสนอรูปแบบศึกษาและพัฒนาขึ้นมาเพื่ออธิบายหรือแสดง

^๔ ปัญญา ทองนิล. รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๕๓.

^๕ ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เน้นการกระจายอำนาจ ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม. ๒๕๕๒.

^๖ มาลี สิบกระแส. การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม ๒๕๕๒.

^๗ ทิตนา แคมมณี. ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์. ๒๕๕๐.

^๘ อุทัย บุญประเสริฐ, ตัวแบบ หุ่นจำลอง แบบจำลองหรือโมเดล, วารสารครุศาสตร์, ๓ (๓-๔), (เมษายน-กรกฎาคม ๒๕๔๖), หน้า ๒๕-๓๔.

ปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น และใช้ในการพยากรณ์ปรากฏการณ์ หรือใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่ง^๙

Procter and Paul ให้ความหมายคำคำนี้ไว้ใน **Longman Dictionary of Contemporary English** โดยสรุปแล้วจะมี ๓ ลักษณะใหญ่ คือ **Model** ที่หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของจริง ความหมายนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง เช่น แบบจำลองของเรือดำน้ำ เป็นต้น **Model** ที่หมายถึงสิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูแบบอย่าง นักเดินแบบหรือแม่แบบในการวาดภาพศิลป์ เป็นต้น **Model** ที่หมายถึงแบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น 864X เป็นต้น^{๑๐}

Stoner and Wankel ให้ทัศนะว่ารูปแบบเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์เพื่อทำให้เราได้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้นๆ ได้ง่ายขึ้น^{๑๑}

Husen and Postlethwaite ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบ คือโครงสร้างที่ถูกนำเสนอเพื่อใช้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างมาจากเหตุการณ์การหยั่งรู้ ด้วยวิธีการอุปมาอุปไมย หรือได้มาจากทฤษฎี รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี^{๑๒}

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของรูปแบบจากนักวิชาการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ บัญญา ทองนิล, ๒๕๕๓, ณัฐศักดิ์ จันทน์ผล, ๒๕๕๒, มาลี สืบกระแสน, ๒๕๕๒, พิศนา แหมมณี, ๒๕๕๐, อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๖, Tosi, H.L. & Carroll, S.J. 1982, Procter and Paul, 1978, Stoner and Wankel, 1986, Husen and Postlethwaite, 1994 สามารถนำมาวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๑

ตารางที่ ๒.๑ การวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบ

นักวิชาการ	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙
	ความหมาย								
โครงสร้างที่เกิดจากทฤษฎี ประสบการณ์ การ คาดการณ์ ความคิด เพื่อใช้อธิบาย ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ในเชิงเป็น	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓

^๙Tosi, H.L. & Carroll, S.J. **Management**. (New York: John Wiley and Sons. 1982), p. 559.

^{๑๐}Procter and Paul. **Longman Dictionary of Contemporary English**. London: Longman, 1978.

^{๑๑}Stoner. and Wankel, **Management**. 3rd.ed. New Delhi : Prentice-Hall Privated Limited. 1986.

^{๑๒}Husen, T. & Postlethwaite, N.T. **The international encyclopedia of education**. 2nd ed NewYork : Pergawon press Inc. 1994.

เหตุเป็นผลกัน									
รูปแบบจำลอง หรือตัวแบบที่จำลองสภาพความเป็นจริง เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้นๆ ได้ง่ายขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓
สิ่งที่บุคคลนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เพื่ออธิบายหรือแสดงให้เห็นเข้าใจได้ง่ายขึ้น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. ปัญญา ทองนิล
๒. ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล
๓. มาลี สืบกระแสน
๔. ทิศนา ขัมมมณี
๕. อุทัย บุญประเสริฐ
๖. Tosi & Carroll
๗. Procter and Paul
๘. Stoner and Wankel
๙. Husen and Postlethwaite

ผู้วิจัยสรุปออกมาได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นเป็นแบบอย่าง โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ หรือจากทฤษฎี หลักการต่างๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่ออธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

๒.๑.๒ ประเภทของรูปแบบ

ประเภทของรูปแบบเป็นแบบจำลองที่ถ่ายทอดจากทฤษฎีหรือจากประสบการณ์ ซึ่งนักวิชาการได้จัดแบ่งประเภทของรูปแบบ ดังต่อไปนี้

Keeves ได้แบ่งประเภทของรูปแบบ โดยยึดแนวทางของ **Caplan and Tutsuoka** และพัฒนาการของการใช้รูปแบบทางการศึกษาเป็น ๔ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียง (Analogue Model) ลักษณะเป็นรูปแบบเชิงกายภาพสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเทียบเคียงโครงสร้าง รูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายคลึงกัน และทำให้รูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลที่มีอยู่ในขณะนั้น อีกทั้งรูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจน เพื่อทดสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ และหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้ เช่น รูปแบบของจำนวนประชากรนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเทียบเคียงกับลักษณะของแท่งก้นน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก กล่าวคือ จำนวนนักเรียนที่เข้า ประกอบด้วย อัตราการเกิด การย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนจำนวนนักเรียนออกจากโรงเรียน ประกอบด้วย อัตราการออกเนื่องจากพ้นเกณฑ์ อัตราการย้ายออก อัตราการออกจากโรงเรียนตามระบบ เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบก็เพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงประชากรนักเรียนของโรงเรียน

๒. รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) ลักษณะเป็นการแสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรโดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันมีแนวโน้มว่านำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดผลทางการศึกษารูปแบบสามารถนำไปสู่การสร้างทฤษฎี ทั้งนี้เพราะสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานได้ และส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

๔. รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่มาจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ไปศึกษาเรื่องเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ ทำให้สามารถศึกษารูปแบบเชิงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดที่สำคัญของรูปแบบนี้ คือ ต้องสร้างขึ้นจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรง แต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุเชิงผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงเพื่อทดสอบรูปแบบ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๑. รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive Model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นโยงที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียว โดยไม่มีการสัมพันธ์ย้อนกลับ

๒. รูปแบบเชิงสาเหตุเส้นคู่ (Non-Recursive) คือ รูปแบบที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยมีทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรตัวหนึ่ง อาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางย้อนกลับได้^{๑๓}

Schwirian (อ้างใน Bardo & Hardman) นักนิเวศวิทยาคนสำคัญได้แบ่งประเภทของรูปแบบด้วยการอธิบายลักษณะจากลักษณะของเมืองออกเป็นรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะพื้นที่และรูปแบบที่อธิบายโดยลักษณะของประชากรรูปแบบที่ใช้ในการอธิบายโดยพื้นที่นั้นมีจุดมุ่งหมายในการบรรยายลักษณะของเมืองว่ามีลักษณะเช่นไร เช่น **Concentric Zone Model** และ **Social Area Analysis Model** เป็นต้น สำหรับรูปแบบที่ใช้อธิบายคุณลักษณะของประชากรเมืองนั้น เป็นรูปแบบที่เสนอแนวคิดในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของประชากรเมืองต่าง ๆ เช่น **Residential Segregation Model** เป็นต้น^{๑๔}

Bush ได้แบ่งรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาออกเป็น ๕ รูปแบบ คือ

๑. รูปแบบปกติ (formula model)
๒. รูปแบบประชาธิปไตย (democratic model)
๓. รูปแบบทางการเมือง (political model)

^{๑๓} Keeves, อ้างใน มณฑาญจน์ ทองใย, “การพัฒนาแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, ๒๕๔๘, หน้า ๑๒-๑๓.

^{๑๔} Bardo & Hartman, **Urban society: A systematic introduction**. New York: F. E. Peacock. 1982.

๔. รูปแบบจิตวิสัย (subjective model)

๕. รูปแบบคลุมเครือ (ambiguity model)^{๑๕}

Husen & Postlethwaite ได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้ ๕ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงอุปมาหรือเปรียบเทียบ (Analogue models) เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการคิดหาเหตุผล รูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาวิทยาศาสตร์ทางกายภาพ รูปแบบนี้ไม่ค่อยใช้ในสาขาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ ตัวอย่างของรูปแบบประเภทนี้ใช้ทางการศึกษา คือ ขนาดของโรงเรียนหรือจำนวนของนักเรียนในโรงเรียน เช่น ตามเขตพื้นที่ ตามการย้ายเข้ามาอยู่ของผู้ปกครอง รูปแบบนี้มีประโยชน์ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงและการทำนายในอนาคตซึ่งสามารถใช้ในการวางแผนและการกำหนดนโยบายได้

๒. รูปแบบเชิงภาษา (Semantic model) เป็นรูปแบบที่แสดงออกด้วยการใช้คำพูด ภาษาท่าทาง รูปภาพเป็นหลัก แต่รูปแบบนี้มีจุดอ่อนที่ขนาดความชัดเจนแน่นอนที่ยากต่อการทดสอบ ฉะนั้นรูปแบบนี้จึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนของการใช้ภาษา

๓. รูปแบบเชิงแผน (Schematic models) เป็นรูปแบบที่แสดงแผนที่หรือแผนภูมิที่จะพยายามเชื่อมโยงหน่วยงานและกลุ่มต่างๆให้เข้ามาสัมพันธ์กัน รูปแบบนี้นิยมใช้ในสาขาจิตวิทยา

๔. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematic models) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์นี้มีประโยชน์ที่สามารถทำให้ข้อสันนิษฐานได้มีการพิจารณาด้วยเชิงประมาณและทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์สามารถเขียนความสัมพันธ์ได้ในรูปสูตรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ได้

๕. รูปแบบเชิงเหตุผล (Casual models) รูปแบบนี้เริ่มได้รับความสนใจในช่วงหลังปี ค.ศ. 1970 และนิยมใช้ในการวิจัยมากขึ้น เชื่อกันว่ารูปแบบนี้เริ่มใช้ในสาขาพันธุศาสตร์ ซึ่งมีการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) มาใช้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบเชิงเหตุผลนี้จะเกี่ยวข้องกับการสร้างสมการโครงสร้างอย่างง่ายของสาเหตุกับตัวแปรต่างๆ ภายใต้การใช้เหตุผลการตัดสินใจ^{๑๖}

Steiner รูปแบบแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical model or model-of) รูปแบบประเภทนี้เป็นแบบจำลองทางกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

๒. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical model or model-for) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ตัวทฤษฎีเองไม่ใช่รูปแบบหรือแบบจำลองเป็นตัวช่วยให้เกิดรูปแบบที่มีโครงสร้างต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน^{๑๗}

^{๑๕} Bush, T. **Theories of Educational Management**, Frome and London: Butler & Tanner, 1986. p.19.

^{๑๖} Husen & Postlethwaite. **The international encyclopedia of education** , (New York : Paramon. 1994. p.158.

^{๑๗} Steiner, อ้างใน มาลี สิบกระส่ำ, “การพัฒนาารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา”, วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒, หน้า ๑๑๐.

Joyce & Weill ได้จัดแบ่งประเภทรูปแบบตามแนวคิดพื้นฐานในการเสนอรูปแบบในการบรรยายและอธิบายปรากฏการณ์นั้นๆ เป็นหลักและได้แบ่งรูปแบบไว้ ๔ รูปแบบ คือ

๑. **Informational-Processing Model** เป็นรูปแบบที่ยึดหลักความสามารถประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดเก็บข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. **Personal Model** เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และการพัฒนาบุคคลเฉพาะรายโดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง (Reality) ทั้งหมด

๓. **Social Interaction Model** เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและบุคคลต่อสังคม

๔. **Behavior Model** เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยา และพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้^{๑๘}

Smith et. al ได้แบ่งประเภทของรูปแบบออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงกายภาพ จำแนกเป็นรูปแบบที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง และรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนทำการทดลองจริง

๒. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ จำแนกเป็นรูปแบบข้อความ เป็นการใช้อธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงานและรูปแบบทางคณิตศาสตร์^{๑๙}

ผู้วิจัยได้ศึกษาประเภทของรูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ **Keeves, Schwirian, 1982, Bush, 1986, Husen & Postlethwaite, 1994, Steiner, Joyce & Weill** สามารถนำมาวิเคราะห์ประเภทของรูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๒

ตารางที่ ๒.๒ การวิเคราะห์ประเภทรูปแบบ

ประเภท \ นักวิชาการ						
	๑	๒	๓	๔	๕	๖
๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียง	✓			✓	✓	
๒. รูปแบบเชิงภาษา	✓	✓		✓		✓

^{๑๘} Joyce & Weill), อังโน อัมพร เรื่องศรี, “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม, หน้า ๕๔-๕๕.

^{๑๙} Smthi, R.H., & et al., Management: Marketing Organizations Perform, New York: Macmillan, 1980, p 461.

๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์	✓			✓		
๔. รูปแบบเชิงสาเหตุ	✓			✓		
๕. รูปแบบเชิงแผน			✓			

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. Keeves ๒. Schwirian
 ๓. Bush ๔. Husen & Postlethwaite
 ๕. Steiner ๖. Joyce & Weill

ผู้วิจัยสรุปออกมาได้ว่า ประเภทของรูปแบบ มี ๕ ประเภท คือ

๑. รูปแบบเชิงเทียบเคียงปรากฏการณ์ เป็นรูปแบบที่ใช้หลักการคิดหาเหตุผล
๒. รูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด เป็นรูปแบบที่แสดงออกด้วยการใช้คำพูด ภาษาท่าทาง รูปภาพ
๓. รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ เป็นรูปแบบที่มีการพิจารณาด้วยเชิงปริมาณและทดสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
๔. รูปแบบเชิงแผน เป็นรูปแบบที่แสดงแผนที่ หรือแผนภูมิ ที่เชื่อมโยงหน่วยงานหรือกลุ่มต่างๆ ให้เข้ามาสัมพันธ์กัน
๕. รูปแบบเชิงเหตุผล เป็นรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสมการโครงสร้างอย่างง่ายของสาเหตุกับตัวแปรต่างๆ ภายใต้การใช้เหตุผลการตัดสินใจ

๒.๑.๓ คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

รูปแบบที่ดีจะช่วยให้ผู้ที่ศึกษาเรื่องต่างๆ มีความเข้าใจรูปแบบได้ดียิ่งขึ้น มีนักวิชาการให้ความหมายของรูปแบบไว้หลายลักษณะ ดังนี้

Bertalanfly, L.V. กล่าวว่า รูปแบบช่วยในการสร้างทฤษฎี ช่วยอธิบายและพยากรณ์สิ่งต่างๆ ได้อย่างกระชับ แต่รูปแบบยังคงมีข้อจำกัด กล่าวคือ รูปแบบอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง บางครั้งรูปแบบก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเรื่องจริงหรือเรื่องนั้นเป็นเรื่องง่ายๆ (Oversimplification) หรือบางครั้งการใช้รูปแบบยังต้องระวัง รอบคอบให้มากขึ้น หากแบบจำลองนั้นเป็นตัวแทนของปรากฏการณ์จริงที่มีความซับซ้อนสูง เช่น ปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา เป็นต้น บ่อยครั้งที่พบว่าทฤษฎีที่สำคัญและมีชื่อเสียงหลายทฤษฎีมีรูปแบบที่ไม่สมบูรณ์ เช่น เสนอข้อเท็จจริงของทฤษฎีผิดพลาด แปลความหมายผิด เสนอข้อสรุปโดยอ้างเหตุผลผิด เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้นักวิจัยควรระมัดระวัง^{๒๐}

Keeves กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ ควรจะมีข้อกำหนด (requirement) ๔ ประการ คือ

^{๒๐} Bertalanfly, L. V., **General system theory; Foundations, development, applications.** (New York : George Brazillcr, 1986, p.200.

๑. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวม ๆ (associative relationship)

๒. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้

๓. รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

๔. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา^{๒๑}

Husen and Postlethwaite ได้กล่าวว่า รูปแบบที่มีประโยชน์ ควรจะมีลักษณะดังนี้

๑. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่จะเกิดขึ้นภายหลังได้ด้วยข้อมูลจากการสังเกตที่เชื่อถือได้

๒. โครงสร้างของรูปแบบควรจะแสดงให้เห็นถึงบางสิ่งบางอย่างที่เป็นกลไกเชิงเหตุผล ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น

๓. รูปแบบควรจะให้คำอธิบายที่ช่วยขยายความรู้ในแนวคิดใหม่ และนำไปสู่การแสวงหาองค์ความรู้ที่ต้องการศึกษาได้มากขึ้น

๔. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์และการถดถอยจะนำมาใช้ในช่วงแรกของการตรวจสอบ เพราะอาจจะบอกได้ถึงตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษา ดังนั้น สหสัมพันธ์และการถดถอยจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบได้^{๒๒}

Willer, D. กล่าวว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ๔ ประการ

๑. **Analogue Model** เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปไมยเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้า และปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับได้กับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ในระบบ จึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

๒. **Semantic Model** เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยาย หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ

^{๒๑} Keeves **Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook**, Oxford, England: Pergamon Press, 1988, p.560.

^{๒๒} Husen, Torsten & Postlethwaite, T. Neville. Ed. **The International Encyclopedia of Education**. 2nd ed vol. 10 (Great Britain : Persamon Press, 1994).

๓. **Mathematical Model** เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา และศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

๔. **Causal Model** เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า **Path Analysis** และหลักการสร้าง **Semantic Deprivation Model** ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น^{๒๓}

ทาคาโอะ มียากาวะ กล่าวว่า รูปแบบที่ดีเปรียบเสมือนสิ่งที่จะทำให้ผู้สนใจศึกษาในเรื่องนั้นๆ ได้รับความเข้าใจเป็นเบื้องต้นก่อนการศึกษาในแนวลึกต่อไป ดังนั้นการสร้างรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบบรวม

๒. รูปแบบควรนำไปสู่การพยากรณ์ผลที่จะตามมาซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้วถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิกไป

๓. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

๔. รูปแบบควรนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ของเรื่องที่ศึกษาได้

๕. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ^{๒๔}

พูลสุข หิงคานนท์ กล่าวสรุปว่า รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ ๕ ประการ คือ

๑. ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวม ๆ

๒. ควรนำไปสู่การทำนายผลที่จะตามมา โดยสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

๓. ความอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน

๔. ควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษาได้

๕. รูปแบบควรจะสอดคล้องกับกรอบของทฤษฎีของสิ่งที่จะใช้รูปแบบนั้นมาอธิบาย^{๒๕}

ผู้วิจัยได้ศึกษาคูณลักษณะที่ดีของรูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ Bertalanffy, L.V. 1986, Keeves 1988, Husen and Postlethwaite 1994, Willer D. 1986, ทาคาโอะ มียากาวะ ๒๕๒๙, พูลสุข หิงคานนท์, ๒๕๔๐ สามารถนำมาวิเคราะห์ของรูปคุณลักษณะของรูปแบบที่ดี ได้ดังตารางที่ ๒.๓ ตารางที่ ๒.๓ การวิเคราะห์คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

^{๒๓} Willer, D., Scientific Sociology : Theory and Method, Englewood cliff, (NJ. : Prentice Hill, 1986), p. 94.

^{๒๔} ทาคาโอะ มียากาวะ อ้างใน คงศักดิ์ สันติฤกษ์, แพล, (กรุงเทพมหานคร), เศรษฐมิติเบื้องต้น. รู้แจ้ง, ๒๕๒๙ หน้า ๑๕.

^{๒๕} พูลสุข หิงคานนท์, การพัฒนารูปแบบการจัดการของวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

คุณลักษณะที่ดี	นักวิชาการ					
	๑	๒	๓	๔	๕	๖
ประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบรวมๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ และนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่	✓	✓	✓	✓	✓	✓
รูปแบบควรสอดคล้องกับกรอบของทฤษฎีของสิ่งที่จะใช้รูปแบบนั้นมาอธิบาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

๑. Bertalanfly, L.V.
๒. Keeves
๓. Husen and Postlethwaite
๔. Willer, D.
๕. ทาคาโอะ มียากาวะ
๖. พูลสุข หิงคานนท์

ผู้วิจัยสรุปคุณลักษณะที่ดีของรูปแบบจากนักวิชาการว่า คุณลักษณะของรูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ คือ

- ๑) รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร
- ๒) สามารถนำไปใช้ในการทำนายผลโดยสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์
- ๓) สามารถอธิบายถึงโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน
- ๔) นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ สร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่
- ๕) มีความสอดคล้องกับทฤษฎีที่จะใช้ศึกษา

๒.๑.๔ องค์ประกอบของรูปแบบ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบไว้ในหลายลักษณะ ดังนี้

Keeves, P.J. ได้กล่าวว่า รูปแบบโดยทั่วไปควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๑. ส่วนนำ ได้แก่ สภาพแวดล้อม หลักการแนวคิด วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ ตลอดจนการรวบรวมปัญหาซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาเป็นอันดับแรก นำไปสู่การทำนาย และการทดสอบ
๒. การจัดทำร่างโครงสร้างจะต้องประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal Relationship) ซึ่งสามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้นได้

๓. การนำไปทดลองเพื่อเปรียบเทียบผลการนำไปใช้ทำให้มีการปรับปรุงคุณภาพในการปฏิบัติงานซึ่งมี ๒ ลักษณะ คือ การทดลองย้อนหลัง โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ และการทดลองใช้ในปัจจุบัน

๔. มีเงื่อนไข คือ มองเห็นภาพแห่งความสำเร็จ^{๒๖}

Brown, W.B., & Moberg, D.J. ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Approach) กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย ๑) สภาพแวดล้อม (Environment) ๒) เทคโนโลยี (Technology) ๓) โครงสร้าง (Structure) ๔) กระบวนการจัดการ (Management Process) และ ๕) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making)^{๒๗}

ทิสนา แชมมณี และคณะ พบว่าองค์ประกอบของงานวิจัยการปฏิรูปโรงเรียน มี ๙ ข้อ คือ ๑) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ ๒) รูปแบบการบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐสำหรับประเทศไทย ๓) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ๔) ยุทธศาสตร์ (Strategies) ของรูปแบบ ๕) บริบทและตัวป้อน (Input) ของรูปแบบ ๖) กระบวนการ (Process) ของรูปแบบ ๗) ผลที่ควรจะได้รับ (Output) ของรูปแบบ ๘) ประสิทธิภาพประสิทธิผลของรูปแบบ ๙) การนำรูปแบบไปใช้^{๒๘}

พลสุข หิงสานนท์ กล่าวว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของรูปแบบ คือ ๑) มีการแสดงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างและตัวแปร ๒) มีการนำไปสู่การทำงานได้ผลตรงตามที่ตั้งไว้แล้วโดยสามารถอธิบายถึงโครงสร้างหรือกลไกความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาอย่างชัดเจน ๓) มีการนำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ หรือขยายองค์ความรู้ ๔) มีความสอดคล้องกับทฤษฎีเรื่องที่ใช้อยู่^{๒๙}

พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดี ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบมี ๓ ส่วน คือ ๑) หลักการและวัตถุประสงค์ ๒) โครงสร้างและสาระสำคัญ ๓) การนำไปสู่การปฏิบัติและเงื่อนไขความสำเร็จ^{๓๐}

จินตนา ศักดิ์ภู่อารัม ได้แสดงองค์ประกอบของรูปแบบออกเป็น ๔ ส่วน คือ

๑. ความนำ

^{๒๖} Keeves, P. J., **Educational Research, Methodology and Measurement.** Printed and bound in Great Britain by Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1997. p. 559.

^{๒๗} Brown, W.B., and Moberg, D.J. **Organizational Theory and Management : A Macro Approach.** (n.d., 1980), pp. 16-17.

^{๒๘} ทิสนา แชมมณี และคณะ, **แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘, หน้า ๑๗.

^{๒๙} พลสุข หิงสานนท์, **การพัฒนารูปแบบ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^{๓๐} พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดี, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **ดัชนีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

๒. รูปแบบการบริหารโรงเรียนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๕ ส่วน ดังนี้

- ๑) หลักการแนวคิดในการกำหนดรูปแบบ
- ๒) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- ๓) ลักษณะเฉพาะของโรงเรียนในกำกับของรัฐ
- ๔) กฎบัตรของโรงเรียนในกำกับของรัฐ
- ๕) การบริหารโรงเรียนในกำกับของรัฐ

๓. แนวทางการนำรูปแบบไปใช้

๔. เงื่อนไขหรือข้อกำหนดหรือข้อจำกัดของรูปแบบ^{๓๑}

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ Keeves, P.J., 1997, Brown, W.B., & Moberg, D.J., 1992, ทิศนา ขัมมณี, ๒๕๔๕, พูลสุข หิงสานนท์, ๒๕๔๐, พิเชษฐ โพธิ์ภาค, ๒๕๕๓, และจินตนา ศักดิ์ภู่อารัม, ๒๕๕๓ สามารถนำมาวิเคราะห์คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี ได้ดังตารางที่ ๒.๔

ตารางที่ ๒.๔ การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบ

องค์ประกอบ \ นักวิชาการ						
	๑	๒	๓	๔	๕	๖
มีหลักการ	✓			✓	✓	✓
มีวัตถุประสงค์	✓			✓	✓	✓
กระบวนการ		✓	✓			
การนำรูปแบบไปใช้			✓	✓	✓	✓

^{๓๑} จินตนา ภู่อารัม, “การพัฒนากระบวนการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนด้วยการเทียบเคียงสมรรถนะ”, ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

๔) การประเมินรูปแบบ เป็นขั้นตอนทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยปฏิบัติ ๒ ประการ คือ (๑) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีซึ่งเป็นการประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ ด้านการเรียนการสอนทั้งในทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติ (๒) การประเมินความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในสถานการณ์จริง

๕) การปรับปรุงรูปแบบ แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะก่อนการนำรูปแบบไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบระยะนี้ใช้ข้อมูลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากขึ้น และระยะที่สอง เป็นการปรับปรุงรูปแบบการสอนโดยใช้ข้อมูลจากผลการทดลองใช้ ซึ่งการปรับปรุงรูปแบบการสอน และการนำไปทดลองซ้ำอาจทำได้หลายครั้งจนกว่าจะได้ผลเป็นที่พอใจ^{๓๒}

Keeves, P.J. ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้างๆ ในการสร้างรูปแบบไว้ ดังนี้

๑. รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้างของตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ

๒. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

๓. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย

๔. นอกจากคุณสมบัติต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วรูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่เรากำลังศึกษาด้วย^{๓๓}

Seels & Richey กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอน ๕ ขั้นตอน คือ ๑) การออกแบบ (Design) ๒) การพัฒนา (Development) ๓) การนำไปใช้ (Utilization) ๔) การดำเนินการ (Management) และ ๕) การประเมินผล (Evaluation)^{๓๔}

Strickland, A.W. กล่าวว่าในการพัฒนาและการสร้างรูปแบบการพัฒนา มีขั้นตอนออกแบบและพัฒนารูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยดำเนินการอย่างเป็นระบบ ๕ ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การ

^{๓๒} Joyce, B. and Weil, M., **Model of Teaching**, (New York : Prentice-Hall, 1996), p. 197.

^{๓๓} Keeves, P.J., **Model and Model building Education Research, Methodology and Measurement : An International Handbook**. (Oxford : Pergamon Press. 1988), p. 560.

^{๓๔} Seels & Richey., **Instructional technology : The definitions and domains for the field Washington**, (D.C. : Association for Educational Communications and Technology, 1994), p. 21.

ออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Utilization) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเรียกว่า “ADDIE MODEL”^{๓๕}

Willer, D. ในการพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้ว อาจจะแบ่งออกเป็นสองขั้นตอนใหญ่ๆ คือ ๑) การสร้างรูปแบบ (Construct) และ ๒) การหาความตรง (Validity) ของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ หากเป็นการพัฒนารูปแบบที่เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ก็อาจมีขั้นตอนในการดำเนินการ ๒ ขั้นตอนหลัก คือ การพัฒนารูปแบบและการทดสอบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบนั้นด้วย หากจะทำการสร้างรูปแบบที่ดีเพื่อการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะในรูปแบบที่สร้างต้องระบุให้เห็นเด่นชัดว่ามีตัวแปรหรือองค์ประกอบที่สำคัญอย่างใดบ้าง บ่งชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ว่าแต่ละตัวแปรจะเป็นผลกันอย่างไร ความสัมพันธ์เหล่านั้นตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการสร้างรูปแบบหรือไม่อย่างไรในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนการพิสูจน์รูปแบบ ข้อมูลจะต้องเป็นที่เชื่อถือได้ พิสูจน์ได้ มีเหตุผลของความเชื่อถือได้เพียงพอ ข้อเท็จจริงตลอดจนข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ประกอบจะต้องเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป^{๓๖}

บุญชม ศรีสะอาด กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบว่ามีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบอยู่ ๒ ขั้นตอน คือ

๑. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน หรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างดี ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร หรือ กิจกรรม) เพื่อให้ได้แบบที่เหมาะสม

๒. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนามาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้วแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจาก

^{๓๕} Strickland, A.W. ADDIE. Idaho state University College of Education Science, Math & Technology Education. Retrieved May 15, 2018, [Online] : From [http:// www.ed.isu.edu/addie/index.htm](http://www.ed.isu.edu/addie/index.htm).

^{๓๖} Willer, D., Scientific Sociology : Theory and Method, Englewood cliff, (NJ. : Prentice Hill, 1986), p. 83.

ผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่^{๓๗}

อุทัย บุญประเสริฐ กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลองไว้ว่ามี ๒ ส่วน คือ การสร้างแบบจำลอง และการหาความตรงของแบบจำลอง และขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ศึกษาสภาพระบบและสภาพสิ่งแวดล้อมของระบบปัจจุบัน เป็นการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจระบบปัจจุบันให้แน่ชัดให้ชัดเจน

๒. ค้นหา และระบุปัญหาและความต้องการอันจำเป็น (Need) ของระบบปัจจุบัน ๓ อย่าง คือ หาว่า ควรปรับปรุง จะแก้ไข และพัฒนาอะไร

๓. จัดสร้าง จัดทำแบบจำลอง ออกแบบจำลอง หรือเสนอแบบจำลองที่เป็นทางเลือก (Alternative Model) สำหรับการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนา

๔. ทดสอบความเป็นไปได้ ความเหมาะสมในการปฏิบัติ และการยอมรับ โดยเฉพาะของคณะผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้อง

๕. รับต้นแบบเป็นแบบจำลองฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติ^{๓๘}

ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการพัฒนารูปแบบจากนักวิชาการต่างๆ ดังต่อไปนี้ Joyce, B. and Weil. M. 1996, Keeves, P.J. 1988, Seels & Richey 1994, Strickland, A.W., Willer, D. 1986, บุญ ชม ศรีสะอาด ๒๕๔๕, อุทัย บุญประเสริฐ ๒๕๔๗. สามารถนำมาวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบได้ดังตารางที่ ๒.๕

ตารางที่ ๒.๕ การวิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนการพัฒนา	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗
๑ ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด แล้วนำข้อมูล มาวิเคราะห์	✓	✓		✓	✓	✓	✓
๒. การสร้างรูปแบบหรือการพัฒนารูปแบบ การออกแบบ จัดทำแบบจำลอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
๓. การทดสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

หมายเหตุอักษรย่อ :

^{๓๗} บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔-๑๐๖.

^{๓๘} อุทัย บุญประเสริฐ, รูปแบบ ตัวแบบ หรือแบบจำลอง-model การสร้าง การพัฒนา และการทดสอบ. (เอกสารอัดสำเนา). (ม.ป.ท. : ม.ป.ส., ๒๕๔๗), หน้า ๕.

๑. Joyce, B. and Weil. M.

๒. Keeves, P.J.

๓. Seels & Richey

๔. Strickland, A.W

๕. Willer, D

๖. บุญชม ศรีสะอาด

๗. อุทัย บุญประเสริฐ

จากตารางที่ ๒.๕ ผู้วิจัยสรุปขั้นตอนการพัฒนารูปแบบจากนักวิชาการว่า ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบมี ๓ ขั้นตอน ดังนี้ ๑) การศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ๒) การพัฒนารูปแบบ ๓) การตรวจสอบรูปแบบ

๒.๑.๖ การตรวจสอบรูปแบบ

อุทุมพร จามรมาน กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการสร้างรูปแบบก็เพื่อทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือการตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธี ซึ่งอาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (qualitative) และเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบ ควรตรวจสอบคุณลักษณะ ๒ อย่าง คือ

๑. การตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์/ความเกี่ยวข้อง/เหตุผลระหว่างตัวแปร

๒. การประมาณค่าพารามิเตอร์ของความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งการประมาณค่านี้สามารถประมาณข้ามเวลา กลุ่มตัวอย่าง หรือสถานที่ก็ได้ (Across Time, Sample, Sites) หรืออ้างอิงจากกลุ่มตัวอย่างไปหาประชากรก็ได้ โดยผลการตรวจสอบนำไปสู่คำตอบ ๒ ข้อ คือ

๒.๑ การสร้างรูปแบบใหม่

๒.๒ การปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบเดิม^{๓๔}

Eisner ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบรูปแบบในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณคือการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีความเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

๑) การประเมินโดยแนวทางนี้มีได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบ การประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-based Model) การตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decisions Making Model) อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกันตามวิจารณญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

๒) เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัย

^{๓๔} อุทุมพร จามรมาน, ๙ ขั้นตอนการทำประกันคุณภาพการศึกษาที่ครบวงจร, (กรุงเทพมหานคร : ฟันนี่, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

ผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้นิพนธ์ เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่า ที่ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น ในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริงๆ มาเป็นผู้ประเมินผล จึงจะทราบและเข้าใจลึกซึ้งจริงๆ

๓) เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีดุลยพินิจที่ดีทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิเอง

๔) เป็นรูปแบบที่ให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอรรถาธิบายและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมการประมวลผลการวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ^{๔๐}

บุญชม ศรีสะอาด กล่าวถึงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบว่ามีขั้นตอนการพัฒนารูปแบบอยู่ ๒ ขั้นตอน คือ

๑. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐานโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวคิด รูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกัน หรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยอาจจะคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาค้นคว้าองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจของขั้นนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปร หรือ กิจกรรม) เพื่อให้ได้แบบที่เหมาะสม

๒. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้วแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่^{๔๑}

^{๔๐} Eisner, อังโน พิลิฐ เทพไกรวัล, “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก”, วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔).

^{๔๑} บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๕), หน้า ๑๐๔-๑๐๖.

ผู้วิจัยสรุปการตรวจสอบรูปแบบจากนักวิชาการ คือ อุทุมพร จามรมาน , Eisner และบุญชม ศรีสะอาด กล่าวได้ว่า การตรวจสอบรูปแบบมี ๓ แบบ คือ ๑) ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ ๒) ตรวจสอบรูปแบบโดยใช้เทคนิคทางสถิติจากหลักฐานเชิงปริมาณ ๓) การตรวจสอบโดยการทดลองนำไปใช้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะตรวจสอบรูปแบบ คือ ตรวจสอบโดยใช้สถิติ จากหลักฐานเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมและถูกต้อง

๒.๑.๗ การประเมินรูปแบบและมาตรฐานการประเมิน

ประเมินรูปแบบมีความจำเป็น และมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นการประเมินว่ารูปแบบนั้นๆ มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพียงตรง เชื่อถือได้เพียงใด ซึ่งมีผู้กล่าวถึงการประเมินรูปแบบ ดังนี้

Cronbach ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการเก็บรวบรวมและใช้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจ จุดมุ่งหมายหลักของการประเมินโครงการอยู่ที่ความต้องการทราบผลของโครงการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และส่วนใดของโครงการที่ควรปรับปรุงแก้ไข^{๔๒}

Alkin กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจด้วยการคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสม รวบรวมและวิเคราะห์เพื่อจัดทำรายงานสรุปสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม^{๔๓}

Stufflebeam, et al. ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินเป็นการระบุปัญหาการ จัดหาและการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกทางเลือก วิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม^{๔๔}

McMillan & Schumacher กล่าวไว้ในปี ค.ศ. 1981 คณะกรรมการด้านมาตรฐานสำหรับการประเมินผลทางการศึกษา (Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของสมาคมวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษา,ศึกษานิเทศก์, ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ได้พัฒนาและกำหนดมาตรฐานสำหรับการประเมินผลระบบแบบแผนงานโครงการ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ โดยคณะกรรมการนี้ได้พัฒนาเกณฑ์ที่มีคุณภาพสำหรับการประเมินผล ประกอบด้วย มาตรฐาน ๔ ด้าน ดังต่อไปนี้

๑. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อให้แน่ใจว่าการประเมินผลจะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้ประเมินผลได้ข้อมูลตามต้องการ มุ่งเน้นในด้านของการประเมินที่ต้องใช้ข้อมูล หรือสารสนเทศที่ผู้ใช้นำผลการประเมินต้องการ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ ประกอบด้วย

^{๔๒} Cronbach, **Educational psychology**. New York: Harcourt, Brace & World, 1963.

^{๔๓} Alkin, **Evaluating the cost-effectiveness of instructional programs**. Los Angeles: University of California, 1969.

^{๔๔} Stufflebeam, et al., **Educational evaluation & decision making**. Itasca, IL: Peacock, cop, 1971.

๑.๑ การระบุผู้นำไปใช้ (Audience Identification) ในการประเมินผล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับฟังข้อมูลจากผู้นำไปใช้โดยตรงนั้นๆ ผู้ใช้ผลการประเมินหรือผู้ที่ให้นำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการระบุไว้ หรือได้รับการกำหนดไว้ เพื่อให้สามารถบ่งชี้ความต้องการของผู้ใช้ผลประเมินได้ นั่นคือ ผู้ประเมินต้องระบุผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินได้ครบถ้วน เพื่อให้ผู้ประเมินได้ประเด็นที่สมบูรณ์

๑.๒ ความเชื่อถือได้ของผู้ประเมินผล (Evaluator Credibility) ผู้ที่ดำเนินการประเมินผล จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้รับความไว้วางใจ (Trustworthy) และมีศักยภาพที่สามารถดำเนินการประเมินผลได้ เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นที่ยอมรับ ควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการประเมิน ทั้งนี้เพื่อให้ผลที่ได้จากการประเมินบรรลุถึงความน่าเชื่อถือสูงสุดและเป็นที่ยอมรับ

๑.๓ ขอบเขตและการเลือกสารสนเทศ (Information Scope and Selection) ขอบเขตสารสนเทศ ควรระบุคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน และคนตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้นำไปใช้ สารสนเทศที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องช่วยในการตอบคำถามที่เกี่ยวกับสิ่งที่มุ่งประเมิน สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้ที่นำผลการประเมินไปใช้

๑.๔ การตีความหมายที่มีคุณค่า (Valuation Interpretation) หลักการเหตุผลและกระบวนการต่างๆ ที่นำมาใช้ในการตีความหมายของผลการประเมิน ควรอธิบายอย่างระมัดระวังเชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่คุณค่าของการประเมิน กล่าวคือ ผลที่ได้จากกระบวนการประเมินและความเป็นเหตุผลที่ใช้ในการแปลผลที่ได้จากการค้นคว้าในการประเมิน ควรอธิบายด้วยความระมัดระวัง และมีความกระจ่างชัดเจน เพื่อให้การตัดสินใจคุณค่าเป็นไปอย่างชัดเจน

การนำมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) ไปใช้นั้น ควรมีความชัดเจนในความต้องการของผู้นำข้อมูลไปใช้ ผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ ขอบเขตและการเลือกสารสนเทศ ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์การประเมิน สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้นำไปใช้ และการอธิบายผลการประเมินนั้นจะต้องมีความเป็นเหตุเป็นผลและน่าเชื่อถือได้

๒. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อแน่ใจว่า การประเมินผลจะต้องเป็นจริง ประหยัดและมีข้อความที่เหมาะสม มาตรฐานความเป็นไปได้ ประกอบด้วย การดำเนินงานที่มีการฝึกปฏิบัติ ความสามารถทางการเงินและประสิทธิภาพด้านต้นทุน ประกอบด้วย

๒.๑ มีวิธีการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Practical Procedure) กระบวนการในการประเมิน จะต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการและได้รับสารสนเทศที่เพียงพอ โดยให้เกิดอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการดำเนินการน้อยที่สุด

๒.๒ มีความเท่าทันต่อบรรยากาศทางการเมือง (Political Viability) การประเมินควรได้รับการวางแผน และมีการดำเนินการที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในองค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือ อันจะช่วยในการป้องกันไม่ให้เกิดการประเมินเกิดความลำเอียง ซึ่งจะนำไปผิดไปจากความเป็นจริง หรือทำให้เกิดการใช้ผลการประเมินอย่างไม่ถูกต้อง

๒.๓ มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่า (Cost Effectiveness) การประเมินควรมีประสิทธิภาพ และให้สารสนเทศที่มีคุณค่าอย่างเพียงพอ และคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

การนำมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ไปใช้นั้น กระบวนการประเมินต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การมีส่วนร่วมวางแผนการประเมินผล การประเมินมีประสิทธิผลและความคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย

๓ มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) เป็นมาตรฐานเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ จริยธรรม และคำนึงถึงสวัสดิการของผู้เกี่ยวข้อง และผู้รับผลกระทบจากผลการประเมิน มาตรฐานเหล่านี้คือ ข้อตกลงที่เป็นทางราชการ ข้อขัดแย้งที่น่าสนใจ ซึ่งเปิดเผยให้สาธารณะชนมีสิทธิรู้ได้ตามสิทธิของมนุษย์ และปฏิกริยาร่วมกันของมนุษย์ และควรมีการรายงานผลด้วยความยุติธรรม ประกอบด้วย

๓.๑ การประเมินอย่างเป็นธรรมและมีความสมบูรณ์ (Complete and Fair Assessment) ในรายงานการประเมิน ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ และบันทึกไว้นั้น ควรจะบอกถึงจุดแข็งและข้อจำกัดที่ได้จากการประเมิน เพื่อให้จุดแข็งได้รับการพัฒนาให้เด่นขึ้น และในขณะเดียวกันข้อจำกัดควรได้รับการปรับปรุง

๓.๒ ความเอาใจใส่ในข้อขัดแย้ง (Conflict of Interest) ความขัดแย้งของกลุ่มบุคคลเป็นสิ่งที่คนยอมรับในความจริงใจและเปิดเผยต่อกัน ทั้งนี้ไม่ควรนำความขัดแย้งไปใช้ในกระบวนการและผลลัพธ์ของการประเมิน

การนำมาตรฐานหรือความเหมาะสม (Propriety Standard) ไปใช้นั้น ในการรายงานผลการประเมินนั้น ข้อมูลควรมีความสมบูรณ์ โดยบอกถึงจุดแข็งและข้อจำกัดที่ได้จากการประเมินและกระบวนการประเมินต้องประเมินด้วยความยุติธรรม

๔. มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) เป็นมาตรฐานที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการปฏิบัติที่กำหนดคุณค่า ได้กำหนดว่า วิธีการใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่เชื่อถือได้ ต้องสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้จริง ใช้วิธีวิเคราะห์และเสนอผลการประเมินที่ถูกต้อง ไม่ลำเอียง มีความเป็นปรนัย ประกอบด้วย

๔.๑ การบรรยายงาน (Program Documentation) สิ่งที่ต้องการประเมินซึ่งอาจจะเป็นแผนงานหรือโครงการนั้น ควรได้รับการบรรยายอย่างชัดเจนและถูกต้อง เพื่อให้แผนงานและโครงการนั้นบ่งชี้อย่างชัดเจน

๔.๒ การวิเคราะห์บริบท (Context Analysis) บริบทของสิ่งที่ต้องประเมินจะต้องได้รับการตรวจสอบว่ามีรายละเอียดด้วย ทั้งนี้บริบทเหล่านี้ อาจจะมีอิทธิพลต่อสิ่งที่ต้องการประเมิน

๔.๓ การบรรยายเป้าหมายและวิธีการดำเนินการ (Describe Purposes and Procedures) เป้าหมายและกระบวนการของการประเมิน ควรได้รับการบรรยายไว้ชัดเจนอันจะทำให้เกิดความสละสลวย และความชัดเจนต่อการกำกับติดตาม

๔.๔ สารสนเทศที่มีความเที่ยง (Reliable Information) ความเที่ยงของสารสนเทศ ควรได้รับการพัฒนาหรือเลือกใช้ในลักษณะที่ทำให้เกิดความมั่นใจว่า สารสนเทศที่ได้รับมีความเชื่อถือได้ หรือมีความตรงเพียงพอ โดยสามารถวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด^{๔๕}

^{๔๕} McMillan, J.H., & Schumacher, S., **Research in Education: A conceptual introduction**, New York: San Francisco, 2001.

การนำมาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standard) ไปใช้นั้น ควรใช้วิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด แหล่งข้อมูล และสารสนเทศเชื่อถือได้ มีการรายงานผลที่ชัดเจนตรวจสอบได้

ศิริชัย กาญจนวาสี ได้สรุปมาตรฐานของการประเมินสำหรับการประเมินเอกสารและโครงการทางการศึกษา คณะกรรมการชุดนี้ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางการประเมินต่างมีความเชื่อว่าการประเมินเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกิจกรรมของมนุษย์ การประเมินที่ดีจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาสู่สิ่งที่ดีกว่า ส่วนการประเมินที่ไม่ดีจะเป็นตัวถ่วงและทำลายความก้าวหน้า คณะกรรมการจึงได้เสนอเกณฑ์ ๓๐ ประการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมิน ซึ่งสามารถจัดได้เป็น ๔ หมวด

๑. มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standard) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงความเป็นประโยชน์ของการประเมินในการตอบสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมทันเวลา และมีผลต่อการนำไปใช้ มาตรฐานการใช้ประโยชน์นี้ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- ๑.๑ การระบุผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้สารสนเทศ
- ๑.๒ ความเป็นที่เชื่อถือของผู้ประเมิน
- ๑.๓ การรวบรวมข้อมูลครอบคลุมและตอบสนองความต้องการใช้สารสนเทศของผู้เกี่ยวข้อง
- ๑.๔ การแปลความและการตัดสินใจคุณค่ามีความชัดเจน
- ๑.๕ รายงานการประเมินมีความชัดเจนทุกขั้นตอน
- ๑.๖ การเผยแพร่ผลการประเมินไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงกัน
- ๑.๗ รายงานกลับ การประเมินเสร็จทันเวลาสำหรับนำไปใช้ประโยชน์
- ๑.๘ การประเมินส่งผลกระทบในการกระตุ้นให้มีการดำเนินการ ประเมินต่อไปอย่างต่อเนื่อง

๒. มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันถึงการประเมินที่มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้ ยอมรับได้ ประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- ๒.๑ วิธีการประเมินสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
- ๒.๒ การเป็นที่ยอมรับทางการเมือง
- ๒.๓ ผลที่ได้มีความคุ้มค่า

๓. มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) เป็นมาตรฐานที่ต้องการประกันว่าการประเมินได้ทำอย่างเหมาะสมตามกฎหมาย ระเบียบ จรรยาบรรณ มีการคำนึงถึงสวัสดิการ สวัสดิภาพ ของผู้เกี่ยวข้องในการประเมิน และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการประเมิน มาตรฐานความเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

- ๓.๑ การกำหนดข้อตกลงของการประเมินอย่างเป็นทางการ
- ๓.๒ การแก้ปัญหาของความขัดแย้งในการประเมินด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส
- ๓.๓ รายงานผลการประเมินอย่างตรงไปตรงมาเปิดเผย และคำนึงถึงข้อจำกัดของการประเมิน
- ๓.๔ การให้ความสำคัญต่อสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของสาธารณะ
- ๓.๕ การคำนึงถึงสิทธิส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง

๓.๖ การเคารพสิทธิในการปฏิสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง

๓.๗ รายงานผลการประเมินที่สมบูรณียุติธรรมและเสนอทั้งจุดเด่นและจุดด้อยของสิ่งที่ประเมิน

๓.๘ ผู้ประเมินทำการประเมินด้วยความรับผิดชอบ และมีจรรยาบรรณ

๔. มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standard) เป็นมาตรฐานที่ต้องประกันว่า การประเมินได้มี การใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อสรุป ข้อค้นพบ และสารสนเทศที่เพียงพอสำหรับตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ ประเมิน ประกอบด้วยเกณฑ์ ดังนี้

๔.๑ การระบุวัตถุประสงค์ของการประเมินอย่างชัดเจน

๔.๒ การบรรยายจุดประสงค์และกระบวนการอย่างชัดเจน

๔.๓ การบรรยายแหล่งข้อมูลในการได้มาอย่างชัดเจน

๔.๔ การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความตรง

๔.๕ การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยง

๔.๖ การจัดระบบควบคุมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และรายงาน

๔.๗ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๔.๘ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๔.๙ การเขียนรายงานมีความเป็นปรนัย

ผู้วิจัยสรุปมาตรฐานการตรวจสอบรูปแบบจากนักวิชาการ คือ Cronbach, 1963, Alkin, 1969, Stufflebeam, et al. 1971, McMillan & Schumacher, 2001 และศิริชัย กาญจนวาสี ว่า มี ๔ มาตรฐาน คือ ๑) มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (Utility Standard) ๒) มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) ๓) มาตรฐานความเหมาะสม (Propriety Standard) ๔) มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy Standard)

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะพลังอำนาจ

แนวคิดหลักของการสร้างเสริมพลังอำนาจ ได้มาจากการงานของ Arlinsky (1971) ,Freire (1970,1973), และ Rothman 1971 นักคิดทั้งสามคนได้ร้อยเรียงประเด็นสำคัญที่กลายมาเป็นทฤษฎีของการ สร้างเสริมพลังอำนาจ นั่นคือ กระบวนการหลักของการสร้างเสริมพลังอำนาจต้องมีการพัฒนาระดับปัจเจก บุคคล การมีส่วนร่วม การกระตุ้นให้เกิดสำนึก และ การทำงานด้านการปรับเปลี่ยน หรือเปลี่ยนแปลงสังคม

๒.๒.๑ ความหมายของการสร้างเสริมพลังอำนาจ

คำว่า การสร้างเสริมพลังอำนาจ(Empowerment) มาจากภาษาละตินว่า “potere”ที่แปลว่า มี ความสามารถ em เป็นคำนำหน้าทีแปลว่า เป็นสาเหตุให้ หรือ ทำให้เกิดด้วย ซึ่งตามความหมายของ em เป็นการสะท้อนความหมายของ “กระบวนการ” คำต่อท้าย “ment” หมายถึง “ผลลัพธ์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม สิ่งของ หรือ การกระทำที่เกิดขึ้น”

ดังนั้น Empowerment น่าหมายถึง กระบวนการที่สะท้อนให้เห็นความสามารถของบุคคลในการที่จะ ตั้งสิ่งที่มีอยู่ภายในตัวเองในการควบคุม จัดการสร้างอิทธิพลกับตนเอง และ สังคมรอบข้างอันจะส่งผลเป็น รูปธรรมต่อชีวิตตนเอง

ในสาขาจิตวิทยาสังคม **Rappaport** ได้นิยามการสร้างเสริมพลังอำนาจ ไว้ว่า คือการมุ่งที่สร้างเสริมความเป็นไปได้ของบุคคลในการที่จะควบคุมชีวิตตนเอง อำนาจ หมายถึง ความสามารถในการทำนาย ควบคุม และมีส่วนร่วมกับสังคมแวดล้อมแล้วทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมขึ้น ดังนั้นการสร้างเสริมพลังอำนาจ หมายถึง กระบวนการที่เอื้อให้บุคคล และ ชุมชนมีอำนาจที่จะนำเอาอำนาจไปดำเนินการต่อเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชีวิตและสิ่งแวดล้อม

การทำงานในเรื่องของอำนาจ อาจแบ่งได้หลายแบบ เช่น การมีอำนาจเหนือ การมีอำนาจโดยการมอบหมาย และการมีอำนาจโดยการกระทำ ดังนั้นในการทำงานสาธาณสุข เราน่าที่จะทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วน(**Partnership**) มากกว่า การใช้อำนาจเหนือกว่าหรือแบบมอบหมายเพราะทั้งสองวิธีขาดการส่งเสริมความรู้สึกรับรู้การเป็นอิสระและการเรียนรู้ในศักยภาพตนเอง

ในปี ๑๙๘๕ **Rappaport** ได้ชี้ประเด็นว่า การนิยาม **Empowerment** ว่าเป็นผลลัพธ์หรือเป็นการทำงานที่ส่งผลในทางบวกนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะ การสร้างเสริมพลังอำนาจมีความเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและการเมือง ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปแบบไร้รูปแบบ แต่เราสามารถบอกได้ว่าในบุคคลหรือชุมชนนั้นมีพลังอำนาจหรือไม่ เมื่อเราเห็นหรืออยู่ในสถานการณ์ ทั้งนี้เพราะพลังอำนาจจะปรากฏให้เห็นได้แตกต่างกัน ขึ้นกับบุคคลและสถานการณ์หรือบริบท นอกจากนี้ภาวะที่ไม่มีพลังอำนาจ เช่น การไม่มีอำนาจ การท้อแท้สิ้นหวัง การแปลกแยก การรู้สึกสูญเสียอำนาจ การกำหนดวิถีชีวิตตนเองเป็นเรื่องที่มองเห็นได้ง่ายและชัดเจน

Rappaport ได้เสนอแนวคิดเรื่องพลังอำนาจทางจิตวิทยาว่าเป็นการมองความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความสามารถ ศักยภาพของตนเอง และ ต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในเชิงการเข้าไปร่วมควบคุม จัดการสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน

องค์ประกอบที่ต้องมีในจิตวิทยาของการเสริมพลังอำนาจคือ การมองหรือดำรงชีวิตเชิงรุก (**Proactive approach to life**) ความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถและการควบคุมตนเอง การเชื่อในตนเอง และการเมือง การรับรู้ศักยภาพตนเอง การเชื่อในศูนย์อำนาจความเชื่อ (**Locus of control**) และการยกย่องตนเอง การมีส่วนร่วมในสังคมและการเมือง

ดังนั้น **Rappaport** เสนอว่า นิยามของการสร้างเสริมพลังอำนาจ น่าจะหมายถึง คนที่สามารถมองสังคมและตนเองอย่างวิเคราะห์ วิจาร์ณและเป็นคนที่มองเห็นทางเลือกอื่น และสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆได้แม้จะเป็นกิจกรรมที่มีข้อขัดแย้ง การเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยา อาจมองเห็นได้จาก ความรู้สึกว่ามีอำนาจในการควบคุมจัดการ มุมมองที่เป็นการวิเคราะห์วิจาร์ณและเลือกที่จะเผชิญปัญหาหรือเลี่ยงปัญหาได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้การสร้างเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยา ยังได้ครอบคลุมประเด็นการสร้างพลังอำนาจจากภายในบุคคล ภายในกลุ่ม เราไม่สามารถสร้างจากภายนอกได้ บทบาทของนักสุศึกษาหรือเจ้าหน้าที่ คือ ผู้สนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้ (**Facilitator**)

ดังนั้น ในความคิดของ **Rappaport** การเสริมพลังอำนาจมีหน้าที่ ๒ อย่าง คือ

๑. ช่วยให้คนกำหนดชีวิตตนเองได้

๒. เป็นวิธีกระตุ้นให้สังคมมีส่วนร่วมแบบในการอยู่ร่วมกันในชุมชนโดยการจัดสนับสนุนทางโครงสร้างสังคม

ปี ๑๙๘๗ **Swift** และ **Lewin** ได้ชี้ประเด็นว่าการสร้างเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยา กับการปรับโครงสร้างในความเป็นจริงแตกต่างกัน ดังนั้น **Zimmerman** และ **Rappaport** ได้พัฒนาแนวคิดการสร้างพลังอำนาจในระดับต่างๆที่จะประยุกต์เข้าสู่ชุมชน องค์การและนโยบายสังคม นอกจากนี้ยังเน้นว่า การตรวจสอบควรทำโดยใช้กระบวนการวิจัย ส่วนการสร้างเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยาเป็นการทำงานระดับบุคคลที่ควรเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเข้าใจในระบบของสังคม ความสามารถในการวางแผน การรักษาสติของตนเองและการตัดสินใจ ความตั้งใจในการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องระหว่างตนเองและสังคมหรือชุมชน

แม้ว่าแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยา เป็นการทำงานระดับบุคคล แต่ไม่ได้เพิกเฉยต่อบริบทของสังคม วัฒนธรรม ยังจำเป็นต้องมองบุคคลตามที่เกี่ยวข้องกับสังคมในภาพของการมีส่วนร่วมของกลุ่ม การเข้าใจวัฒนธรรมชุมชนและการอยู่ร่วมกับคนอื่น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสร้างเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยาได้ครอบคลุมมุมมองทางนิเวศวิทยา ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการสร้างเสริมสุขภาพไว้ด้วย

ดังนั้น การสร้างเสริมพลังอำนาจไม่ได้เป็นปรากฏการณ์ระดับบุคคลเท่านั้น แต่ต้องเชื่อมต่อไปยังบริบทของสังคมด้วย จึงควรมีการวัดการเปลี่ยนแปลงทั้งสองระดับ

ในส่วนของการสร้างเสริมพลังอำนาจชุมชน ได้ให้นิยามไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงระดับต่างๆ ทั้งปัจเจกบุคคล องค์การและชุมชน เป็นการดูความสัมพันธ์ของระดับต่างๆกับรูปแบบการเกิดความเครียด เช่น **Stress** การเกิดโรคหรือปัญหาสุขภาพ ตามแนวคิดของ **Israel** การสร้างเสริมพลังอำนาจทางจิตวิทยา หมายถึง การที่บุคคลตัดสินใจที่จะจัดการชีวิตของตนเอง โดยใช้มุมมองเชิงวิเคราะห์ วิจักษ์ กระแสสังคมการเมืองและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับศักยภาพของตนเองและกลุ่มในสังคมของตนในการที่จะดำเนินการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยคนนั้นต้องมี

๑. ความคาดหวังในความสามารถและศักยภาพของตนเอง
๒. ความรู้สึกในการควบคุมจัดการเรื่องนั้น
๓. กระบวนการมีส่วนร่วมที่จะตัดสินใจในองค์กรหรือกลุ่มคน

พลังอำนาจระดับบุคคลเชื่อมต่อกับระดับชุมชนที่การพัฒนาความสามารถที่จะจัดการให้เกิดการกระทำ การสนับสนุนทางสังคม การอยู่ร่วมกับคนอื่นและทักษะการแสดงออกทางการเมือง

ชุมชนที่มีพลังอำนาจ คือ ชุมชนที่ทั้งบุคคลและองค์กรได้มีการใช้ทักษะและทรัพยากรของตนเองและกลุ่มเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม มีความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในระดับกว้าง ทำให้เกิดความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากร มีการระบุประเด็นปัญหาและหนทางแก้ไขเอง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีความรู้สึกของการเป็นชุมชน บุคคลและการเมืองที่ชัดเจนจนเกิดเป็นระบบการช่วยเหลือกันอย่างเป็นธรรมชาติจนมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อเนื่องและยั่งยืน

Rissel ได้นิยามชุมชนที่มีพลังอำนาจว่าเป็นชุมชนที่มีการยกระดับพลังอำนาจทางจิตวิทยาของบุคคลในกลุ่มสมาชิก มีการร่วมกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลในกลุ่มและบรรลุการกระจายทรัพยากร หรือการตัดสินใจที่เหมาะสมเกิดประโยชน์ต่อชุมชน

๒.๒.๒ ทฤษฎีกระบวนการเสริมพลังอำนาจชุมชน

Keiffer ได้สะท้อนการสร้างกระบวนการเสริมพลังอำนาจชุมชน จากผลการทดลองสร้างพลังอำนาจในระดับบุคคลของเขา และสรุปไว้ว่าต้องทำงานเป็นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมที่ขับเคลื่อนให้บุคคลเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ๔ ระยะ

๑. ระยะการเข้าถึงตนเองและสังคม (**era of entry**) คือการรู้จักตนเอง บุคลิกภาพ ความสามารถ และรู้จักสิ่งแวดล้อม สังคม

๒. ระยะความก้าวหน้า (**era of advancement**) คือเริ่มมีและเห็นความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมในเชิงวิเคราะห์

๓. ระยะการเชื่อมต่อ (**era of incorporate**) คือ เริ่มมีกลยุทธ์ กลวิธีในการอยู่ร่วมกับสังคม

๔. ระยะความมุ่งมั่น (**era of commitment**) คือ เริ่มมีการผสมผสานวิถีชีวิตตนเองเข้ากับสังคมอย่างมีจุดหมาย

Keiffer ได้อธิบายว่ามีสาระสำคัญอยู่ ๒ ประการในการเคลื่อนไหวใน ๔ ระยะข้างต้น คือ

๑. การเกิดการสนทนาที่เป็นรูปธรรมสร้างสรรค์วิเคราะห์วิจารณ์

๒. การเกิดความขัดแย้งและมองเห็นแนวทางการพัฒนาให้ก้าวหน้าได้ต้องมี ๓ กิจกรรมหลักที่เกิดขึ้นแบบสัมพันธ์เชื่อมต่อกัน คือ

๑. การพัฒนามุมมองที่มีต่อตนเองในทางบวก

๒. การพัฒนามุมมองเชิงวิเคราะห์วิจารณ์ต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว

๓. การเชื่อมโยงทรัพยากรและศักยภาพของบุคคลและสังคมเข้าด้วยกันในกิจกรรมทางสังคมการเมือง

Swift และ Levin (๑๙๘๗) ได้แยกแยะ สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นในแต่ละระดับของกิจกรรมหลักคือ

ระดับที่ ๑ คือ การรับรู้และวิเคราะห์ภาวะไร้อำนาจของตนเองอย่างจริงจัง

ระดับที่ ๒ คือ การรับรู้ภาวะของการไม่เสมอภาคในสังคม โดยการสร้างสรรคกับคนในสังคมและรู้จักคนที่มีมุมมองคล้ายกัน

ระดับที่ ๓ คือ การที่กลุ่มคนที่มีความรู้สึกคล้ายกัน มาทำกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมจนเป็นการลดความไม่เท่าเทียมในสังคมลงได้

Jackson et al (1989) ได้นำเสนอประเด็นที่สำคัญว่า การขาดพลังอำนาจเริ่มจากการที่บุคคลรู้สึกขาดอำนาจใจตัวเอง หรือชุมชนขาดความสนใจในปัญหาในชุมชนเอง แม้ว่าในความเป็นจริงทั้งบุคคลและชุมชนจะมีศักยภาพก็ตาม ดังนั้นจึงขอเสนอรูปแบบ ๕ ขั้นตอนของการสร้างพลังอำนาจ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ **Rissel** เห็นชอบด้วยรูปแบบนั้น คือ

๑. การพัฒนาตนเอง

๒. การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

๓. การระบุประเด็นและรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อรณรงค์

๔. การมีส่วนร่วมผนึกกำลังเป็นกลุ่มผลักดันประเด็น

๕. การสร้างพลังทางการเมืองและสังคม

เพื่อการสร้างเสริมส่วนขาดของพลังอำนาจทางจิตใจ และการสร้างเสริมพลังอำนาจในชุมชน

๒.๒.๓ การวัดและประเมินผลการสร้างเสริมพลังอำนาจ(Empowerment)

Zimmermann และ Rappaport (๑๙๘๘) กล่าวว่า **Empowerment** เป็นตัวแปรที่ประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ คือ ความเข้มแข็งของปัจเจกบุคคล ศักยภาพ ระบบช่วยเหลือที่มีอยู่ในธรรมชาติ และบุคลิกภาพ แบบรุกหน้า (**Proactive**) ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง นโยบายและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถเรียนรู้ที่จะควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิต และการเข้าไปมีส่วนในชุมชนอย่างจริงจัง โดยมี

๑. **Psychological empowerment** คือการแสดงออกระดับบุคคลโดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ความเชื่อในศักยภาพตนเอง การยกย่องตนเอง การรับรู้สาเหตุและปัจจัยที่สำคัญ เนื่องจากจุดเน้นของ **Rappaport** เป็นเรื่องของการสร้างพลังอำนาจต้องสร้างด้วยตัวเอง ดังนั้น **Gruber and Trickette (1987)** ได้เน้นว่าการวัดพลังอำนาจ ควรดูที่ ความเชื่อในอำนาจควบคุม (**Locus of Control**) โดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมหรือบริบทเลย ซึ่งน่าจะพิจารณาให้คำถามมีความครอบคลุมหรือถามถึงบริบทในเชิงมุมมองหรือความเชื่อจากตัวเขาด้วย

๒. **Community empowerment** หมายถึง ความเชื่อในความสามารถของตนเองและสังคม การรับรู้ศักยภาพและความต้องการที่จะควบคุมของ คนในองค์กรและในสังคม ที่จะจัดการให้เกิดความเสมอภาค การกระจายทรัพยากร แล้วส่งผลดีต่อสังคม

ดังนั้นเครื่องมือในการวัดการสร้างเสริมพลังอำนาจในปัจจุบัน จึงควรครอบคลุมทั้ง ๒ ระดับในเรื่อง

๑. บุคลิกภาพ เช่น การยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง การยกย่องตนเอง ความเชื่อในความสามารถที่จะควบคุมเหตุการณ์ด้วยตนเอง การควบคุมความบังเอิญ ความเชื่อในพลังอำนาจของผู้อื่น ความเชื่อว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลต่อระบบสังคมการเมือง ความรู้สึกต่อตนเองที่เป็นไปในลักษณะวุฒิภาวะ การรู้จักตนเอง การเข้าใจตนเองและผู้อื่น การเข้าใจความหมายของชีวิตและความอึดเต็มของชีวิต

๒. พุทธิปัญญา เช่น การรับรู้ความสามารถตนเอง ความคาดหวังในความสามารถตนเองและการเมือง ได้แก่ ความรู้สึกในการจัดการ การรับรู้ศักยภาพ ความคาดหวังในความสามารถของระบบสังคมการเมือง ความรู้สึกต่อความสามารถของระบบการเมือง

๓. แรงจูงใจ เช่น ความต้องการที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อม หน้าที่พลเมือง ความรู้สึกต่อสาเหตุที่มีความสำคัญและเป้าหมาย การเรียนรู้ ความหวัง

๔. บริบท เช่น การเข้าไปเกี่ยวข้องในการรวมกลุ่ม การตระหนักถึงวัฒนธรรมและการกระตุ้นสิทธิ การเข้าใจความหมายของวัตถุประสงค์ของโครงการ

๒.๒.๔ วิธีการวัดการสร้างเสริมพลังอำนาจ

Israel et al (๑๙๙๔) ได้ทบทวนวิธีการวัดกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจที่ใช้กันอยู่และเสนอแนะไว้ว่า การประเมินควรใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม(**Participatory action research**) ที่ต้องสอดคล้องไปกับกระบวนการสร้างพลังอำนาจที่แต่ละโครงการได้ออกแบบและตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล องค์กร หรือชุมชนก็ตาม นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะในการวิจัยประเมินผลการสร้างพลังอำนาจ โดยนักวิจัยที่หลากหลายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (พนารัตน์ เจนจบ และ คณะ ,๒๕๔๒,สมหญิงและคณะ,๒๐๐๒ **Gollup,๒๕๔๓**) ได้นำเสนอการวิจัยที่เป็นการวิจัยแบบสามเส้า

(**Triangulative research**) และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีการวัดตัวแปรของการสร้างพลังอำนาจที่เน้นการรับรู้ในอำนาจการควบคุมของตนเอง การรักและยอมรับตนเอง การรับรู้ความรับผิดชอบของตนเอง ความเชื่อในความสามารถของตนเองและการเห็นคุณค่าการกระทำที่มีประโยชน์ในสังคม เป็นต้น

ตามแนวคิดของ **Gibson** การสร้างเสริมพลังอำนาจของบุคคลเกิดจากอิทธิพลของปัจจัยภายในบุคคล เช่น ค่านิยม ความเชื่อ เป้าหมายในชีวิตและประสบการณ์ส่วนบุคคล และปัจจัยระหว่างบุคคล เช่น การสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศรอบๆที่เอื้อให้เกิดความรู้สึกละเลยการช่วยเหลือ ดังนั้น กระบวนการสร้างพลังอำนาจ จึงมีอยู่ ๔ ขั้นตอน

๑. การค้นพบความจริง การรู้จักตนเอง
๒. การสะท้อนคิดวิเคราะห์ วิจัย และเป็นเหตุเป็นผล
๓. การตัดสินใจเลือกทางออกหรือวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม
๔. การคงไว้ซึ่งพฤติกรรม

การประยุกต์การสร้างพลังอำนาจในชุมชน มักทำคู่ไปกับการกระตุ้นการมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยมีส่วนร่วมโดยมุ่งหวังให้เกิดการเรียนรู้ การมีความรู้ถึงถึงความเป็นชุมชน โดยใช้กิจกรรมหลักคือ

- ๑) การมีส่วนร่วม
- ๒) การเรียนรู้ร่วมกัน
- ๓) การสะท้อนความรู้สึกละเลยในเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล
- ๔) การทำกิจกรรมกระบวนการสร้างพลังอำนาจให้เกิดให้เกิดในระดับจิตวิญญาณบุคคล องค์กรและกลุ่ม

หรือชุมชน(**Israel ๑๙๙๔**)

จากประสบการณ์การทำงานในประเทศ **Scotland** ได้สรุปบทเรียน ในเว็บไซต์ <http://www.scotland.gov.uk> ว่าการสร้างพลังอำนาจชุมชนเป็นไปได้ทั้งแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ แบบเป็นทางการคือการที่ชุมชนมีบทบาทและมีอำนาจตัดสินใจที่เป็นที่ยอมรับจากภาครัฐ แบบไม่เป็นทางการคือการที่ชุมชนมีศักยภาพในการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระจากระบบหรือกระบวนการของภาครัฐ

ในการทำงานทั้งสองรูปแบบ พอสรุปได้ว่า ระดับการมีพลังอำนาจของชุมชนสามารถเรียงจากน้อยไปมาก โดยดูลักษณะกิจกรรมของชุมชนได้ดังนี้

๑. การมีข้อมูลข่าวสาร ชุมชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่มีการตัดสินใจไปแล้ว
๒. การปรึกษาหารือ ชุมชนได้รับเชิญให้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ความเห็นของชุมชน อาจจะมีหรือไม่มีผลต่อการตัดสินใจก็ได้
๓. การมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ ชุมชนได้มีการระบุหรือส่งตัวแทนให้เข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจ
๔. การมีอำนาจตัดสินใจ ชุมชนมีสิทธิที่จะตัดสินใจเพื่อตนเอง และมีวิธีการที่จะดำเนินการตามที่ตัดสินใจ

การมีพลังอำนาจในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการจะเกิดขึ้นได้ขึ้นกับความสามารถในการรวมกลุ่มของชุมชนเองจึงมักเรียกกันว่า ต้นทุนทางสังคม (**Social capital**) ชุมชนจะไม่สามารถมีอำนาจแบบเป็นทางการ ถ้าชุมชนไม่สามารถชี้ประเด็นที่สนใจ หรือเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้ ในขณะเดียวกัน ชุมชนก็จะมี

สามารถดำเนินการใดๆได้ถ้าสมาชิกในชุมชนไม่มีทักษะในการรวมกลุ่มและการสื่อสาร ดังนั้นการสร้างพลังอำนาจในชุมชน จึงจำเป็นต้องมีกิจกรรมการรวมกลุ่ม การฝึกทักษะการเรียนรู้และการสื่อสาร นั่นเอง

ผู้วิจัยสรุปว่า การสร้างพลังอำนาจ ได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนพอสรุปเป็นแนวเดียวกันได้ ว่า การสร้างพลังอำนาจเป็นกระบวนการไม่ใช่กิจกรรมอย่างที่ใช้กันอยู่ แนวคิดนี้มีความทันสมัยของแนวคิดในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ อยู่ที่ยังมองการเปลี่ยนแปลงในสองระดับ คือ บุคคล และ องค์กรหรือสังคม นอกจากนี้ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวัดและการประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ ไม่ว่าจะนำไปใช้ในระดัใด การวัดการเปลี่ยนแปลงควรทำทั้งสองระดับ ดังนั้นในการนำไปใช้ไม่ว่าจะเป็นบริบท ของชุมชน องค์กร โรงเรียน วัด ผู้ใช้ควรที่จะออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับทฤษฎีที่มีความเป็นกระบวนการ และควรออกแบบเครื่องมือวัดและกิจกรรมการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ ที่กล่าวมาแล้วด้วยสรุปความหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจ

๒.๒.๕ เป้าหมายของการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู

มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายการทำงานด้านการจัดการศึกษาและเป็นไปเพื่อสนองต่อความต้องการของบุคคล จำแนกได้เป็น ๓ ประการ

๑) เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของครูทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความชำนาญ เจตคติต่อการทำงาน และความเชื่อมั่นในการทำงานเพื่อให้ครูสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งนำไปสู่ความก้าวหน้าในวิชาชีพและเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง

๒) เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามที่ได้กำหนดไว้ในเกณฑ์คุณภาพของตัวชี้วัดในระบบการเรียนรู้ของโรงเรียน และสามารถวัดได้จากการผ่านเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติ ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียน และมีผลงานเป็นที่ยอมรับจากสังคมภายนอก

๓) เพื่อให้เกิดการยอมรับในตัวของบุคลากรของโรงเรียนทั้งที่เป็นการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเองที่สามารถทำงานได้ประสบผลสำเร็จ และได้รับการยอมรับจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งมีผลสืบเนื่องไปถึงการให้การยอมรับว่าผู้บริหารมีศักยภาพในการบริหารงานจนสามารถทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ มีผลงานดีเด่น สร้างชื่อเสียง และเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนอื่นๆ

๒.๒.๖ ประเภทของการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู

จำแนกได้เป็น ๒ ประเภท คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูด้านโครงสร้างและการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูด้านจิตใจ ประเภทแรก การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูด้านโครงสร้างเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ผู้บริหารให้อำนาจจากตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรแก่ครู เพื่อให้ครูได้มีอำนาจและรับรู้ถึงอำนาจในการควบคุมปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน การมีอิสระในการตัดสินใจ รวมทั้งได้รับการสนับสนุนปัจจัยต่างๆเพื่อให้ครูมีศักยภาพและความสามารถเพื่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ ได้แก่ การให้อำนาจอย่างเป็นทางการ ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง ให้การรับรองการปฏิบัติงาน หรือให้ความเห็นชอบตามกฎหมาย มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการทำงาน จัดสรรทรัพยากรและสิ่งจำเป็นสนับสนุนให้การทำงานสามารถดำเนินการไปได้อย่างคล่องตัว สนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ ประเภทที่สอง การเสริมสร้างพลังอำนาจของครูด้านจิตใจเป็นกระบวนการที่ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน หรือบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกระตุ้นให้ครู

เกิดความรู้สึกมั่นใจในศักยภาพ เชื่อมั่นในคุณค่าและความสำคัญของตนเองที่มีต่องานและต่อองค์กรเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้อำนาจจากตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรแต่เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ การยอมรับ และเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๒.๒.๗ วิธีการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู

วิธีการที่เป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู ๙ ลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของครู การสนับสนุนทรัพยากรและสารสนเทศที่จำเป็น การมอบหมายงาน การสอนแนะ การมีส่วนร่วม การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การสร้างภาวะผู้นำ การสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมบรรยากาศของความร่วมมือ ดังนี้

๑) การพัฒนาศักยภาพของครู ด้วยเหตุที่ศักยภาพในการทำงานเป็นความสามารถหรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคน เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยผลักดันให้ครูสามารถทำงานในหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จได้ ดังนั้นครูจึงให้ความเห็นว่าวิธีการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่จะส่งผลต่อการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้นั้นคือการพัฒนาศักยภาพของครู ซึ่งการพัฒนาศักยภาพของครูที่เกิดขึ้นในปรากฏการณ์เป็นไปในลักษณะของการสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมพัฒนา การศึกษาต่อ การศึกษาดูงานยังโรงเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่าง ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่โรงเรียนจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนอกจากจะทำให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญในงานที่ทำ ได้เรียนรู้เทคนิคและวิธีการใหม่ที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลแล้ว ยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและแนวทางปฏิบัติที่จำเป็นสำหรับการทำงาน รวมทั้งสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนาวิชาชีพต่อไป

๒) การสนับสนุนทรัพยากรและสารสนเทศที่จำเป็น ในสภาพการณ์ที่ครูได้รับความคาดหวังให้สามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติ ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอก และสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโรงเรียนนั้น เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ครูต้องการการสนับสนุนทรัพยากรและสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับการทำงานอย่างเพียงพอ รวมทั้งได้รับสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ ซึ่งวิธีการที่โรงเรียนดำเนินการคือใช้หลักความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมโรงเรียนสนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรในลักษณะของการแบ่งปันกันใช้เพื่อให้เกิดความเพียงพอต่อการใช้งาน ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และอาคารสถานที่ตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่ตั้งลงร่วมกัน ให้อำนาจแก่ครูผู้รับผิดชอบโครงการได้นำไปบริหารจัดการและมีการรายงานผลการปฏิบัติงานทุกโครงการอย่างเป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้ การสนับสนุนด้านทรัพยากรด้านเวลาเป็นไปในลักษณะของการอุทิศเวลา อุทิศตนทำงานโดยผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีในการมาปฏิบัติงาน การสนับสนุนทรัพยากรด้านบุคลากรเป็นไปในลักษณะของการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม จัดโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการประสานงาน มอบหมายให้ครูที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆสอนงานแก่เพื่อนร่วมงานเพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนบุคลากรที่มีความสามารถให้ได้มาช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน

๓) การมอบหมายงาน เป็นการกระจายงานในหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่การตัดสินใจภายในขอบเขตที่กำหนดให้ครูได้ปฏิบัติ รวมทั้งมีสิทธิ์ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ดังนั้นการมอบหมายงานจึงแสดงถึงการกระจายอำนาจของผู้บริหารและการได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารที่

เชื่อมั่นในศักยภาพของครูว่าจะสามารถรับผิดชอบในการทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ วิธีการที่ผู้บริหารกระจายอำนาจและเสริมสร้างพลังอำนาจของครูผ่านกระบวนการมอบหมายงาน ประกอบด้วย (๑) การมอบหมายความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ เพื่อให้ครูได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบงานของโรงเรียนร่วมกัน โดยการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และความมุ่งมั่นตั้งใจของครูแต่ละคนซึ่งพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาประกอบกับความสมัครใจของครู (๒) ครูกำหนดวิธีการทำงานด้วยตนเองและทีมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เหมาะสมกับศักยภาพของตน และเป็นวิธีการที่ยอมรับของทีม (๓) ผู้บริหารติดตามการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ และ (๔) ทบทวนความสำเร็จในลักษณะการให้ข้อมูลย้อนกลับและยกย่องผลงานที่ดีโดยผ่านการประชุมคณะครู การนิเทศภายใน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๔) การสอนแนะ เป็นวิธีการที่ผู้บริหารหรือผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้สอนงาน แนะนำ ชี้แจง ให้กำลังใจ ให้ความมั่นใจในการทำงาน และช่วยเหลือครูให้เรียนรู้วิธีการทำงานที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถลงมือปฏิบัติได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย การสอนแนะเกิดขึ้นโดยผู้บริหารสังเกตการทำงานของครูอยู่เสมอว่าครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะการทำงานในเรื่องใดบ้างแล้วจึงเข้าไปชี้แนะและสอนงานในส่วนที่จำเป็น ผู้บริหารกระตุ้นที่จะถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีแก่ครูด้วยความเต็มใจ ผู้บริหารติดตามสอบถามความคืบหน้าการทำงานด้วยความเอาใจใส่และเรียนรู้การดำเนินงานไปพร้อมกับการทำงานของครู การสอนแนะที่เกิดขึ้นเหล่านี้ครูมองว่ามีความสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถทำงานใหม่ที่ไม่เคยทำมาก่อนได้สำเร็จ นับได้ว่าเป็นการพัฒนาทักษะการทำงานเพื่อช่วยปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ทำให้ครูผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจในการทำงาน และยังเป็นการเสริมสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างผู้สอนแนะและครูได้อีกทางหนึ่ง

๕) การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานระบบการเรียนรู้นั้นเป็นกระบวนการที่ครูได้มีส่วนร่วมในความรับผิดชอบของการทำงานในลักษณะของการตัดสินใจ การดำเนินการ การประเมินผลและร่วมรับผลที่เกิดขึ้นตามกระบวนการของระบบการเรียนรู้ทั้ง ๑๐ ขั้นตอน ซึ่งเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์ผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ตนถนัด การประเมินผลการเรียนรู้ การนิเทศภายใน และการวิจัยในชั้นเรียน เป็นต้น การมีส่วนร่วมของครูที่เกิดขึ้นส่งผลให้ครูเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน ทำให้ครูลงมือปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ และมีแรงจูงใจที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายซึ่งตนได้มีส่วนร่วมกำหนดนั้น ครูได้เรียนรู้และพัฒนาศักยภาพจากประสบการณ์การทำงาน นอกจากนี้การให้อิสระในการตัดสินใจทำงานด้วยวิธีการ และขั้นตอนของตนเองและทีมงานทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน ครูร่วมมือกันทำงาน สร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดความสามัคคีและรวมพลังของคนในองค์กร ลดความขัดแย้งและลดช่องว่างระหว่างกัน แต่สร้างความเข้าใจ ความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน และก่อให้เกิดพลังอำนาจในการทำงาน

๖) การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มกันของครูเพื่อร่วมมือกันทำงานให้สำเร็จลุล่วง โดยอาศัยความร่วมมือ การประสานงานซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นทีมนี้มุ่งดึงศักยภาพที่มีจากครูแต่ละคนภายในกลุ่มออกมาช่วยในการดำเนินกิจกรรมให้งานบรรลุเป้าหมาย โดยสมาชิกในทีมได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและวิธีการทำงานที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน แม้จะต่างบทบาทแต่ทุกคนก็ต่างทำเพื่อผลสำเร็จของงานและคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน นอกจากนี้กระบวนการทำงานนั้นยังได้เสริมสร้างความเป็นทีมที่เข้มแข็งจากการเรียนรู้

ซึ่งกันและกัน และช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกภายในทีมบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าเมื่อทุกคนร่วมมือกันจะทำให้เกิดผลสำเร็จมากกว่าต่างคนต่างทำ โดยผู้บริหารได้สนับสนุนส่งเสริมให้ครูที่มีความต้องการทำงานเป็นทีมได้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยการมอบหมายงานแก่ทีม ให้ความชัดเจนในการประสานงาน อำนาจความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น สนับสนุนให้ครูใช้กระบวนการทำงานเสริมสร้างทีมให้เข้มแข็ง และ สนับสนุนค่านิยมในการทำงานร่วมกัน

๗) การสร้างภาวะผู้นำ การสร้างภาวะผู้นำของครูเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของครูทั้งในด้านการปฏิบัติงานและด้านจิตใจ เป็นการส่งเสริมให้ครูมีอำนาจ มีอิสระในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในหน้าที่ความรับผิดชอบของตน รวมทั้งมีอิสระในการสร้างสรรค์งานด้วยความริเริ่ม ครูได้รับการสนับสนุนให้เป็นหัวหน้างานหรือรับผิดชอบงานที่ถนัด ได้แสดงออกซึ่งความรู้ ความสามารถที่หลากหลาย วิธีการสร้างภาวะผู้นำที่ปรากฏ ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำของครู การมอบหมายงาน และการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งตามทัศนะของครูแล้วการสร้างภาวะผู้นำเป็นวิธีการหนึ่ง que เสริมสร้างพลังอำนาจของครูเนื่องจากการสร้างภาวะผู้นำได้ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้พัฒนาศักยภาพในการทำงาน พัฒนาคุณลักษณะการเป็นผู้นำ ผู้ตาม และการทำงานเป็นทีม การสร้างภาวะผู้นำแก่ครูทำให้ครูได้รับรู้ถึงการมีอำนาจและความรับผิดชอบในการทำงาน รวมทั้งมีอิสระในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ เพื่อให้สามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมาย นำมาซึ่งความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีแรงจูงใจในการทำงานด้วยความมุ่งมั่นเพื่อรักษาสถานภาพการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและจากภายนอก

๘) การสร้างแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจเป็นกระบวนการสร้างแรงกระตุ้นทางจิตใจที่ทำให้ครูเกิดพลังและเกิดทิศทางของการแสดงพฤติกรรม การมีปฏิสัมพันธ์ และการลงมือทำงานด้วยความสมัครใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการทำงานตามความต้องการ ส่งผลให้ครูเกิดความเต็มใจที่จะทำและเต็มใจที่จะใช้ความพยายามให้มากขึ้น วิธีการสร้างแรงจูงใจมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู ได้แก่ การจูงใจด้วยงาน การจูงใจด้วยผลตอบแทน การจูงใจด้วยสภาพแวดล้อมการทำงาน และการสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจเหล่านี้ได้ตอบสนองความต้องการทั้งในระดับต่ำและระดับสูงทำให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ มีความกระตือรือร้น ใช้ความพยายาม และทุ่มเทให้กับงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

๙) การส่งเสริมบรรยากาศของความร่วมมือ มีจุดเริ่มต้นมาจากการจัดองค์การที่เอื้อต่อการทำงาน จัดโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนที่เหมาะสมตามสภาพการทำงาน บุคลากรในโรงเรียนได้กำหนดแนวปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้เหมาะสมกับภาระงาน บุคลากร และทรัพยากรของโรงเรียน แต่ยังคงไว้ซึ่งระบบการทำงานที่ควรยึดถือ เช่น กระบวนการทำงานมีระบบตามวงจรคุณภาพ มีเอกสารหลักฐาน รายงานการปฏิบัติงาน รายงานโครงการเสนอต่อหัวหน้างานและผู้บริหารตามลำดับ เป็นต้น การประสานงานระหว่างบุคลากรในกลุ่มงานหรือในทีมต้องพยายามไม่ให้เกิดบทบาทหน้าที่ด้านการจัดการเรียนการสอน ทำให้การประสานงานระหว่างบุคลากรส่วนใหญ่ใช้วิธีการประสานงานแบบตัวต่อตัวและสื่อสารด้วยวาจา การให้อำนาจและอิสระในการทำงานแก่ครูในขอบเขตที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพกับผู้เรียนมากที่สุด อีกทั้งโรงเรียนได้จัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในองค์กรอยู่เสมอๆเพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์การให้เกิดขึ้น

๒.๒.๘ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู

ในทัศนะของครูนั้นเห็นว่าทั้งบุคคล กลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาสัมพันธ์กับครูต่างมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเครือข่ายของโรงเรียน อย่างไรก็ตามระดับของควมมีอิทธิพลหรือความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการให้ความหมายของครูแต่ละคน กล่าวคือ ครูมีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูในฐานะผู้สร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยแรงปรารถนาและอุดมการณ์ของตนเอง อันเกิดจากการเห็นคุณค่าของงาน มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในฐานะเจ้าของงาน ซึ่งพื้นฐานเหล่านี้ทำให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงานซึ่งเป็นแรงกระตุ้น ผลักดันให้ครูลงมือทำงานด้วยความเต็มใจ พุ่งเททำงานจนกระทั่งงานนั้นบรรลุเป้าหมาย และมีความสุขที่ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งเกี่ยวข้องในฐานะผู้ใช้พลังอำนาจที่ได้รับการเสริมสร้างนั้นทำงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารมีบทบาทในการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูโดยใช้อำนาจที่มาจากตำแหน่งหน้าที่และอำนาจที่มาจากตัวบุคคลซึ่งเกิดจากการมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพและความเชื่อมั่น ให้เข้าถึงแหล่งอำนาจในองค์กร และมีอิสระในการทำงาน ให้รับโอกาสของความก้าวหน้าในวิชาชีพ ได้รับการยอมรับ สร้างแรงจูงใจ และสนับสนุนปัจจัยสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการทำงาน เพื่อนร่วมงานมีบทบาทในการเป็นผู้สนับสนุนให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงาน เสริมสร้างความเชื่อมั่นแก่ครูว่าจะสามารถทำงานได้บรรลุผลสำเร็จได้จากการที่เพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในการทำงาน เพื่อนร่วมงานช่วยส่งเสริมให้ครูมีความชัดเจนในเป้าหมายการทำงานที่แจ่มชัดขึ้นจากการมีเพื่อนร่วมงานเป็นแรงบันดาลใจ ให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนช่วยเหลือ ให้มีส่วนร่วมยอมรับในฐานะสมาชิกคนหนึ่งทีม และยอมรับในฐานะผู้นำทีมผ่านกระบวนการทำงาน นอกจากนี้เพื่อนร่วมงานยังมีส่วนสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานและวัฒนธรรมองค์การที่เน้นความร่วมมือ การช่วยเหลือเอื้ออาทร ความเป็นมิตร และจริงใจต่อกันก่อให้เกิดความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์อันดีต่อกันนั้นมีบทบาทในการกระตุ้นให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานในหน้าที่ของตนเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดความเจริญก้าวหน้าและความภาคภูมิใจแก่ชุมชน อีกทั้งการที่ชุมชนสนับสนุนการทำงานของครูในรูปแบบต่างๆ การให้การยอมรับนับถือและให้ความเคารพศรัทธาต่อครูนั่นยังเป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สนองต่อความคาดหวังของชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความสัมพันธ์กับครูทั้งทางตรงและทางอ้อม ในลักษณะของการมอบนโยบาย การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการทำงานผ่านทางผู้บริหารส่งผลให้ผู้บริหารต้องนำนโยบายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งในกระบวนการดำเนินงานต่างๆเหล่านั้นได้ก่อให้เกิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูขึ้น อีกทั้งมีความสัมพันธ์กับครูในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาศักยภาพ เพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ เพื่อให้ครูมีความสามารถและเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามนโยบาย ควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงานแก่ครู และเครือข่ายของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นศูนย์โรงเรียน เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนที่ร่วมโครงการ และองค์การภายนอกอื่นๆมีความสัมพันธ์ในลักษณะของการสนับสนุนทรัพยากร การช่วยเหลือ และการกระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่

อันสำคัญของตนเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีเป้าหมายซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครูเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาคุณภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น และการที่โรงเรียนสามารถร่วมกันดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่างๆยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูเกิดความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถทำงานอื่นๆให้ประสบผลสำเร็จได้ต่อไป

๒.๒.๙ กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู

กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่เกิดขึ้นสามารถสรุปได้ ๕ ขั้นตอน ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การกำหนดเป้าหมายร่วม การมอบหมายงาน การติดตามการทำงาน และการสะท้อนผลการทำงาน เนื่องจากการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่มุ่งหวังให้เกิดประสิทธิผลต่อการทำงานและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลและองค์การนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับแนวคิดพื้นฐานของครูให้มีความเข้าใจตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือมุ่งสู่เป้าหมายของการทำงานของโรงเรียน ดังนั้นการบริหารจัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นผู้บริหารจึงมุ่งหวังให้ครูตระหนักและเห็นคุณค่าของเป้าหมายของงานที่ครูรับผิดชอบโดยเริ่มจากการให้ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น เช่น นโยบายและแนวปฏิบัติที่ได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัด การจัดการศึกษาของชาติ และการประกันคุณภาพการศึกษา ให้ครูได้รับรู้และตื่นตัวกับข่าวคราวความเคลื่อนไหวและกระแสสังคมที่มีต่องานด้านการศึกษาเพื่อให้ครูเห็นคุณค่าของงานที่ทว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาตนเอง และสำคัญต่อความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างไร และพยายามเชื่อมโยงงานที่ครูทว่ามีความสำคัญต่อภารกิจของโรงเรียนอย่างไร นอกจากนี้ผู้บริหารยังได้อธิบายถึงความจำเป็นที่ครูต้องปรับตัวปรับวิธีคิด และปรับวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับความมุ่งหวังของหลักสูตรการจัดการศึกษาของชาติ ความจำเป็นที่ครูต้องพัฒนาการทำงานให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการอธิบายและโน้มน้าวใจให้ครูเกิดความตระหนักในความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของตนและเห็นคุณค่าของเป้าหมายการทำงานนั้นได้ช่วยให้ครูเกิดแรงจูงใจอันเกิดจากภายในและการรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญขององค์การ ซึ่งส่งผลต่อการเข้าร่วมทำงานและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ประสิทธิภาพของการสร้างความตระหนักนั้นต้องประกอบขึ้นจากเงื่อนไขสำคัญ คือ การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารในอันที่จะสร้างความศรัทธาเชื่อถือให้กับครู ด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน รวมทั้งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารเองก็มีความตระหนักและเห็นคุณค่าในเป้าหมายในการทำงานเช่นกัน

ขั้นตอนต่อมาคือการกำหนดเป้าหมายร่วมซึ่งเป็นขั้นตอนที่ทำให้ครูรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของงานและเกิดพันธะผูกพันที่จะต้องทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด การกำหนดเป้าหมายร่วมเกิดขึ้นโดยผ่านกระบวนการประชุมปรึกษาหารือและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผยในที่ประชุมคณะครู บนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล จนเป็นที่ตกลงในข้อยุติร่วมกัน หัวใจสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูคือการเสริมสร้างพลังอำนาจผ่านกระบวนการทำงานโดยการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ความถนัด และบุคลิกลักษณะของครูแต่ละคน ด้วยเหตุที่ครูจะสามารถทำงานให้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องได้รับสนับสนุนและการเสริมสร้างพลังอำนาจในรูปแบบที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของครู การสนับสนุนทรัพยากรและสารสนเทศที่จำเป็น การมอบหมายงาน การเสนอแนะ การมีส่วนร่วม การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การสร้างภาวะผู้นำ การสร้างแรงจูงใจ และการส่งเสริมบรรยากาศของความร่วมมือล้วนแล้วแต่ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับคนและเหมาะสมกับงาน ขั้นตอนที่สนับสนุนให้เกิดความ

เข้มแข็งหรือสร้างสำคัญของการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูและช่วยจัดปัจจัยต่างๆที่จะเป็นอุปสรรคสำหรับการทำงานนั่นคือ การติดตามการทำงาน ซึ่งจะเป็นเครื่องพิสูจน์และช่วยยืนยันว่าครูได้ตั้งใจและลงมือทำงานด้วยความทุ่มเทมากเพียงพอที่จะทำให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่ และในการทำงานนั้นครูประสบกับปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร มีสิ่งใดที่ผู้บริหารจะสามารถดำเนินการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างไรได้บ้าง อีกทั้งเป็นการติดตามตรวจสอบว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจของครูที่ใช้นั้นมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดอีกด้วย

การสะท้อนผลการทำงานเป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่โรงเรียนนำมาใช้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงานระหว่างบุคลากรในโรงเรียน โดยครูได้นำเสนอความก้าวหน้าการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารและที่ประชุมคณะครูตามวาระที่เหมาะสม รวมถึงเมื่อสิ้นสุดภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้สะท้อนผลการทำงานทั้งในแง่ของความสำเร็จที่เกิดขึ้น การดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน และบอกเล่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกับทีมงานและเพื่อนร่วมงานคนอื่นๆ ครูได้แสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานในโอกาสต่อไป ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานได้รับทราบการดำเนินงานของครูตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วงแล้วนั้นยังเป็นการกระตุ้นที่ทำให้ครูได้มีโอกาสทบทวนการทำงานของตนเองว่าได้ทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่แล้วหรือยัง ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในเรื่องใดบ้าง ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากใครบ้างซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ครูเกิดการยอมรับในศักยภาพและคุณค่าในตนเองที่มีต่อองค์กร พร้อมกับเป็นการกระตุ้นให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน และเห็นความสำคัญของเพื่อนร่วมงาน

สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ ได้เสนอ กระบวนการการบริหารการศึกษาของเดมมิง (Deming) สำหรับผู้บริหาร และครูในยุคโลกาภิวัตน์ ครอบจักรวาล และทำความเข้าใจกับวงจร PDCA เพื่อประโยชน์ในการบริหาร และพัฒนาการศึกษาดังต่อไปนี้^{๕๖}

๑.การวางแผน (Plan) การดำเนินการใดๆต้องมีการวางแผน ครูต้องมีการวางแผนการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องมีการวางแผนการบริหารการศึกษา การวางแผนขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นเป็นผู้บริหารระดับใด หากเป็นผู้บริหารระดับหน่วยงานระดับบัญชา ของโรงเรียน ก็ต้องวางแผนพัฒนาการศึกษา ในภาพรวมของหน่วยงาน หากเป็นผู้บริหารโรงเรียนก็ต้องวางแผนการบริหารการศึกษาของโรงเรียน ขั้นตอนการวางแผน ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยละเอียดรอบคอบ เพื่อให้แผนที่วางไว้สมบูรณ์ และดีที่สุด ถ้าการวางแผนดี มีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒.การปฏิบัติ (Do) เมื่อวางแผนเสร็จแล้วต้องนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการตามแผนที่ได้วางไว้ ไม่ใช่วางแผนไว้อีกอย่าง แต่ไปทำอีกอย่าง เช่น ครูวางแผนการเรียนการสอนเพียงเป็นการทำหน้าที่เพื่อส่งให้ผู้สอนจัดการเรียนการสอนตรวจสอบเป็นหลักฐานว่าได้ทำหน้าที่ของความเป็นครูครบแล้ว แต่เวลาสอนกับสอนอีกอย่าง ไม่สอนตามแผนที่วางไว้ ก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ

๓.ตรวจสอบ (Check) ในระหว่างการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ผู้นั้น ต้องมีการตรวจสอบหรือประเมินควบคู่กันไป เพื่อวิเคราะห์ผลว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ หรือยังมีปัญหาข้อบกพร่องอย่างไร

๔.การปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรค ต้องวิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นหรือหากประสบผลสำเร็จก็วางแผนปรับปรุงให้ได้ผลดี

ดังนั้น วงจรการพัฒนาที่หมุนให้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆไม่หยุดนิ่ง องค์การใดหยุดหมุนวงจร PDCA ก็เปรียบเสมือนกับคนที่หมดลมหายใจ เพราะฉะนั้น วงจร PDCA จึงเหมาะสมกับการนำมาพัฒนาองค์กรการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้องค์กรศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเทียบทันกับนานาประเทศ

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษานั้นต้องประกอบด้วย การตัดสินใจ การวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติ การจัดองค์การ การจัดคนเข้าทำงาน การอำนวยการ การจัดสรร

^{๕๖}สุมน อมรวิวัฒน์ และคณะ, การพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการ PDCA., (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสตรีศึกษาวิจัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑-๑๓.

ทรัพยากร การประเมินผลงาน และการปรับปรุงรวมทั้งการกระตุ้นหรือการจูงใจ เป็นลักษณะการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจครู และดำเนินการตามทฤษฎีของเดมมิง (PDCA) เพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารในการพัฒนา และการแก้ปัญหาต่างๆ ตามกระบวนการการบริหารการศึกษาในด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดผลสำเร็จได้ด้วยดี

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๒.๓.๑ ประวัติความเป็นมา

สภาพการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบันนั้นใน ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำได้อธิบายไว้ว่า

๑. การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสสมัยสุโขทัย

๑) ด้านหลักสูตร เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสมัยนี้ไม่ปรากฏชัดเจนแต่คงได้แก่ภาษาบาลี พระไตรปิฎก และศิลปศาสตร์ต่าง ๆ สำหรับครูผู้สอนก็คงเป็นพระมหาเถระ พระมหากษัตริย์ และราชบัณฑิต ผู้คงแก่เรียนนั่นเอง

๒) ด้านการเรียนการสอน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสมัยนี้ พระเจ้าแผ่นดินทรงโปรดให้มีการเรียนการสอนขึ้นในสำนักพระราชวัง ปรากฏในศิลาจารึกสมัยพระเจ้า ลีไทในประชุมพงศาวดาร ภาค ๑ ความว่า ทรงเผด็จ (ขอร้อง) สงฆ์ทั้งหลายให้มาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมโดยมีสถานศึกษาพระปริยัติธรรม คือ วัด และวังเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ วัดเป็นสำนักเรียนของบรรดาบุตรหลานขุนนาง และราษฎรทั่วไป โดยมีพระภิกษุเป็นครูสอนและจัดการศึกษา และวังเป็นสำนักราชบัณฑิต สอนแต่เฉพาะเจ้านายและบุตรหลานของข้าราชการที่เรียนธรรมของพระสงฆ์เท่านั้น

๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ในยุคสมัยนี้ สื่อการเรียนการสอนไม่ปรากฏเป็นที่ชัดเจน แต่เข้าใจว่าสื่อที่สำคัญที่สุด คือครูผู้สอน หรือผู้บอกหนังสือ และตำราเรียน ซึ่งได้แก่ พระไตรปิฎกที่จารึกลงในใบลานเป็นหลัก

๔) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ในยุคสมัยนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนคงจะได้แก่ การบอกหนังสือแบบปากต่อปาก และการรับส่งสูตร ซึ่งมีครูผู้สอนเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน

๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล การวัดผลการศึกษายังไม่มีระบบ หรือระเบียบ วิธีการวัดผลที่แน่นอน มักจะวัดผลจากความทรงจำ และความสามารถเป็นพื้น^{๔๗}

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในสมัยรัตนโกสินทร์มีระบบการจัดการศึกษาที่ยังคงมีรูปแบบคล้ายสมัยอยุธยาตอนปลาย ทั้งด้านสถานที่เรียน ครูผู้สอน แต่ได้มีการแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอน และการสอบใหม่ในสมัยรัชกาลที่ ๒ โดยจัดแบ่งหลักสูตรให้กว้างออกไปเป็น ๙ ชั้น คือ ชั้นประโยค ๑ ถึงชั้นประโยค ๙ พร้อมทั้งจัดให้มีผู้รับผิดชอบเป็นสัดส่วน และเปลี่ยนระบบการสอบจากปากเปล่าเป็นสอบด้วยข้อเขียนในปลาย

^{๔๗} สำนักเรียนวัดปากน้ำ, ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำ, (กรุงเทพมหานคร : สดาร์กัปป, ๒๕๔๙), หน้า ๓๔๑-๓๔๔.

รัชกาลที่ ๖ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๕๙ โดยใช้คัมภีร์ประเภทอรรถกถาและฎีกามาเป็นแบบเรียน และแบบสอบแทน พระไตรปิฎก จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในสมัยปัจจุบันนี้ มีองค์กรของคณะสงฆ์ไทย คือ กองบาลีสนามหลวงทำหน้าที่หลักในการบริหารการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีกฎเกณฑ์ และระเบียบในการปฏิบัติมากกว่าในยุคสมัยที่ผ่านมา แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุง เพราะในแต่ละปีมีจำนวนผู้สอบได้น้อย มีนักเรียนสอบตกจำนวนมาก พระภิกษุสามเณรที่ศึกษาในแผนกนี้ มีจำนวนที่ลดลงไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ เพราะขาดความเชื่อมั่น ในการศึกษาแผนกนี้ว่าจะศึกษาไปเพื่ออะไร ทั้งยังต้องใช้ ความเพียรพยายามในการเรียนสูง และใช้เวลานานกว่าที่จะจบการศึกษาชั้นสูงสุด^{๔๘}

ส่วนปัจจัยที่ทำให้การศึกษาในแผนกนี้ ไม่ค่อยจะก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามที่ต้องการได้ แต่กลับอยู่ในสภาพที่ทรงตัว และรอวันทรุดลงเรื่อย ๆ ปัจจัยที่ว่า เช่น หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน ก็เป็นหลักสูตรเก่า ไม่ได้รับการปรับปรุง ให้เข้ากับยุคสมัยและผู้เรียน วิธีการเรียนการสอนก็เน้นการจำเนื้อหาเป็นหลัก มากกว่าวิธีการอื่น ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถทางความจำน้อย หมดความอดทน และเบื่อหน่ายต่อการศึกษา ในที่สุดก็จะหันไปหาการศึกษาแผนกอื่น หรือลาสิกขาออกไป อีกทั้ง ครูผู้สอน ในแผนกนี้ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ บางรูปต้องทำหน้าที่สอน และเรียนควบคู่กันไปด้วย ใช้ระบบแบบพี่สอนน้อง ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแผนกนี้ อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ สื่อการเรียนการสอนมีเพียงตำราและครูสอนเป็นหลัก สื่อสมัยใหม่ที่ช่วยสนับสนุน การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอกับความ ต้องการของครูผู้สอน และนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ และสิ้นเปลืองเวลามาก กว่า จะอธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจได้ การวัดและประเมินผล จะวัดจากความจำเป็นหลักมากกว่าการคิดวิเคราะห์ และการนำไปประยุกต์ใช้และการออกข้อสอบก็เป็นชุดเดียวกันทั้งหมดในแต่ละระดับชั้น ไม่ได้มีการคำนึงถึง ความแตกต่างของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยหลัก ๆ ดังกล่าวเหล่านี้ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแผนกบาลี อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และในอนาคตบุคลากรที่เข้ามาเรียนในแผนกนี้อาจจะลดลงไปเรื่อย ๆ หากยังไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัย และเป็นประโยชน์กับตัวผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีน้น มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณตามยุคตามสมัย การศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ในอดีตมิได้จัดเป็นรูปโรงเรียน แต่จัดการสอนกันเองภายในวัด สมัยก่อน พระสงฆ์สาวก ศึกษาเล่าเรียนด้วยการท่องจำปากเปล่าเป็นกลุ่มเป็นคณะฯ ละหนึ่งหมวดบ้าง สองหมวดบ้าง เรื่อยมาจนถึงการสังคายนา ครั้งที่ ๕ เมื่อปี พ.ศ. ๔๓๓ ในรัชสมัยของพระเจ้าอโศกมุนีอภัย เป็นการจารึกพระไตรปิฎกเป็นอักษรลงในใบลาน นับเป็นครั้งแรกที่ใช้อักษรเป็นเครื่องจดพระพุทธรวณะ ด้วยภาษาบาลีหรือภาษาสันสกฤต^{๔๙}

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๘๕.

^{๔๙} พัทธน์ เพ็งผลา, ประวัติวรรณคดีบาลี, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า

หลังจากนั้นพระสงฆ์โดยเฉพาะฝ่ายเถรวาท จึงหันมาศึกษาภาษาบาลีจากพระไตรปิฎก เป็นความรู้พื้นฐานก่อน เพื่อเป็นการรักษาพระธรรมวินัยไว้ไม่ให้คลาดเคลื่อนไม่ให้เกิดการศึกษาปริยัติอันตรธานไป เพราะถ้าการศึกษาปริยัติอันตรธานไปนับเป็นเหตุเสื่อมเบื้องต้นแห่งพระพุทธศาสนา^{๕๐}

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของคณะสงฆ์ไทยเรานั้น เริ่มดำเนินการมาเป็นรูปธรรม ตั้งแต่การสังคายนา ครั้งที่ ๕ ก็ว่าได้ เพราะเป็นการจารึกภาษาบาลีลงในพระไตรปิฎกดังที่กล่าวแล้ว โดยการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในประเทศไทยแต่ละสมัย เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน จึงนับว่ามีความสำคัญต่อการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เพราะหลักธรรมคำสอนยังทรงอยู่ พระพุทธศาสนาก็คงดำรงอยู่ จึงควรศึกษาให้เข้าใจถึงการปฏิบัติงานของครูสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

การศึกษาพระปริยัติธรรมยุคนี้ นับได้ว่าเป็นยุคที่ทันสมัยแล้ว สำนักเรียนบาลีมีขึ้นทั่วราชอาณาจักร ความนิยมต่อการเรียนพระบาลีมีมากขึ้น ทั้งนี้ มาจากการเทียบหรือรับรองวิทยฐานะของผู้เรียน ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ ได้มีระเบียบองค์การศึกษาว่าด้วยการจัดการศึกษา พุทธศักราช ๒๔๙๔ ขึ้นมาแทนฉบับเดิม ที่เคยใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๑^{๕๑}

สำหรับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบันได้ดำเนินการจัดการตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีหลักสูตร และวิธีปฏิบัติพร้อมทั้งคุณภาพรวมถึงการสอบวัดผล และการอื่นๆ และมีเจ้าหน้าที่สายปกครองทุกระดับชั้นเป็นผู้ควบคุมดูแลในระดับสำนักเรียน และสำนักศาสนศึกษา รูปแบบการบริหารการศึกษาก็ยังคงเป็นรูปแบบที่สืบเนื่องมาจากสมัยโบราณ คือกระบวนการศึกษา จะเน้นการสอบวัดผลความรู้โดยมีกองบาลีสนามหลวงเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการสอบวัดผล ส่วนกระบวนการเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของแต่ละสำนักเรียนจะดำเนินการ

การเรียนการสอนใช้วิธีท่องจำจากตำรา และจากภาษาบาลีเป็นภาษาไทยหรือแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาบาลี โดยจะต้องมีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนทุกครั้ง ถ้าไม่เตรียมตัวมาจะไม่ได้อ่าน ดังนั้น การเรียนบาลีจึงใช้เวลาในการดูหนังสือที่ห้องพักมากกว่าเวลาเรียนในห้องเรียน ซึ่งวิชาที่ถือว่าเป็นหลักในการเรียนทุกระดับชั้น คือ วิชาแปลมคธเป็นไทย ส่วนวิชาอื่นๆ นั้นแล้วแต่อาจารย์จะกำหนดว่าให้เรียนวันไหน ก่อนการเรียนนักเรียนต้องเตรียมดูหนังสือมาก่อน ถ้าไม่ได้ดูมาก่อนก็จะแปลไม่ได้ หรือฟังรูปอื่นแปลไม่รู้เรื่อง

ลักษณะพิเศษประการหนึ่งของการสอนวิชาแปลมคธเป็นไทย คือ ไม่ใช่ครูแปลแล้วให้นักเรียนนั่งฟัง ตรงกันข้ามนักเรียนจะต้องเป็นผู้แปลเอง แล้วครูคอยฟังการแปลของนักเรียนหากผิดตรงไหนก็จะให้คำแนะนำ

^{๕๐}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **รวมบทความวิชาการทางพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๔๗.

^{๕๑}สำนักเรียนวัดปากน้ำ, **ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำ**, (กรุงเทพมหานคร : สดาร์กรุป, ๒๕๔๙), หน้า ๓๙๕.

บอกความรู้เพิ่มเติมให้นักเรียนจะสอบผ่านหรือไม่ผ่านขึ้นอยู่กับตัวเองถึงร้อยละ ๘๐ ส่วนอีกร้อยละ ๒๐ จะได้รับจากครู ดังนั้นถ้านักเรียนมีความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอๆ ก็จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยากนัก^{๕๒}

สถานที่เรียน ถ้าเป็นนักเรียนขนาดใหญ่จะมีอาคารเรียนที่เป็นสัดส่วน แต่ถ้าเป็นขนาดเล็กมักเรียนตามศาลาการเปรียญหรือตามที่อื่นๆ ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนได้

สำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีนั้น ไม่มีการสอบบรรจุอย่างทางคฤหัสถ์ แต่ถือหลักว่า มีความรู้ในเนื้อหาที่จะสอน และมีศรัทธาที่จะสอนก็สามารถเป็นครูได้ การเข้ามาเป็นครูก็ไม่สลับซับซ้อน เพียงแต่สำนักเรียนทำเรื่องถึงเจ้าคณะจังหวัด เพื่อเสนอแต่งตั้งเท่านั้น และส่วนมากครูบาลีจะมีวุฒิประโยค ป.ธ. ๓ ขึ้นไป โดยไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านครุมาก่อน สำนักเรียนในกรุงเทพมหานคร ครูส่วนมากมีวุฒิเปรียญสูง และมีจำนวนมาก สามารถที่จะเลือกได้ แต่ในต่างจังหวัดหลายสำนักขาดแคลนครู บางสำนักมีครูสอนรูปเดียว ต้องสอน ๓ - ๔ ชั้น และสอนวันละหลายๆ รอบ ดังนั้นหลายสำนักจึงต้องใช้ระบบ “พี่สอนน้อง” คือทำหน้าที่เป็นนักเรียนด้วย เป็นครูด้วย ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนไม่สมบูรณ์ เพราะเวลาเตรียมตัวไม่เพียงพอขาดประสิทธิภาพ ความรู้ไม่แตกฉาน และขาดเทคนิคการถ่ายทอด เป็นต้น^{๕๓}

เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าว กรมการศาสนาได้เข้ามาช่วยเหลือ โดยการจัดทำโครงการอบรมครูสอนแผนกบาลีขึ้น ซึ่งก็ได้รับการแก้ไขในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่เพียงพอ ปัจจุบันสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ต้องการจะพัฒนาครูสอนบาลีให้มีศักยภาพด้านวิชาการบาลีมากยิ่งขึ้น จึงได้ให้มีโครงการ “การประมุขอบรมครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” โดยได้รับงบประมาณอุดหนุนจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และโดยใช้ระยะเวลาครั้งละ ๑๕ วัน ซึ่งก็เป็นวิธีการพัฒนาครูอีกทางหนึ่ง เพราะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างยิ่ง^{๕๔}

การศึกษาแบบนี้เป็นการศึกษา แบบประยุกต์ หรือเป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งทางการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความคิดของคณะสงฆ์โดยมีวัตถุประสงค์ คือ ฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ ศาสนทายาทที่ดีมีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง และสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไปและทางฝ่ายบ้านเมือง เมื่อพระภิกษุสามเณรได้ลาสิกขาแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้หรือเข้ารับราชการสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ตนเองและบ้านเมืองสืบต่อไป ปัจจุบันนี้การศึกษาประเภทนี้ได้กระจายอยู่ตามจังหวัด ต่างๆ ทั่วประเทศ^{๕๕}

^{๕๒}พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธมมรตโน) และ พระมหาทองดี ปญญาชีโร, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : อาทรการพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒๕.

^{๕๓}พระมหาแผน พูนพัด, “รูปแบบเชิงระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๔), หน้า ๔๑.

^{๕๔}พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธมมรตโน) และพระมหาทองดี ปญญาชีโร, การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, หน้า ๑๖๙-๑๗๐.

^{๕๕}สมศักดิ์ บุญปู, พระสงฆ์กับการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗). หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

มีหลายปัจจัยที่ทำให้การศึกษาในแผนกนี้ไม่ค่อยจะก้าวหน้าไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามที่ต้องการได้ แต่กลับอยู่ในสภาพที่ทรงตัว และรอวันทรุดลงเรื่อยๆ ปัจจัยที่ว่า เช่น หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน ก็เป็นหลักสูตรเก่า ไม่ได้มีการปรับปรุง ให้เข้ากับยุคสมัย และผู้เรียน วิธีการเรียนการสอนก็เน้นการจำเนื้อหาเป็นหลัก มากกว่าวิธีการอื่นๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนที่มีความสามารถทางความจำน้อย หหมดความอดทน และเบื่อหน่ายต่อการศึกษา ที่สุดท้ายก็จะหันไปหาการศึกษาแผนกอื่น หรือลาสิกขาออกไป

ครูผู้สอนในแผนกนี้ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ บางรูปต้องทำหน้าที่สอน และเรียนควบคู่กันไปด้วย ใช้ระบบแบบพี่สอนน้อง ขาดสมรรถนะประสบการณ์ในการสอน ความทุ่มเทเอาใจใส่แบบกัลยาณมิตรที่ดีของศิษย์ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาแผนกนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ

สื่อการเรียนการสอน คือตำรา และครูสอนเป็นหลัก สื่อสมัยใหม่ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน และนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนขาดความน่าสนใจ และสิ้นเปลืองเวลามากกว่าจะอธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจได้

การวัด และประเมินผล จะวัดความจำเป็นหลักมากกว่าการคิดวิเคราะห์ และการนำไปประยุกต์ใช้ และการออกข้อสอบก็เป็นชุดเดียวกันทั้งหมดในแต่ละระดับชั้น ไม่ได้มีการคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนด้วยปัจจัยหลักๆ เหล่านี้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแผนกบาลี อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ และในอนาคตบุคลากรที่เข้ามาเรียนในแผนกนี้ อาจจะลดลงไปเรื่อยๆ หากยังไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้เข้ากับยุคสมัย และเป็นประโยชน์กับตัวผู้เรียนให้ได้มากที่สุด

๒.๔ บริบทสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมวัดบวรนิเวศน์ แผนกบาลีสยามหลวง

๒.๔.๑ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบวรนิเวศน์^{๕๖}

วัดบวรนิเวศน์ พระอารามหลวง ได้เปิดทำงานเรียนการสอนเป็นสำนักศาสนศึกษาเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ และในปี พุทธศักราช ๒๕๔๖ ได้รับการแต่งตั้งเป็นโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีประจำจังหวัดนนทบุรี แห่งที่ ๑ วัดบวรนิเวศน์ พระอารามหลวง อย่างเป็นทางการโดยมีพระราชันนันทมุนี เจ้าอาวาสวัดเป็นผู้จัดการโรงเรียน ได้เปิดการเรียนการสอนทั้งแผนกธรรมและบาลี มีบุคลากรทั้งนักเรียนและครูสอนกว่า ๑๐๐ รูป มีนักเรียนสอบได้ปีละไม่ต่ำกว่า ๖๐ รูป ถือว่าเป็นสำนักเรียนที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดนนทบุรี

๒.๔.๒ สำนักเรียนวัดบางพลีใหญ่ใน^{๕๗}

^{๕๖} กองบรรณาธิการ, “สำนักเรียนดาวรุ่ง: วัดบวรนิเวศน์”, วารสารกัลยาณมิตร ฉบับพระสังฆาธิการ ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒๘, (๒๕๕๙): หน้า ๖๔.

^{๕๗} กองบรรณาธิการ, “สำนักเรียนดาวรุ่ง: วัดบางพลีใหญ่ใน”, วารสารกัลยาณมิตร ฉบับพระสังฆาธิการ ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๒๙, (๒๕๖๐): หน้า ๕๘.

วัดบางพลีใหญ่ใน เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งอยู่ริมคลองลำโรง ต.บางพลีใหญ่ อ. บางพลี จ.สมุทรปราการ ปรากฏประวัติว่า สร้างมาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เดิมชื่อ “วัดพลับพลาชัย ชนะสงคราม” มีความเป็นมาเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ไทยอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นสถานที่ซึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเมื่อครั้งทรงยาดราทพยับไถ่เอวราชศัตรูที่ถอยร่นมาทางทิศตะวันออกของกรุงศรีอยุธยามาจนถึงตำบลหนึ่งซึ่งไม่ปรากฏนาม ทรงโปรดให้ตั้งค่ายพักแรมพลท้าวทหารกล้า พร้อมทรงประกอบพิธีพลีบูชามหาฤกษ์เพื่อเบิกบุญนิมิตมิตรแห่งการพิชิตเอชชยเหนือไพร่ชนพลพม่า ก่อนจะเสด็จกรีธาทัพขับไล่เอวราชศัตรู ครั้นเมื่อทรงได้รับชัยชนะแล้วเสด็จผ่านมายังสถานที่นี้อีกครั้ง จึงทรงโปรดให้สร้างพลับพลาไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะเหนือข้าศึก

ส่วนตำบลที่มีชื่อว่า “บางพลี” มีเค้าเนื่องมาจากที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงกระทำพิธีกรรม บวงสรวงดังกล่าว ชาวบ้านทั้งหลายจึงเรียกว่า “บางพลี” และเรียกวัดพลับพลาชัยชนะสงครามอีกนามว่า “วัดบางพลี” “วัดบางพลีใหญ่ใน” หรือ “วัดหลวงพ่อด” เพราะเป็นที่ประดิษฐานขององค์หลวงพ่อดศักดิ์สิทธิ์ ในแต่ละวันจะมีสาธุชนหลังไหลสายธารศรัทธาเข้ามาบูชาสักการะองค์หลวงพ่อดอย่างต่อเนื่องและเนื่องแน่นมิได้ขาดสาย

วัดบางพลีใหญ่ใน ได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตามประกาศ ณ วันที่ ๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๕

วัดบางพลีใหญ่ใน พระอารามหลวง ได้เปิดทำการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมขึ้นเป็นลำดับแรกก่อน กระทั่งเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ได้เปิดทำการเรียนการสอนแผนกบาลีควบคู่กันไปกับแผนกธรรม โดยมีพระเดชพระคุณหลวงพ่อดพระราชาเสนาบดี (จรัล สิริธมฺโม) เป็นเจ้าสำนักเรียน กล่าวโดยเฉพาะแรกเริ่มการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีบุคลากรทั้งคณะอาจารย์สอนและนักเรียนบาลีทั้งสิ้นกว่า ๓๐ รูป และในแต่ละปีการศึกษาได้ปรากฏมีนักเรียนมาสมัครเรียน และสอบไล่ได้ชั้นประโยคบาลีต่างๆ เพิ่มมากขึ้นตามลำดับจนมาถึงปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ ได้รับมอบคุณสมบัติยกสำนักเรียนฯ ให้เป็น “สำนักศาสนศึกษาดีเด่น” จากสำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวงรวมระยะเวลาในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีทั้งสิ้น ๔ ปีการศึกษา

๒.๔.๓ สำนักเรียนวัดพระธรรมกาย โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย^{๕๕}

ด้วยมโนปณิธานอันแน่วแน่ของพระไชยบุรณ์ ธัมมชโย ที่ปรารถนาจะสร้างวัดให้เป็นวัดสร้างพระให้เป็นพระ และสร้างคนให้เป็นคน และด้วยเจตน์จำนงมั่นคงในการอุทิศชีวิตเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันจะน้อมนำพระพุทธธรรมไปสู่มวลมนุษยชาติ ดังนั้น นอกเหนือจากการเน้นหนักในการเจริญสมาธิภาวนาแล้ว หลวงพ่อท่านยังตระหนักในคุณค่าของการศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างยิ่ง จึงได้มีดำริให้ก่อตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมขึ้นมาอย่างเป็นทางการในปีพุทธศักราช ๒๕๒๘ เพื่อ

^{๕๕} กองบรรณาธิการ, “สำนักศาสนศึกษาวัดพระธรรมกาย: ดาวจรัสแสงแห่งวงการศึกษาสงฆ์”, วารสารกัลยาณมิตร ฉบับพระสังฆาธิการ ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒๔, (๒๕๕๕): หน้า ๕๙-๖๑.

ดำเนินการสอนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและแผนกบาลีให้แก่ภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป จนถึงปัจจุบัน

โครงสร้างโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

เพื่อให้บรรลุตามนโยบายของพระเดชพระคุณหลวงปู่ นั่นคือ “ครู ความรู้ นักเรียน ต้อง เป็นหนึ่ง” และ “สอบได้ยกชั้น” อาจารย์ใหญ่และคณะกรรมการบริหารโรงเรียนจึงได้จัดโครงสร้าง โรงเรียนพระปริยัติธรรมออกเป็น ๑๐ แผนกแต่ละแผนกมีหัวหน้าแผนกและทีมงานบริการจัดการดังนี้

- แผนกธุรการ/เลขา มีภารกิจคือบริหารจัดการประสานงานในแต่ละแผนกและทั่วไปใน องค์การให้ดำเนินไปด้วยดี เช่น จัดประชุม จัดสัมมนาเป็นต้น จัดเก็บทะเบียนประวัติบุคลากร เบิกจ่าย พัสดุ ครุภัณฑ์ รับส่งเอกสาร ดูแลอาคารสถานที่ให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และดูแล จัดหาระบบ การยานพาหนะ

- แผนกสามเณรเตรียมนวกะ มีภารกิจคือกำหนดเนื้อหาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์เป็นต้น ให้สามเณรใหม่(เตรียมนวกะ) เพื่อช่วยปรับพื้นฐานให้อ่านออก เขียนได้ คิดเป็นและแนะนำสอนสั่งอบรมฝึกฝนเกี่ยวกับกิจวัตรกิจกรรมของสมณะ รวมทั้งวัฒนธรรม องค์การ จนสามารถดำรงชีวิตในเพศสมณะได้อย่างมีความสุข และสามารถเลื่อนชั้นเป็นสามเณรนวกะ ๑

- แผนกวิชาพื้นฐาน มีภารกิจคือกำหนดความรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ เป็นต้น ให้เตรียมพร้อมเพื่อการเรียนบาลีนักธรรมและให้ความรู้อบรมพัฒนาสามเณรนวกะ ๑ เกี่ยวกับกิจวัตร กิจกรรมของสมณะเพื่อจะได้เป็นพระแท้สามเณรแท้

- แผนกธรรม (นักธรรม ธรรมศึกษา) มีภารกิจคือกำหนดเนื้อหาหลักสูตร และจัดการเรียน การสอนนักธรรม สำหรับพระภิกษุ สามเณรและสาธุชนทั่วไปที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม และโรงเรียน ต่างๆ เช่น โรงเรียนสวนกุหลาบ โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง ๑ โรงเรียนสังฆอรัญญวิทยา เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาหลักธรรมพร้อมนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงอีกด้วย

- แผนกบาลี (บาลีศึกษา บาลีสาธิต) มีภารกิจคือ จัดการเรียนการสอนบาลี เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาภาษาบาลี จนเป็นบุคลากรที่ดีมีความรู้คู่คุณธรรมแล้วนำไปสร้างพัฒนานิสังายต่างๆ ให้ตนเอง และแนะนำผู้อื่นเพื่อนำไปเผยแผ่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนา จึงมีหน้าที่จัดหาพัฒนารักษารักษาพระ อาจารย์สอนบาลีแต่ละชั้นปี วางแผน จัดระบบการเรียนการสอน ปลุกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าพระ ธรรมคำสอน เพื่อนำไปใช้ดำเนินชีวิตจนกระทั่งหลุดพ้นจากทุกข์ ให้บริการและสนับสนุนการศึกษา ภาษาบาลีแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไป

- แผนกอภิธรรม มีภารกิจคือกำหนดเนื้อหาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนพระ อภิธรรม เกี่ยวกับจิต เจตสิก รูป นิพพาน สำหรับพระภิกษุ สามเณรและสาธุชนทั่วไป เพื่อให้เข้าใจใน สภาวธรรมที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้งและเป็นการเพิ่มเติมศักยภาพในด้านคันถธุระให้ครอบคลุมทั้ง ๓ ปีฏก

- แผนกภาษาต่างประเทศ มีภารกิจคือจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ สำหรับภิกษุ สามเณรและสาธุชนทั่วไป ตามดำริของพระเทพญาณมหามุนี โดยการเปิดการเรียนการสอน ภาษาต่างประเทศทั้งหมด ๕ ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน และ ภาษาญี่ปุ่น เพื่อการเผยแผ่ไปได้ทั่วโลก

- แผนกสื่อ DMC มีภารกิจคือดูแลควบคุมการผลิตสื่อการเรียนการสอนบาลี นักระฆม และ รายการต่างๆ ออกอากาศทาง DMC

- แผนกสารสนเทศ มีภารกิจคือ วางแผนจัดระบบ พัฒนาวิจัยและบริการพระไตรปิฎก คอมพิวเตอร์ เก็บข้อมูลประวัตินักเรียน จัดพิมพ์รายชื่อนักเรียนทุกแผนกส่งสอบบาลีและธรรม สนามหลวง จัดเก็บสถิติการส่งสอบและผลสอบทุกปีการศึกษา ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร และวางแผน จัดระบบ พัฒนาวิจัย บริการเว็บไซต์ จัดหาบำรุงและบริการคอมพิวเตอร์ภายในกองโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดเก็บ บริการ E-book E-Learning ฐานข้อมูลสื่อการเรียนการสอน ทางอินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์

- แผนกพัฒนาวิจัยสื่อการศึกษา (วิชาการ) มีภารกิจคือพัฒนาวิจัยสื่อการศึกษาการเรียน การสอนมีส่วนร่วมและมีอิสระใ้การบริหาร มุ่งงบประมาณบุคลากรให้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายเดียวกันคือจะพัฒนาให้นักเรียนนักศึกษาให้สมบูรณ์พร้อม ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ เทศนา ภาษาต่างประเทศ ตามนโยบายที่พระเดชพระคุณหลวงพ่อดำรงได้ให้ นโยบายไว้ทุกประการ

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยในประเทศ

พระจินณวัตร กิ่งแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนปริยัติธรรม กลุ่ม ที่ ๕ สู่ความเป็นเลิศ” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากด้านการบริหารวิชาการ คือ สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ($\bar{x} = 3.34$, $SD = 0.96$) ปัจจัยด้านการบริหารงาน บุคคลที่ส่งผลมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของโครงการ พัฒนสถานศึกษาสู่ ความเป็นเลิศ ($\bar{x} = 3.11$, $SD = 0.99$) ปัจจัยด้านการบริหาร งบประมาณที่ส่งผลมาก คือ ความโปร่งใส ในทางการเงิน การกำหนดรายการและโครงสร้างทางการบัญชีเอกสาร หลักฐาน มีระบบควบคุมการเบิกจ่าย และบริหารจัดการงบประมาณที่มี ($\bar{x} = 3.26$, $SD = 1.00$) และปัจจัยที่ส่งผลมากด้านบริหารงาน ทั่วไป คือ มี การวัดและประเมินผลการดำเนินงานโดยประเมินตามตัวชี้วัด (KPI) และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ มีการ ประเมินสภาพองค์กร หรือการวิเคราะห์องค์กร (SWOT) ศึกษาและประเมินโรงเรียนโดยวิเคราะห์จากจุดแข็ง

จุดอ่อนโอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน และพัฒนาคู่มือการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ($\bar{x}$ = ๓.๓๘, SD = ๑.๐๒)^{๕๙}

มงคลชัย ศรีสะอาด ได้จัดทำการวิจัยการศึกษารูปแบบการบริหารงานสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบพี่สอนน้อง มีปัจจัยหลายอย่างที่แนบแน่นไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านวิชาการยังขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ขาดการนิเทศติดตาม ขาดการประกันคุณภาพภายใน ด้านบุคลากร ขาดการสรรหาคัดเลือกผู้บริหารและผู้สอน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ขาดการพัฒนาในการเรียนรู้ ขาดสวัสดิการในการทำงาน ด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ความสำคัญไม่เท่าที่ควร^{๖๐}

จารุวรรณ ธรรมวัตร,รศ. และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดบึงอำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า อีกประเด็นหนึ่งคือการกระจายงานบริหาร เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก กล่าวคือต้องมอบหมายงานให้คณะกรรมการบริหารงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เจ้าสำนักเรียนจะต้องสร้างบุคลากรที่สามารถจะดำเนินในลักษณะที่เป็นตัวแทนกันและกันได้ เช่นเมื่อเจ้าสำนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ก็จะมีบุคลากรที่สามารถสานต่องาน ไม่ให้เกิดความชะงักงันและดำเนินงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดิม อีกอย่างหนึ่ง “ควรทำให้คณะกรรมการทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการบริหารจัดการ อำนาจในการตัดสินใจ โดยการทำงานเป็นกลุ่ม และผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่จะวางแผนในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในองค์กรโดยจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งขององค์กร แล้วแก้ไขปัญหาในส่วนที่เป็นจุดอ่อนและสร้างเสริมในส่วนที่เป็นจุดแข็ง ซึ่งจะสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในองค์กร ซึ่งโดยธรรมชาติขององค์กรการศึกษาของพระสงฆ์ เป็นองค์กรที่มีวัฒนธรรมการบริหารแบบความเป็นเครือญาติ มีความขัดแย้งน้อยมีความยืดหยุ่นสูง ถ้ามีการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารอย่างชัดเจนก็จะทำให้การจัดการศึกษาได้ประสบผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ”^{๖๑}

ธนู ศรีทอง ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ บรรจง โสดาดี ได้จัดทำการวิจัยการศึกษาแนวทางพัฒนสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ ได้แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี มีสภาพปัญหา คือสภาพทั่วไปของสำนักเรียนพระปริยัติ

^{๕๙}พระจินณวัตร กิ่งแก้ว, การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนปริยัติธรรมกลุ่มที่ ๕ สู่ความเป็นเลิศ, **ครุศาสตรดุษฎีนิพนธ์** สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

^{๖๐}มงคลชัย ศรีสะอาด, “รูปแบบการบริหารงานสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓๕-๒๓๗.

^{๖๑}จารุวรรณ ธรรมวัตร และคณะ, “รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดบึงอำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา”, **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓.

ธรรมแผนกธรรมและบาลี คือ ด้านปัจจัยนำเข้ากำลังเผชิญกับสภาพปัญหา การดูแลความพร้อมของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อ บรรยากาศทางวิชาการ จำนวนนักเรียนเข้าสอบและนักเรียนที่สอบได้มีแนวโน้มเฉลี่ยลดลง ขาดแคลนครูสอนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาการบริหารที่รับผิดชอบเฉพาะการวัดผลอย่างเดียวไม่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา งบประมาณไม่เพียงพอ หลักสูตรมุ่งเน้นดิ่งมากกว่าแนวราบ ขาดความยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับการศึกษาของรัฐ ในด้านปัจจัยกระบวนการกิจกรรมการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ในปัจจัยการผลิตสำนักเรียนได้ผลิตพระสงฆ์ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการอ่าน และการแปลความหมายภาษาบาลีเป็นอย่างดี ปัจจัยด้านผลกระทบ คณะสงฆ์และชุมชนมีความพึงพอใจการสนองงานของพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาจากสำนักเรียนธรรมแผนกและบาลี แนวทางการพัฒนา ปัจจัยนำเข้า พึงจัดระบบบริหารจัดการสำนักเรียนโดยอาศัยแผนแม่บท แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานด้านต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพโครงสร้างการบริหารบุคลากร งบประมาณและหลักสูตร ปัจจัยด้านกระบวนการ พึ่งพัฒนาระบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจและระบบวัดผลให้หลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ พึ่งดำเนินการมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ปัจจัยด้านผลิตพึงกำหนดให้นักเรียนจัดทำบันทึกสถิติข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนอัตราการสูญเสียนักเรียนระหว่างเรียนและจำนวนพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษา แล้วยังคงอยู่ในสมณเพศเพื่อสนองงานและบริการชุมชนปัจจัยผลกระทบพึงกำหนดให้มีระบบประเมินความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาจากพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี^{๒๒}

๒.๕.๒ งานวิจัยต่างประเทศ

Ashworth และ Harvey ได้ศึกษาเรื่อง “การประเมินคุณภาพในการส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษา” โดยได้นำเสนอแนวคิดซึ่งได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านปัจจัยตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและด้านผลผลิตได้แก่ ๑) คณาจารย์ ๒) สิ่งเอื้ออำนวยความสะดวก ๓) วัสดุอุปกรณ์ ๔) การสอน ๕) ผลสัมฤทธิ์ ๖) การจัดการและการควบคุมคุณภาพ ๗) นิสิตนักศึกษา ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา ดังนี้

๑. อาจารย์ คุณภาพของอาจารย์นับว่ามีความสำคัญยิ่งต่อคุณภาพการศึกษา สำหรับตัวบ่งชี้ควมมีคุณภาพของคณาจารย์ได้แก่ ๑) จำนวนอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชา ๒) ประสบการณ์ด้านวิชาการด้านวิชาชีพและด้านการสอน ๓) การพัฒนาคณาจารย์ ๔) สัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนิสิต/นักศึกษาสำหรับการสอนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน ๕) สัดส่วนระหว่างอาจารย์ต่อนิสิตนักศึกษาสำหรับการสอนภาคปฏิบัติบนคลินิค ๖) ผลงานวิจัย ๗) ผลงานทางวิชาการ ๘) อาจารย์ที่มีความรู้ที่ทันสมัย ๙) อาจารย์ได้รับเสรีภาพตามสิทธิและเสรีภาพทางวิชาการ

^{๒๒}ธนู ศรีทอง, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, บรรจง โสดาดี, “การศึกษาแนวทางพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑”, รายงานการวิจัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๙), บทคัดย่อ.

๒. สิ่งนี้อำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตให้มีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยสิ่งนี้อำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมทั้งสิ่งนี้อำนวยด้านทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่สำหรับการเรียนการสอน สำหรับตัวบ่งชี้คุณภาพของสิ่งนี้อำนวยความสะดวก ได้แก่ ๑) จำนวนและประเภทของสิ่งนี้อำนวยความสะดวก ๒) ลักษณะห้องเรียนที่นั่งเรียนและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ๓) สภาพแวดล้อมและสถานที่เพื่อการออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจ ๔) ความปลอดภัย ๕) ความสะอาดและความเป็นระเบียบ ๖) การบริการด้านวิชาการ ๗) บรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ ๘) ห้องสมุดและการบริการ จำนวนหนังสือวารสาร ขนาดห้องสมุดและจำนวนที่นั่งเพื่อการศึกษาค้นคว้า ๙) ห้องปฏิบัติการ ๑๐) บุคคลสนับสนุนการทำงานของคณาจารย์ ได้แก่ เลขานุการและนักเทคนิค

๓. วัสดุอุปกรณ์ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่มีจำนวนเพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนนักศึกษารวมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้สำหรับตัวบ่งชี้คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ได้แก่ ๑) ความเหมาะสมของจำนวนและประเภทวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา ๒) วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาอยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้หรือไม่ ๓) ระบบการให้บริการ การแนะนำเกี่ยวกับวิธีการใช้ ๔) ความทันสมัยของวัสดุอุปกรณ์ ๕) ความปลอดภัยในการใช้ ๖) สัดส่วนระหว่างจำนวนนักศึกษาต่ออุปกรณ์

๔. การสอนและการเรียนรู้ คุณภาพการสอนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของบัณฑิต สำหรับตัวบ่งชี้คุณภาพการสอน ได้แก่ ๑) รายละเอียดของเนื้อหา ๒) ความเชี่ยวชาญในวิชาที่สอน ๓) การแนะนำหนังสืออ้างอิงที่ทันสมัยให้นักศึกษาอ่านเพิ่มเติม ๔) เนื้อหาที่นำมาสอนมีความทันสมัยและตรงตามความเป็นจริงของหลักทฤษฎี ๕) ท่าทาง อิริยาบถเหมาะสม กระตุ้นความสนใจ ๖) นำเสนอหรืออธิบายได้เข้าใจแจ่มแจ้ง ๗) กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและทำทนายการเรียนรู้ ๘) คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ๙) มีทักษะในการใช้สื่อการสอน ๑๐) เตรียมการสอนมาอย่างดี ๑๑) มีเอกสารประกอบการสอน ๑๒) ผู้เรียนได้แสดงให้เห็นทราบว่าเข้าใจบทเรียนอย่างแจ่มแจ้ง

๕. มาตรฐานผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ของนักศึกษามีความเป็นมาตรฐานหรือไม่สามารถวัดได้จากตัวบ่งชี้ ๑) มาตรฐานของกลไกหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน ๒) ระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ๓) การจ้างงานบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

๖. การจัดการและควบคุมคุณภาพสถาบัน การศึกษาจะต้องมีระบบการจัดการและระบบการควบคุมคุณภาพการศึกษาเพื่อให้จัดการศึกษาของสถาบันตรงตามจุดประสงค์ของสถาบันได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคมและมีความคุ้มค่าของเงินลงทุน สำหรับตัวบ่งชี้คุณภาพของระบบการจัดการและควบคุมคุณภาพ ได้แก่ ๑) มีแผนการดำเนินงานระดับสถาบันคณะและภาควิชา ๒) วางแผนโดยอาศัยมุมมองแนวคิดทั้งจากผู้บริหารและคณาจารย์ ๓) โปรแกรมการศึกษาตรงตามวัตถุประสงค์ ๔) คณาจารย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของแผน ๕) ผู้บริหารมีมุมมองเชิงอนาคตที่ตรงกับความเป็นจริง ๖) บุคลากรของสถาบันบรรลุซึ่งความต้องการ ๗) ผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ๘) คณาจารย์ได้รับภาระงานที่เหมาะสม ๙) คณาจารย์มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ๑๐) คณาจารย์ได้พบปะสังสรรค์กันเป็นระยะๆ ๑๑) ช่องทางการติดต่อสื่อสารมีความชัดเจนและสะดวกรวดเร็ว

๗. นักศึกษา จัดเป็นปัจจัยตัวป้อนที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลการเรียนและคุณภาพของบัณฑิต สำหรับปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักศึกษาซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดความมีคุณภาพของบัณฑิตพยาบาล ประกอบด้วย ๑) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา สัมพันธภาพภายในครอบครัว สภาพทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวและความเป็นผู้ใหญ่ ๒) ปัจจัยของโปรแกรมการศึกษา ได้แก่ ลำดับที่เลือกตารางเวลาเรียน เนื้อหาหลักสูตร รายงานและกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ความยากง่ายและความท้าทายของหลักสูตร ๓) ปัจจัยด้านสถาบัน ได้แก่ ประเภทของสถาบัน ตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์สภาพแวดล้อมของอาคารสิ่งอำนวยความสะดวกและบริเวณเพื่อการสนันทนาการ^{๖๓}

Bennett & O'Brien ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ (The Building of the Learning Organization) พบว่า ^{๖๔}มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีทั้งสิ้น ๑๒ ปัจจัย ได้แก่ ๑) ยุทธศาสตร์หรือวิสัยทัศน์ (Strategy or Vision) ๒) การปฏิบัติเชิงบริหาร (Executive Practices) ๓) การปฏิบัติเชิงการจัดการ (Managerial Practices) ๔) บรรยากาศ (Climate) ๕) องค์การหรือโครงสร้างงาน (Organization or Job Structure) ๖) การไหลของข้อมูลสารสนเทศ (Information flow) ๗) การปฏิบัติของบุคคลและทีมงาน (Individual and Team Practices) ๘) กระบวนการทำงาน (Process) ๙) เป้าหมายหรือข้อมูลย้อนกลับการปฏิบัติงาน (Performance Goals or Feedback) ๑๐) การฝึกอบรมหรือการศึกษา (Training or Education) ๑๑) การพัฒนาของบุคคลหรือทีมงาน (Individual or Team Development) และ ๑๒) การให้รางวัลหรือการยอมรับ (Rewards or Recognition)

สรุปได้ว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น มีความสอดคล้องกับโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี สนามหลวงร่วมด้วย ทำให้งานวิจัยในเบื้องต้นมีความน่าสนใจและผู้วิจัยจะนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

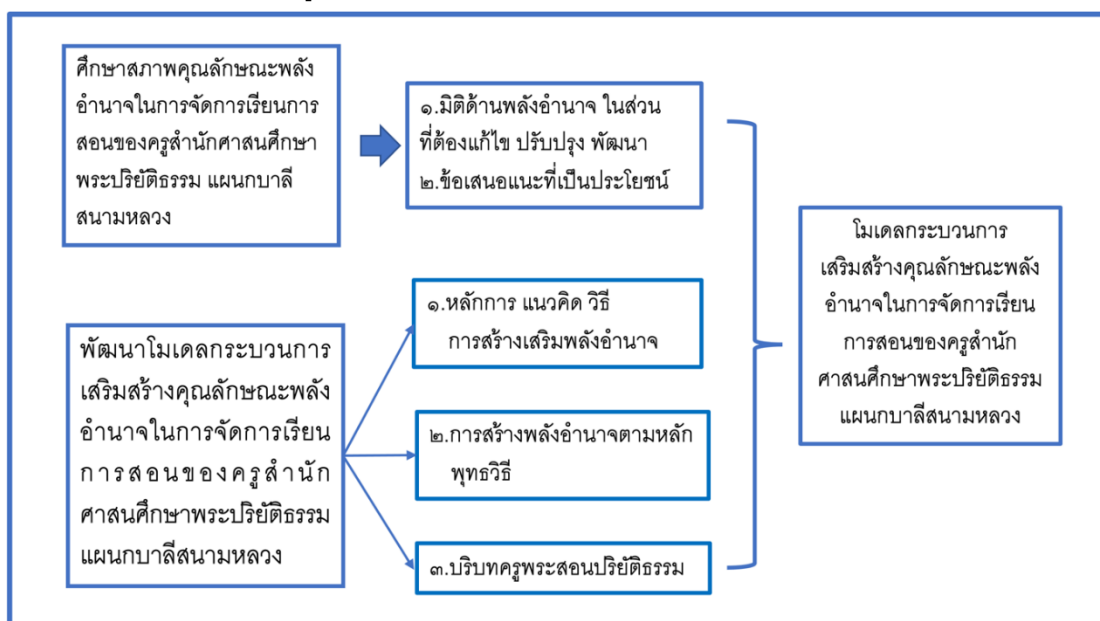
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๖๓} Ashworth, Allan and Harvey, Roger C. “Assessing Quality in Further and Higher Education”, (London: Jessica Kingsley Publishers, 1994), pp. 7-14.

^{๖๔} Bennett & O'Brien. **The building blocks of the learning Organization.** (Training, 1994) pp.41-49.

งานวิจัยเรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง” นี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สรุปได้ดังภาพที่ ๒.๑ ดังนี้

กรอบแนวคิดโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน
ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) อย่างเป็นทางการ การประชุมสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- ๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง รูปแบบที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยทั้งหมด ๓ ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครู
สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง มี ๒ ขั้นตอน คือ

๑. ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัย

๒ ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

๑. ศึกษาจากเอกสาร

วิธีดำเนินการวิจัย : ศึกษาสภาพปัญหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ, ความหมาย ประเภทองค์ประกอบของลักษณะการเสริมสร้างพลังอำนาจ,การจัดการเรียนการสอนของคณะสงฆ์, และศึกษาข้อมูลของสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

แหล่งข้อมูล : จากหนังสือ, ตำรา, บทความ, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง , เว็บไซต์

เครื่องมือ : แบบการศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : สภาพปัจจุบันปัญหาและอุปสรรคของการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสนามหลวงในประเทศไทย

๒. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป โดยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล : วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : สภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

ขั้นตอนที่ ๒ พัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงมี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

๑ ยกร่างโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

แหล่งข้อมูล : ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล : วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง ฉบับร่างที่ (๑)

๒ พัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

แหล่งข้อมูล : ผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ กลุ่ม จำนวน ๙ รูป/คน คือ (๑) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ (๒) นักวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี (๓) ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม โดยเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ : แนวคำถามประชุมสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ : วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง (ฉบับร่างที่ ๒)

๓. ตรวจสอบโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง โดยการแจกแบบสอบถาม

แหล่งข้อมูล : ครูสอนบาลีในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑ (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ) จำนวน ๑๐๐ รูป

เครื่องมือ : แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น : วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลลัพธ์ที่ได้ : โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง

ขั้นตอนที่ ๓ นำเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง โดยการปรับปรุง แก้ไข และนำเสนอ มีขั้นตอน ดังนี้

แหล่งข้อมูล : ๑) อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ๒) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ๓) ผู้วิจัย

เครื่องมือ : แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ : วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้ : โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง (ฉบับสมบูรณ์)

๓.๒ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑ (นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ) จำนวนประชากร ๑๐๐ รูป ใช้ข้อมูลใน ปีการศึกษา ๒๕๖๓

ในงานวิจัยครั้งนี้คือ ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลีเป็นผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ ๓.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ ข้อมูลประชากร

เขตพื้นที่การศึกษาคณะสงฆ์ภาค ๑		ครูสอนบาลี
๑	นนทบุรี	๓๑
๒	ปทุมธานี	๓๕
๓	สมุทรปราการ	๓๔

๓.๒.๓ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนการศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง จำนวน ๑๐ รูป โดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

๑.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๒ รูป

๑.๒ ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง จำนวน ๘ รูป โดยการเลือกเจาะจงซึ่งผู้วิจัย กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

๑) สอนในสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงดีเด่น

๒) มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนอย่างน้อย ๕ ปี

๒. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนการพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการสร้าง

คุณลักษณะพลังอำนาจ ๒) นักวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี และ ๓) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา จำนวน ๙ รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ มีเกณฑ์ ดังนี้

๑.๑ เป็นผู้ทำงานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๑.๒ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป

๑.๓ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ อย่างน้อย ๑ ปีขึ้นไป

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีเกณฑ์ ดังนี้

๒.๑ เป็นผู้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

๒.๒ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับประเพณีธรรม ๙ ประโยค

๓. ผู้บริหารสถานศึกษา มีเกณฑ์ ดังนี้

๓.๑ สำนักศาสนศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

สนามหลวง

๓.๒ สำนักศาสนศึกษาที่มีผลงานด้านการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรม

แผนกบาลีสถาบันหลวงดีเด่น

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๓.๑ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม ดังนี้

แบบสอบถามสำหรับครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสถาบันหลวง ตามมาตรฐานการตรวจสอบ ๔ ด้าน คือ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

๓.๓.๒ แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) ที่ผู้วิจัยสร้างเอง เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสถาบันหลวง เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best W. John.)^{๒๕}

^{๒๕} Best W. John.1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕, หน้า ๑๐๐.

๓.๓.๓ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ รูป/คน ที่มีความเชี่ยวชาญ และเป็นที่ยอมรับในเรื่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารการศึกษา

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ดังนี้

๑. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวงทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) และเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

๒. ศึกษาจากภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire), แบบสัมภาษณ์ (Interviewing) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงถูกต้องมากที่สุด

๓. เก็บข้อมูลการตรวจสอบโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ การวิเคราะห์ผลการศึกษานี้จะใช้แบบการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎี ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis)

ได้แก่ การนำผลของการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม มาวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเภทของเทคนิควิจัย ได้แก่

๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

๑.๒ คุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวงทำอย่างไร

๑.๓ สรุปประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ได้แก่ สภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครู และเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวงดังนี้

๑. กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ

๒. ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จตามหลักธรรม

๓. คุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน

๔. ด้านวิชาชีพครู

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง ได้จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale)^{๖๖} สอบถามเพื่อตรวจสอบ “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง”ตามมาตรฐานการตรวจสอบ ๔ ด้าน คือ ๑. ความเป็นประโยชน์ ๒. ความเป็นไปได้ ๓. ความเหมาะสม ๔. ความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

๕	หมายถึง	มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
ในระดับมากที่สุด		
๔	หมายถึง	มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
ในระดับมาก		
๓	หมายถึง	มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
ในระดับปานกลาง		
๒	หมายถึง	มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
ในระดับน้อย		
๑	หมายถึง	มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง
ในระดับน้อยที่สุด		

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best W. John, 1997)^{๖๗} ดังนี้

^{๖๖} บุญชม ศรีสะอาด, **วิจัยเบื้องต้น**, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๙.

^{๖๗} Best W. John.1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายความว่า อยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง การวิจัยครั้งนี้เป็นการ

วิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) และการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อยืนยันกรอบแนวทางการวิจัยด้วยผลการวิเคราะห์ทางสถิติ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง ๒) พัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง ๓) เพื่อเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง โดยผู้วิจัย ได้แจกแบบสอบถามจำนวน ๑๐๐ ฉบับ พบว่าได้แบบสอบถาม จำนวน ๘๖ ฉบับ คิดเป็น ๘๖ % การนำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๔.๑ ผลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๔.๒ การพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง

๔.๓ ผลการนำเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

อักษรย่อที่ใช้แทนค่าของสถิติ

N หมายถึงจำนวนครูที่เป็นกลุ่มประชากร

$\bar{X}$ หมายถึงค่าเฉลี่ย (Mean)

SD หมายถึงส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๔.๑ ผลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและตั้งคำถามต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง ประกอบด้วย ๑) ปัจจัยด้านกระบวนการ

เสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ๒) ปัจจัยด้านวิชาชีพครู ส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ๓) อิทธิบาทธรรมเป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไร

๒. องค์ประกอบของคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ประกอบด้วยอะไรบ้าง

จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นผู้บริหารและครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง จำนวน ๑๐ รูป ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อนำมาขยายผลการวิจัยเชิงปริมาณสามารถสังเคราะห์ได้ ดังนี้

๑. กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ (P-D-C-A)

๑) การวางแผน (PLAN)

การเรียนภาษาบาลีเป็นการจัดระบบที่มีการวางแผนมาจากเบื้องบนคือจากสำนักแม่กองบาลีสนามหลวง ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเป็นระบบ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันคือแผนงานและเป้าหมายไม่เด่นชัดเป็นรูปธรรม ขาดเป้าหมายที่ชัดเจน^{๖๔} การวางแผนต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ สำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จเพราะมีการวางแผนในการเรียนการสอนเป็นอย่างดี ทำแผนในการเรียนแผนในการเป็นอยู่ประจำวัน กิจกรรมประจำวันชัดเจน การวางแผนมีความสำคัญทั้งส่วนนักเรียนและฝ่ายผู้เรียนผู้สอนการวางแผนจะเป็นตัวชี้เป้าหมายเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เป็นการวางแผนที่ต้องการให้ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง มีเป้าหมายในการสอนนักเรียนให้สามารถสอบผ่านยกชั้นในแต่ละปีถือว่าการวางแผนที่ดี^{๖๕} แต่ในความเป็นจริงแผนนี้ไม่สามารถใช้ได้ตลอดเนื่องจากการขาดบุคลากรที่จะมาป้อนนักเรียนได้ ผู้วางแผนไม่รู้ปัญหาของผู้ปฏิบัติแผนที่วางไว้จึงมีเป้าหมายที่ไม่ชัดเจนปฏิบัติได้ยากเพราะในความเป็นจริงกับการวางแผนในการปฏิบัติไม่เหมือนกัน การสอนบาลียังขาดการวางแผนที่ดีเจ้าสำนักแต่ละสำนักในจังหวัดควรสร้างความร่วมมือกำหนดการสอนเพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนมีทิศทางในการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเป็นไปในทางเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนบาลีส่วนใหญ่ไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า^{๖๖} จัดการเรียนการสอนโดยไม่มีแผนการวัดผลในระหว่างการเรียนรู้ การอบรมก่อนสอบ

^{๖๔}พระมหาบรรพต พิศุทธิโย สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๖๕}พระวิสุทธิวงศาจารย์(วิเชียร โนนคุโณ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๖๖}พระมหาสุธรรม สุรคโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

ขาดความเป็นระบบและขั้นตอนจากเบื้องบน ผู้บริหารส่วนกลาง ส่วนใหญ่จะหวังผลแค่การสอบเท่านั้น ไม่ได้วางแผนการเรียนการสอนเป็นระบบเหมือนการเรียนทั่วไป^{๓๑} การกำหนดเป้าหมายผลการสอบของนักเรียนแต่ละปีการศึกษาแต่ละสำนักเรียนต้องมีการกำหนดระยะเวลาการดำเนินการเรียนการสอนบาลีที่ชัดเจน มีการปฏิบัติตามตารางของการเรียนการสอนมี^{๓๒} ต้องมีการจัดให้เจ้าสำนักและครูสอนบาลีได้ศึกษาดูงานกับสำนักเรียนที่ประสบความสำเร็จเพื่อจะได้นำองค์ความรู้ที่ได้มาวางแผนการเรียนการสอนในสำนักของตนเอง เจ้าสำนักและครูผู้สอนต้องมีการเตรียมการจัดทำแผนการเรียนการสอนมีอุปกรณ์การเรียนบาลีที่พร้อมต่อความต้องการของนักเรียน เป็นกระบวนการของการเรียนการสอนเพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จ การทำสิ่งใดก็ตามถ้าไม่มีการวางแผนหรือมีเป้าหมายที่วางไว้ความสำเร็จจะเกิดขึ้นยาก^{๓๓}

๒) การปฏิบัติ (Do)

การปฏิบัติเป็นกระบวนการของการเรียนการสอนเป็นหัวใจที่สำคัญยิ่ง เป็นตัวจัดการเรียนการสอนว่าจะดำเนินไปเพื่อบรรลุเป้าประสงค์หลักหรือไม่ ดังนั้นการลงมือปฏิบัติตามแผนจึงเป็นกระบวนการของความสำเร็จ^{๓๔} หากแผนที่วางไว้มีเป้าหมายชัดเจนการปฏิบัติก็จะเป็นรูปธรรมนำไปสู่เป้าหมาย หากแผนมีเป้าหมายที่ไม่ชัดเจนการปฏิบัติก็จะไม่เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลสำนักเรียนที่ล้มเหลวเพราะขาดการปฏิบัติเจ้าสำนักเรียนปล่อยให้ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนด้วยตนเองโดยไม่เข้าไปสนับสนุนให้การอุปถัมภ์การเรียน จึงไม่ประสบความสำเร็จ^{๓๕} การปฏิบัติเป็นหัวใจของการวางแผน การจัดการศึกษาบาลีต้องเน้นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จึงจะบรรลุเป้าประสงค์ การปฏิบัติสิ่งใดก็ตามหากไม่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ไม่มีการวางเป้าหมายที่ชัดเจน การปฏิบัติงานก็จะไม่เป็นรูปธรรม ทำให้รู้ว่าเมื่อปฏิบัติไปแล้วมีข้อบกพร่องในจุดใดคือส่วนใดจะสามารถแก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ การเรียนบาลีส่วนใหญ่จะดำเนินการภายในสำนักของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นการแข่งขันมากกว่าที่จะประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาให้ก้าวหน้ากว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน^{๓๖} แนวทางการปฏิบัติของแต่ละสำนักไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันต่างสำนักต่างจัดการเรียนการสอนเป็นของตนเองไม่มีการวัดผลในระหว่างภาคเรียนที่ศึกษา จะวัดผลก่อนเข้าสอบและสอบเสร็จเท่านั้นทำให้การปฏิบัติงานจึงเป็นไปในรูปแบบของใครของมัน^{๓๗}

^{๓๑}พระมหาบุญเรือน ปุณณสาโร สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๓๒}พระมหาสมบัติ อินทปัญโญ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๓๓}พระมหาสุราช ชาตชบุญ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๓๔}พระวิสุทธิวงศาจารย์(วิเชียร โนนมฤโณ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๓๕}พระมหาบรรพิต ปสิทฺธชโย สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๓๖}พระมหาสุธรรม สุตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๓๗}พระมหาบุญเรือน ปุณณสาโร สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

๓) การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน กระบวนการ นอกจากเจ้าสำนักต้องตรวจสอบครูและนักเรียนแล้วครูผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตรวจสอบนักเรียนทุกขั้นตอนของการเรียน ทักษะ ไอคิว ของผู้เรียนต่างกัน การตรวจสอบจะทำให้รู้ว่าคุณจะเรียนไหวหรือไม่การตรวจสอบทำให้รู้ข้อบกพร่องทำให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข^{๔๘} สำนักเรียนที่ขาดการตรวจสอบมักจะไม่สามารถประสบความสำเร็จนักเรียนจะไม่ตั้งใจเรียนมีปัญหากับครูผู้สอนเองไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ในการสั่งงานของผู้วางแผน จำเป็นต้องมีระยะเวลาในการตรวจสอบแผนงานที่ส่งไปยังผู้ได้บังคับบัญชาเพื่อวัดผลของแผนงานว่าปฏิบัติแล้วมีผลเป็นอย่างไรเพื่อให้เกิดการปรับปรุงแผนงานให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้^{๔๙} ทำให้การวางแผนและการปฏิบัติมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำนักเรียนที่มุ่งหวังผลการเรียนการสอนต้องการให้นักเรียนสอบได้มากจะมีการตรวจสอบสูง วางระเบียบ กฎเกณฑ์ ค่อนข้างมาก แต่ถ้าเป็นสำนักเรียนที่นักเรียนดูหนังสือเองก็ไม่ได้มีการตรวจสอบอะไร จะไปตรวจสอบตอนเข้าสอบว่ามีนักเรียนสอบได้หรือสอบตกเท่านั้น^{๕๐} เจ้าสำนักต้องขับเคลื่อนดำเนินการในการบริหารอย่างมีระบบและต้องหาจุดอ่อนจุดแข็งของการบริหารเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เกิดความเข้มแข็งและแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้ สำนักเรียนที่ให้ความใส่ใจก็จะมีตรวจสอบครูนักเรียนในสำนักเรียนของตนเองอย่างเคร่งครัด มีการประชุมปรึกษาหารือแก้ไขปัญหามาตรึมๆ ในการเรียนเป็นระยะ อาจจะทุกสัปดาห์หรือทุกเดือน^{๕๑} ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนเมื่อมีปัญหาอุปสรรคจำเป็นต้องมีการตรวจสอบข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เพื่อให้รับทราบถึงปัญหานั้นๆ สำนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการประเมินผลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น^{๕๒}

๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action)

การปรับปรุงแก้ไขทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่เพราะปัญหาจะเกิดขึ้นเสมอในขณะที่ปฏิบัติงาน การปรับปรุงแก้ไขทำให้ลดปัญหาสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนบาลีจึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีเดียวกัน ในการเรียนการสอนบาลีมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขทั้งหลักสูตร/วิชาการ/การวัดผล/การประเมิน การปรับปรุงแก้ไขส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นภายหลังผลสอบออกมาว่าสอบได้และสอบตกมีจำนวนเท่าไร ไม่มีการปรับปรุงแก้ไขในระหว่างการเรียนรู้

^{๔๘}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๔๙}พระมหาสุวิทย์ ฐมิกมุนิ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๐}พระมหาวิทย์ จิตฺตชโย สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๑}พระมหาสมบัติ อินทปัญโญ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๒}พระมหาไพฑูริศมปโน สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

การสอนมากนัก การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรวิชาเรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้การเรียนการสอน มีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์^{๔๓} จัดทำแบบสอบถามเพื่อสำรวจหาข้อดีข้อด้อยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน^{๔๔} เป็นกระบวนการ ต่อเนื่องจากการตรวจสอบ เมื่อพบเจอปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานก็จะได้นำมาปรับปรุง แก้ไขและเริ่มต้นกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น^{๔๕} ในปัจจุบันวิทยาลัยมีการปรับปรุง แก้ไขในการสอบคือให้โอกาสนักเรียนได้สอบซ่อมได้ในระดับเปรียญธรรมประโยค ๑-๒ ถึง เปรียญธรรม ๕ ประโยคซึ่งถือว่าดี แต่ในด้านข้อสอบน่าจะมีการออกข้อสอบแบบปรนัยบ้าง สำนัก เรียนที่จัดการเรียนการสอนที่มีนักเรียนและครูเป็นจำนวนมากจะมีการควบคุมมีการปรับปรุงแก้ไข ทั้งครูและนักเรียนอยู่ตลอดเวลา รู้ปัญหาอุปสรรคแล้วต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ปัญหาและ อุปสรรคหมดไป สำนักเรียนบาลียังไม่มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาลัยที่มีความ ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน สำนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการสอนหรือตาราง การสอนยังใช้แบบเดิมซ้ำๆ ทุกปีแทบจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้การเรียนการสอนไม่ก้าวหน้า โดยเฉพาะด้านหลักสูตร เจ้าสำนักต้องให้ความสำคัญการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ เมื่อเกิด ข้อบกพร่องต้องรีบแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาให้การทำงานขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๖}

สรุปกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ (P-D-C-A) ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะ พลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี สนามหลวง

๑) วางแผน ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ควรวางแผน งานมีเป้าหมายที่ชัดเจนสามารถปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทำแผนในการเรียนแผนในการ เป็นอยู่ประจำวัน กิจกรรมประจำวันชัดเจน มีแผนการวัดผลในระหว่างการเรียนรู้ การอบรมก่อนสอบ

๒) การปฏิบัติ ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงควรลงมือ ปฏิบัติตามแผนเป็นรูปธรรมนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ในในการจัดการเรียนการสอน

๓) การตรวจสอบ ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงควร ตรวจสอบนักเรียนทุกขั้นตอนของการเรียน ทักษะ ไอคิว มีการตรวจสอบครูนักเรียนในสำนักเรียน ของตนเองอย่างเคร่งครัด มีการประชุมปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาด้านๆ ในการเรียนเป็นระยะ

๔) การปรับปรุงแก้ไข ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ควรมีการปรับปรุงแก้ไขตลอดเวลาให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเป็น

^{๔๓}พระมหาธีรชัย ชีขโข สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๔๔}พระมหาบุญเอื้อน ปุณฺณสาโร สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๔๕}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๔๖}พระวิสุทฐิวงศาจารย์(วิเชียร อโนมฺโม) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

อย่างเดียวกัน ในการเรียนการสอนบาลีมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขทั้งหลักสูตร/วิชาการ/การวัดผล/การประเมิน

๒. ปัจจัยด้านวิชาชีพครู

๑) ความรู้ (Knowledge) ครูสอนบาลีต้องมีความรู้ที่แท้จริงเพื่อความถูกต้องแม่นยำในการถ่ายทอดข้อมูลไม่ให้บิดเบือน รวมทั้งตั้งใจสอน รักการสอน ต้องใส่ใจในนักเรียน ขยันพูดขยันอธิบายทำความเข้าใจแก่นักเรียนที่เรียนบาลี ไม่ใช่แค่สอนไปวันๆเท่านั้น^{๘๗} ที่สำคัญครูต้องรักษาอารมณ์ไม่ใช้คำหยาบคาย ใช้เหตุผล และมีจรรยาความเป็นครูทั้งในและนอกโรงเรียน อีกทั้งเป็นต้นแบบความประพฤติแก่นักเรียนไม่ชักชวนนักเรียนไปในทางที่ผิด^{๘๘} หากครูไม่สอนความประพฤติต่อนักเรียน เก่งแต่นิสัยไม่ดี จะเกิดความเสียหายต่อพระพุทธศาสนาได้ ดังโบราณว่า ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด เนื่องจากภาษาบาลี ถือว่าเป็นกุญแจสำคัญที่สามารถไขพระพุทธรวณะที่จารึกไว้ในพระไตรปิฎกออกมาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง แม้จะมีผู้แปลหรือถอดใจความเป็นภาษานั้นๆแล้วก็ตาม ก็ไม่เหมือนอรรถรสและความลึกซึ้งเท่ากับการได้ใช้กุญแจไขความออกมาด้วยตนเอง^{๘๙} นอกจากนั้นภาษาบาลียังเป็นภาษาเฉพาะของพระพุทธศาสนาซึ่งกำหนดไว้ตายตัวว่า ผู้เป็นชาวพุทธทั่วไปควรรู้ควรศึกษา โดยเฉพาะยิ่งพระภิกษุ สามเณร ในฐานะศาสนทายาทยิ่งต้องรู้ เพื่อรักษาพระพุทธรวณะไม่ให้เลอะเลือน ถูกปลอมปน ถูกดัดแปลงจนผิดพุทธประสงค์ หน่วยงานรัฐต้องเพิ่มศักยภาพของครูผู้สอน ให้มีความเชี่ยวชาญแกร่งกล้าในด้านวิชาการ และมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนององค์ความรู้ของผู้ศึกษาให้กว้างขวาง และมีความชัดเจนยิ่งขึ้น^{๙๐}

๒) ทักษะ (skill) ครูจะมีอารมณ์ขันหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทักษะของแต่ละบุคคล ถ้าหากครูมีอารมณ์ขันด้วยแล้ว ก็จะเกิดประโยชน์แก่นักเรียน ครูที่หัวเราะ และทำให้บทเรียนสนุกสนาน นักเรียนจะมีความสุข และนักเรียนพร้อมเปิดใจที่จะเรียน^{๙๑} ครูต้องรับผิดชอบในงานการสอน และงานดูแลชั้นเรียน ที่สำคัญครูต้องสอนให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นนับว่าเป็นทักษะอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง และเพื่อส่งเสริมคุณภาพของการศึกษา ครูจะต้องประเมินตนเอง และสร้างตนเองให้เป็นคนใหม่ทันสมัย และควรจำไว้ว่าสิ่งใดที่ทำผิดพลาด

^{๘๗}พระวิสุทธิวงศาจารย์(วิเชียร โนนคุโณ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๘๘}พระมหาบุญเรือน ปุณณสาโร สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๘๙}พระมหาสุรราช ขาดิชญ โย.ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๙๐}พระมหาสุธรรม สุรคโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๙๑}พระมหาบุญเรือน ปุณณสาโร สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

มาในอดีต ต้องนำมาปรับปรุงตนเอง และประเมินตนเอง^{๕๒} ที่สำคัญต้องปรับปรุงชั้นเรียน ที่ตนเองสอน อยู่อย่างสม่ำเสมอ การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นเป็นทักษะสำคัญของครู กล่าวคือครูไม่อาจรู้ว่าจะมีสถานการณ์ใดเกิดขึ้นบ้างในชั้นเรียน เช่น นักเรียนเจ็บป่วย หรือได้รับบาดเจ็บอย่างกะทันหัน ครูต้องรีบแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างรวดเร็ว เช่น แจ้งไปยังหน่วยกู้ภัย หรือครูพานักเรียนไปส่งที่โรงพยาบาล เป็นต้น ครูต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารอย่างโดดเด่น (Remarkable) สามารถติดต่อปะทะสัมพันธ์กับประชาชนทุกอายุ รวมถึง ยังต้องติดต่อสื่อสารกับเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และผู้บริหารอื่นๆ^{๕๓} ทักษะการสอนของครูที่ต้องมี ประกอบด้วย ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน (Set Induction) ทักษะการอธิบาย (Presentation) ทักษะการใช้คำถาม (Question) ทักษะการเสริมกำลังใจ (Reinforcement) ทักษะการสรุปบทเรียน (Set Closure) ทักษะการสร้างความสนใจ (Stimulation) ทักษะการใช้กระดานขอลึก ทักษะการกระตุ้นให้คิด (Active Thinking)^{๕๔}

๓) **ศาสตร์การสอน (Didactic)** ความรู้เรื่องภาษาบาลี จำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ เพื่อจะได้สามารถวินิจฉัยความหมายที่แท้จริงในคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ อย่าไปหวังพึ่งอินเตอร์เน็ตในการหาความหมายของภาษาบาลี เพราะหากไม่เจอความหมายที่ถูกต้องจะทำอย่างไร^{๕๕} และเมื่อได้มาเป็นครูสอนพระบาลีแล้ว ก็ขอให้อุทิศกาย อุทิศใจสอนหนังสือเพื่อให้พระภิกษุ-สามเณรมีความรู้ เมื่อสอนให้ พระเณร มีความรู้ครบถ้วน ไม่ว่าข้อสอบบาลีจะออกมาอย่างไร ก็สามารถทำได้^{๕๖} ขณะเดียวกันผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูสอนบาลีแล้ว ขอให้ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนหนังสือด้วย มีแบบการสอนของตนเอง และสาธิตการสอนให้ผู้เรียนเห็นให้ดูของจริง การสอนต้องอธิบาย Concept ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน^{๕๗} โดยวิธีการง่ายๆ มีการยกตัวอย่าง มีอุปกรณ์การสอนแสดงให้นักเรียนดู ต้องทำตัวให้นักเรียนมีการเข้าถึงได้ง่าย เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับครูที่จะพึงมี นักเรียนต้องการที่จะถามคำถามครู และต้องการพูดคุยกับครู เมื่อพวกเขามีปัญหาโดยปกติแล้วนักเรียนมักกลัวครู และคิดว่าสิ่งที่พวกเขาถามหรือคุยกับครูนั้นเป็นสิ่งที่ผิด ครูต้องมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง ตอบคำถามนักเรียนได้ และต้องใส่ใจที่จะทำให้ตนเองเกิดความมั่นใจ ในขณะที่สอนในชั้นเรียน^{๕๘} ครูต้องสร้างบทเรียนใหม่ๆ ให้แก่นักเรียน สอนการเล่นเกมส์ และต้องสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนกับเพื่อนๆ สามารถควบคุมความโกรธ (angry) และ

^{๕๒}พระมหาไผ่ พุทธิสมฺปนฺโน สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๓}พระมหาวิทย์ จิตฺตชโย สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๔}พระมหาสุวิทย์ ธมฺมิกมฺุโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๕}พระวิสุทฺธิวงศาจารย์(วิเชียร อนุโมทฺโธ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๖}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๗}พระวิสุทฺธิวงศาจารย์(วิเชียร อนุโมทฺโธ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๘}พระมหาธีรราช ธีชชโย สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

อารมณ์เสีย (upset) ของตนเองให้ได้ในทุกขณะทุกโอกาส แต่ถ้าหากครูไม่สามารถควบคุมความโกรธ และอารมณ์ได้แล้ว ครูก็ต้องประสบกับความเสียหายในตนเอง^{๕๕} จะต้องมีบุคลิกภาพที่น่ารักมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เอาใจใส่ และเห็นอกเห็นใจนักเรียน ครูไม่เพียงแต่สอนตามหลักสูตร หรือเป็นผู้สอบให้คะแนนเท่านั้น แต่ครูต้องทำงานให้ได้หลายด้าน (Multitasking) ครูที่ดีต้องมีตารางรอบตัว คือตรวจตราพฤติกรรมของเด็ก และให้ความสนใจเด็กขณะที่สอนในห้องเรียน เมื่อการสอนครั้งใด หนึ่งเสร็จลงแล้ว ครูต้องเตรียมการสอนล่วงหน้าทุกสัปดาห์ ในขณะที่เดียวกันต้องออกข้อสอบและให้คะแนน ตลอดจนมอบหมายการบ้านให้นักเรียนทำ^{๕๖}

๔) เทคโนโลยี (Technology) ต้องปรับการสอนภาษาบาลีให้เข้ากับยุคสมัย เพราะพระสงฆ์ไทยเขียนภาษาบาลีได้แต่พูดไม่ได้ ขณะที่เมียนมาจะให้เรียนการสอนภาษาบาลีตั้งแต่สามเณร จึงทำให้พระภิกษุเมียนมามีทักษะการพูดบาลี^{๕๗} ดังนั้นจึงอยากให้ครูบาลีนำวิชาภาษาบาลีบันทึกเสียงเป็นในระบบ mp 3 ให้พระสงฆ์ สามเณร ได้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้การเรียนภาษาบาลีดีขึ้นได้ เพราะการฟังบ่อยจะทำให้เกิดความจำ ทำให้การเรียนภาษาเป็นเรื่องที่ไม่ยาก^{๕๘} และที่สำคัญครูต้องช่วยปลูกฝังสร้างนิสัยการฟังด้วย พอได้ฟังบ่อย ๆ สมอก็จะจำ และสามารถพูดได้โดยอัตโนมัติ การพัฒนาสื่อการสอนบาลียังมีทางทำได้อีกมาก ซึ่งครูต้องช่วยกันออกแบบ และแชร์ความรู้ในระดับกลุ่ม เพื่อให้การเรียนภาษาบาลีไม่ยาก^{๕๙} และยิ่งมีการเปิดให้ฆราวาสมาสอบบาลีศึกษาได้ ครูก็ต้องปรับวิธีการสอนด้วย โดยอาจจะเทียบเคียงวิธีการเรียนภาษาอังกฤษ ทำหลักสูตรเรียนลัด ที่จะทำให้ฆราวาสเข้าใจภาษาบาลีง่ายขึ้น เทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนช่วยในเรื่องการเรียนรู้ปัจจุบันมีเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายอย่าง มีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) มีระบบมัลติมีเดีย (Multimedia) ระบบวิดีโอออนดีมานด์ (Video on Demand) วิดีโอเทเลคอนเฟอเรนซ์ (Video Teleconference) และอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นต้น^{๖๐} ระบบเหล่านี้เป็นระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสารและการค้นหาข้อมูลข่าวสาร เพื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะสนับสนุนให้ครูเกิดความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีในการศึกษา ครูส่วนมากยังใช้คอมพิวเตอร์ไม่เก่งจึงต้องมีคนช่วยเหลือ ไม่ใช่เพียงปัญหาการจัดการระบบซึ่งเกิดปัญหาได้ทุกเมื่อ แต่ยังมีปัญหาการเลือกซอฟต์แวร์ การออกแบบโครงการที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี และเรียนรู้วิธีแนะนำนักเรียนในการใช้ข้อมูล ครูควรต้องพยายามติดตาม

^{๕๕}พระมหาไฉ่ พุทธิสมบัติโน สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๖}พระมหาสมบัติ อินทปัญโญ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๗}พระมหาสุวิทย์ ธมฺมิกมฺปิ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๘}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๕๙}พระมหาวิทย์ จิตตชโย สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๖๐}พระมหาบุญอ่อน ปุณฺณสาโร สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

ศึกษา และทำความเข้าใจแนวทางและพัฒนาการที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนและการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมต่อไปทั้งในปัจจุบันในอนาคตเพื่อให้การสอน ทันสมัยเข้าถึงตัวนักเรียนได้ง่าย รับรู้ได้ง่าย และเข้าใจได้ง่ายขึ้น^{๑๐๕}

สรุปปัจจัยด้านวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง

๑) ความรู้ (Knowledge) ความรู้ด้านภาษาบาลีถือว่าเป็นองค์ความรู้แกนที่ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวงใช้เป็นเครื่องมือในการสอนในโรงเรียน นอกจากนี้ครูยังต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ด้านอื่นๆด้วย ทั้งด้านสังคม การเมือง ประวัติศาสตร์ ภาษาอังกฤษต้องมีความรู้ ต้องแสวงหาความรู้ ความรู้มาจากการอ่าน พุทธคยและถาม จากประสบการณ์ที่เจอและความรู้อย่างหนึ่งเกิดขึ้นจากในขณะที่สอนนักเรียนและเกิดขึ้นจากการตอบคำถาม นักเรียนถามมาเท่าไรครูยิ่งตอบก็ยิ่งดีเกิดความแตกฉาน อ่านพระไตรปิฎก ธรรมบท พระสูตร และนำพระสูตรมาเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน มีความรู้จริง รู้แจ้งในหลักธรรมในการแปลความบาลีออกมา ข้อมูลเราต้องมี ต้องแตกฉานในเนื้อหาของบทเรียนก่อนจึงสามารถเรียบเรียงมาเป็นการสอนได้ มีความรู้เทคนิคในการใช้เทคโนโลยีปัจจุบัน ความรู้ในการทำเว็บไซต์ ดังนั้นความรู้ที่นำมาใช้ในการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวงได้แก่ ความรู้ในพระไตรปิฎก หลักนิเทศศาสตร์ คำสอนครูบาอาจารย์ต่างๆ ความรู้ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ประสบการณ์

๒) ทักษะ (skill) ใช้ทักษะด้านภาษาศาสตร์ ซึ่งใช้ทั้งภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาอังกฤษในการสอนโดยเฉพาะทักษะภาษาไทย ที่ทำให้เข้าใจง่าย ทักษะเกิดจากการได้ตอบคำถามนักเรียน ซึ่งเราจะต้องศึกษาธรรมะมาก่อนและนำมาถ่ายทอดให้พอเหมาะกับพื้นฐานผู้ฟังเพื่อให้ นักเรียนเข้าใจและเลือกธรรมะให้เหมาะกับเทศกาลจะทำให้เกิดความน่าสนใจ ดังนั้นทักษะที่นำมาใช้ในการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวงได้แก่ ทักษะด้านภาษา ศาสตร์ ความเหมาะสมกับเทศกาล การใช้สิ่งรอบตัวมาเป็นอุปกรณ์ในการสอน การฝึกฝนทำซ้ำๆ บ่อยๆ

๓) ศาสตร์การสอน (Didactic) ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสณามหลวง ต้องมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง สามารถตอบคำถามนักเรียนได้ และต้องใส่ใจที่จะทำ ให้ตนเองเกิดความมั่นใจในขณะที่สอนในชั้นเรียน ครูต้องสามารถสร้างบทเรียนใหม่ๆ ให้แก่นักเรียน สร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ สอนการเล่นเกมส์์ประเทืองปัญญา และต้องสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

^{๑๐๕}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

๔) เทคโนโลยี (Technology) ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง สามารถใช้เป็นช่องทางในการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีได้ ปัจจุบันในสถานศึกษาแทบทุกแห่ง ครูหรืออาจารย์ได้ให้นักเรียน ส่งรายงานหรือการบ้านผ่านทาง website หรือมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารการศึกษาผ่านทาง social network หรือ facebook ซึ่งกำลังได้รับความนิยม และ การเรียนแบบ e-learning หรือการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียน หรือในโรงเรียนเท่านั้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถ ในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตอบสนองคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพัฒนาทักษะการคิด สืบค้นของผู้เรียน การเรียนการสอน **E-learning** เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบันที่ครูควรได้นำมาใช้

๓. อิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ

๑) นันทะ (Aspiration) หรือเต็มใจทำ

การเต็มใจทำเป็นพลังอำนาจให้ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลีประสบความสำเร็จในการสอน เพราะความเต็มใจทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการสอนเพื่อเป้าหมายที่วางไว้^{๑๖} เป็นพลังอำนาจที่จะขับเคลื่อนให้การเรียนการสอนให้ก้าวไปสู่เป้าหมายของครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี ที่มีความพอใจสูงมาก ไม่ล้มเลิกกลางคัน^{๑๗} เห็นคุณค่าของการสอน และจุดหมายปลายทางการสอน ผลที่จะได้รับการสอน ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลีที่ประสบความสำเร็จในการสอนภาษาบาลีจะมีความเต็มใจสูงมากเพราะต้องอยู่กับตำราใช้เวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการอ่านการแปลหนังสือ^{๑๘} มีความเข้าใจลึกซึ้งในภาษาบาลีว่ามีความสำคัญอย่างไร เมื่อเกิดความเข้าใจที่ถ่องแท้ก็จะทำให้เกิดความอยากสอนอยากบรรลุเป้าหมาย สอนด้วยความเคารพและศรัทธาในคำสอน สำนักเรียนที่มุ่งเน้นแต่เรื่องการเรียนการสอนเพื่อหวังให้มีผู้สอบได้เป็นจำนวนมากแต่ไม่สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตัวผู้สอนก็ยากที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจในการเรียนวิชาบาลีได้^{๑๙} ต้องชี้ให้เห็นคุณค่าจุดมุ่งหมายของการสอนบาลีเพื่อให้นักเรียนเกิดความศรัทธาที่จะเรียนวิชาบาลี สถานที่ตั้งสำนักเรียนมีความร่มรื่นสงบ ผู้คนไม่พลุกพล่านทำให้ตัวผู้สอนรู้สึกพอใจก็จะทำการสอนสำเร็จตามความตั้งใจได้^{๒๐}

๒) วิริยะ (Exertion) หรือแข็งใจทำ

แข็งใจทำเป็นพลังอำนาจให้เกิดขึ้นความเพียรพยายามที่จะก้าวล่วงอุปสรรค ปัญหาต่างๆ จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ การก้าวไปสู่ความสำเร็จต้องใช้ความพยายามสูงมากเพื่อให้ประสบ

^{๑๖}พระวิสุทธิวงศาจารย์(วิเชียร โนนคุโณ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๗}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๘}พระมหาวิชา จิตฺตชโย สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๙}พระมหาสมบัติ อินฺทปญฺโญ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๒๐}พระมหาบุญเอื้อน ปุณฺณสาโร สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

ความสำเร็จ ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลีหากขาดความเพียรก็จะไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้เลย^{๑๑๑} เพราะภาษาบาลีต้องอาศัยความจำสูง หากไม่มีความเพียรพยายามในการท่องจำแล้วจะไม่สามารถสอนและเข้าใจได้เลย ครูผู้สอนต้องอาศัยทั้งความเพียรและความพยายามสร้างความอดสาเหให้เกิดขึ้น เพื่อจะได้ไม่ย่อท้อกับอุปสรรคปัญหา มีความพากเพียรเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ที่ตนเองปรารถนา ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลีต้องมีความบากบั่นพากเพียรเพราะถ้าขาดวิริยะก็จะไปไม่รอด^{๑๑๒} ความพยายามจะเกิดขึ้นได้ต้องมีอยู่ในตัวคนนั้นส่วนหนึ่งอีกส่วนหนึ่งอยู่ที่ผู้บริหาร โรงเรียนเป็นแรงกระตุ้น โน้มน้าว การชักจูง การให้กำลังใจ การปลอบใจ เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ครูเกิดความพยายามในการสอน อีกส่วนหนึ่งเกิดจากความตั้งใจของผู้สอนที่มุ่งมั่นหรือตั้งเป้าหมายไว้เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ ฉะนั้นการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ดีจะทำให้ผู้สอนเกิดความพยายามที่จะสอนให้ดียิ่งขึ้นไป^{๑๑๓}

๓) จิตตะ (Thoughtfulness) หรือตั้งใจทำ

ความตั้งใจไม่ทอดธุระเอาจิตจดจ่อในการสอนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะสร้างพลังอำนาจความสำเร็จให้เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ครูต้องฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้การเรียนการสอนไม่ล้มเลิก หากขาดความตั้งใจแล้วความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ยาก^{๑๑๔} เมื่อตั้งใจสอนบาลีแล้วเอาใจฝักใฝ่อยู่ตลอดเวลาทั้งวันทั้งคืน ต้องอยู่กับตำรับตำรา ต้องเอาใจใส่อยู่กับภาษาบาลีตลอดเวลา ฝ่าฝืนอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขณะสอนไม่ย่อท้อไม่ล้มเลิกกลางคัน ครูสอนบาลีหลายท่านไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดความตั้งใจทำให้เกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายและเลิกสอนไปในที่สุด^{๑๑๕} ผู้บริหารต้องสร้างพลังอำนาจจิตสำนึกความรับผิดชอบให้ครูผู้สอนมองเห็นประโยชน์และความสำคัญของการสอน เพราะเป็นวิชาที่อาศัยการท่องจำหากผู้สอนไม่มีใจจดจ่อไม่มีการตั้งเป้าหมายในการสอนความสำเร็จก็เกิดขึ้นได้ยาก^{๑๑๖} การร่วมกันตั้งเป้าหมายระหว่างผู้สอนและผู้บริหารตั้งแต่เริ่มต้นเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่ทำให้ครูเกิดความมุ่งมั่นที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศในการสอนไม่ให้เครียดจนเกินไปจนทำให้ผู้สอนเกิดความเบื่อหน่าย มีกิจกรรมมาสอดแทรก เพื่อไม่ให้ผู้สอนเกิดอาการเบื่อหน่ายในการสอน^{๑๑๗}

๔) วิมังสา (Reasoning) หรือเข้าใจทำ

เป็นปัจจัยความสำเร็จในการเสริมสร้างพลังอำนาจขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอนบาลีที่จะประสบความสำเร็จ หากขาดความใคร่ครวญเมื่อเกิดปัญหา อุปสรรค มักเกิดความท้อแท้และล้มเลิก

^{๑๑๑}พระวิสุทธิวงศาจารย์(วิเชียร อนุโมทฺโธ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๑๒}พระวิสุทธิวงศาจารย์(วิเชียร อนุโมทฺโธ) สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๑๓}พระมหาสมบัติ อินฺทปญฺโญ,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๑๔}พระมหาไผ่ พุทธิสมฺปนฺโน สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๑๕}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๑๖}พระมหาสุวิทย์ ฐมฺมิกมฺุโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๖ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๑๗}พระมหาบรรพชิต ปลิพุทธโช สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

กลางคัน เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดที่จะให้เกิดความสำเร็จ^{๑๑๘} เพราะการพิจารณาใคร่ครวญทำให้มองเห็นจุดแข็ง/จุดอ่อน/ปัญหาอุปสรรคต่างๆ/โอกาส เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาให้ดีขึ้น ความเข้าใจเป็นอีกส่วนหนึ่งนอกจากการท่องจำเพราะภาษาบาลีต้องใช้ความจำมาก ความเข้าใจจะช่วยให้จดจำได้ดี การพิจารณาหาเหตุผลและวิชาการที่เรียนมีความสำคัญไม่น้อยกว่า การท่องจำต้องอาศัยความความละเอียดสูงมาก ประโยคภาษาบาลีประโยคหนึ่งหากขาดความรอบคอบอาจจะทำให้แปลผิดความหมายก็ได้^{๑๑๙} ผู้สอนต้องพิจารณาว่าในขณะที่ทำการเรียนการสอนข้อบกพร่องหรือข้อขัดข้องคืออะไร เพื่อจะได้ช่วยแนะนำสั่งสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น หมั่นฝึกฝนให้นักเรียนเป็นคนช่างคิดวิเคราะห์พิจารณา ด้วยการอธิบายและสอบถามนักเรียนเป็นระยะ ชี้ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญในการธำรงรักษาไว้ซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้าทำให้นักเรียนมองเห็นความสำคัญ และสนใจสิ่งที่มีคุณค่าและช่วยกันสืบสานมรดกทางภาษาไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา^{๑๒๐}

ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๑๐ ท่านได้เสนอแนะว่าต้องมีนโยบายการอบรมให้ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี ได้อบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องที่อบรมได้แก่ การใช้วิทยากรที่มีผลงานและประสบการณ์จริงมาถ่ายทอดการผลิตสื่อการสอน ฝึกวิธีการค้นหาความรู้ในพระไตรปิฎกและในอินเทอร์เน็ต การฝึกทำวิดีโอการสอนให้น่าสนใจ การฝึกการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การฝึกบุคลิกภาพขณะสอน และการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง และด้านวิชาชีพครูส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เช่นเดียวกัน ส่วนอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จส่งผลทางตรงเชิงบวกเช่นเดียวกัน

๔.๒ การพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง

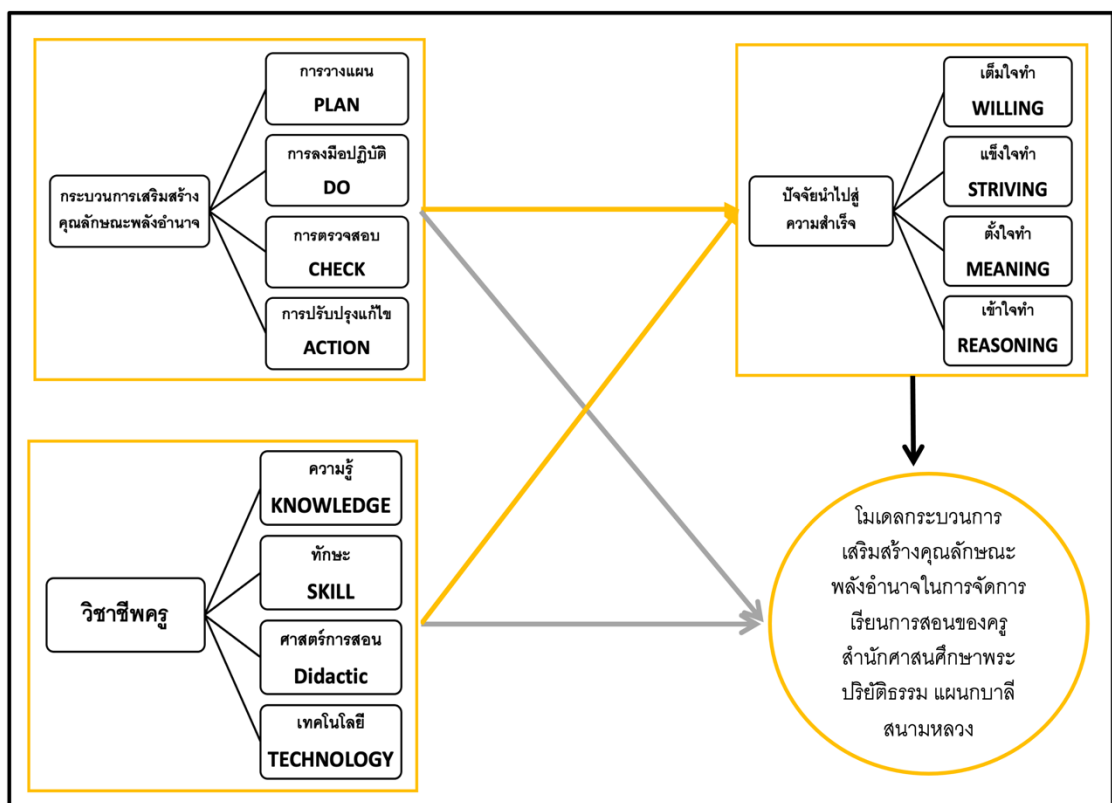
๔.๒.๑ ยกร่างโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง

^{๑๑๘}พระมหาสุรราช ชาติขุโข,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๑๙}พระมหาบรรพพิชิต ปลืสุขโข สัมภาษณ์เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

^{๑๒๐}พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร. สัมภาษณ์เมื่อ ๕ มีนาคม ๒๕๖๔

จากผลการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้วยการศึกษาดูงานเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครู และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป โดยการเลือกแบบเจาะจง และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี /มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ผู้วิจัยนำเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง (ฉบับร่างที่ ๑) ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ได้แก่ ๑) การวางแผน (Plan) ๒) การลงมือปฏิบัติ (Do) ๓) การตรวจสอบ (Check) ๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action) ส่วนที่ ๒ วิชาชีพครู ประกอบด้วย ๑) ความรู้ (Knowledge) ๒) ทักษะ (Skill) ๓) ศาสตร์การสอน (Didactic) ๔) เทคโนโลยี (Technology) และส่วนที่ ๓ ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ๑) เต็มใจทำ (Willing) ๒) แส้งใจทำ (Striving) ๓) ตั้งใจทำ (Meaning) ๔) เข้าใจทำ (Reasoning)

ภาพที่ ๔.๑ ขกร่างโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เกี่ยวกับโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ
๒. นักวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
๓. ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๔ เวลา ๑๐.๐๐-๑๑.๐๐ น ณ วัดสิงห์ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ผลการสนทนากลุ่มจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเรื่องโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง สรุปผลการสนทนากลุ่ม ดังนี้

การทำความเข้าใจเนื้อหาของทฤษฎีการสร้างพลังอำนาจจำเป็นต้องพิจารณาบริบททางสังคม ทฤษฎีการสร้างพลังอำนาจต้องอยู่บนพื้นฐานความคิดที่มองสังคมว่าประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ที่ถูกจำแนกแยกแยะเป็นชนชั้น โดยแต่ละกลุ่มชนชั้น ก็จะมีระดับของพลังอำนาจและการควบคุมทรัพยากรที่แตกต่างกัน การจำแนกแยกชนชั้นเป็นกระบวนการที่คนในสังคมจะถูกจัดเข้าเป็นกลุ่ม โดยเป็นไปตามลำดับชั้นที่ไม่เท่าเทียมในด้านต่างๆ ได้แก่ ความมั่นคงของทรัพย์สินเงินทองที่ต่างกัน อำนาจที่ต่างกัน เกียรติยศชื่อเสียงที่ต่างกัน ความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรที่ต่างกัน และโอกาสในชีวิตสังคมที่ต่างกัน

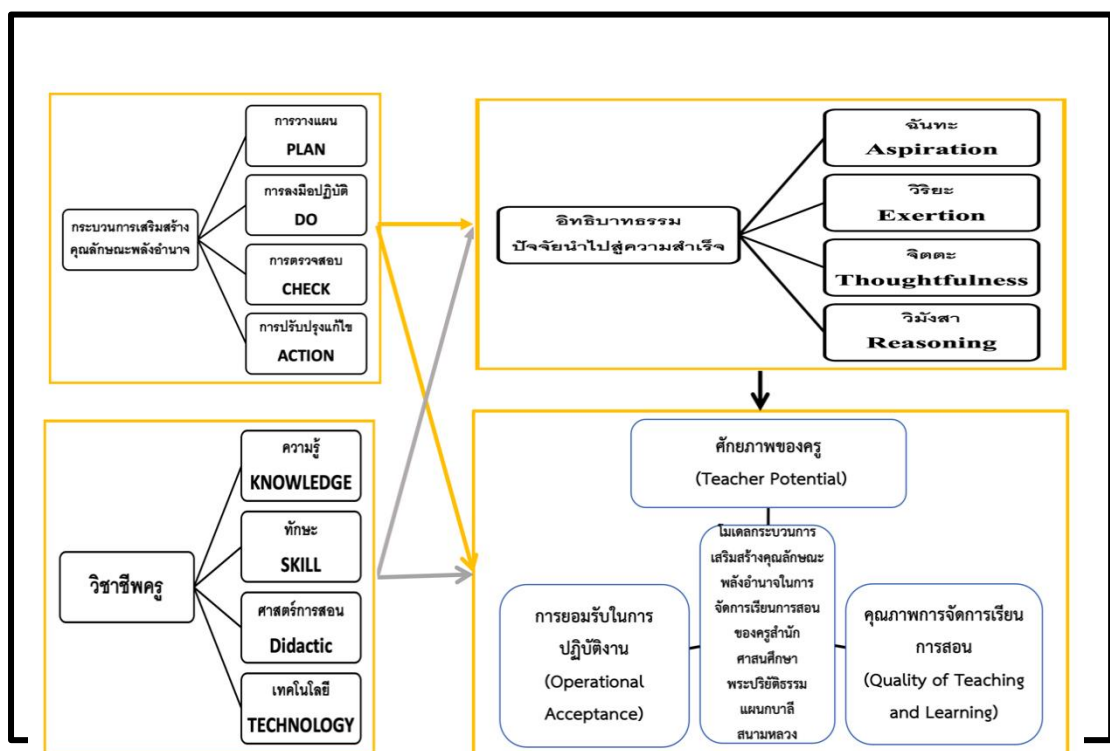
ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อคิดว่าการปฏิบัติงานเพื่อสร้างพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน ยังเป็นการทำงานกับผู้บริหารและผู้เรียน อันมุ่งลดความรู้สึกไร้พลังอำนาจที่เกิดจากการให้คุณค่าทางลบแก่บุคคล หัวใจสำคัญของการสร้างพลังอำนาจก็คือกระบวนการเพิ่มพูนพลังอำนาจส่วนบุคคล ระหว่างบุคคล หรือพลังอำนาจทางสังคมของบุคคล เพื่อว่าปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน สามารถดำเนินการปรับปรุงสถานการณ์ของตนได้ ก่อนที่ปัจเจกแต่ละคนจะเริ่มพัฒนาและเพิ่มพูนทักษะในการให้ได้พลังอำนาจกลับมาและสามารถควบคุมวิถีชีวิตของตนได้ จะต้องบอกได้ว่าอะไรคืออุปสรรคขวากหนามทั้งโดยตรงและโดยอ้อมในสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม ที่คอยสกัดกั้นและทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข อุปสรรคของพลังอำนาจหมายถึง การกระทำ เหตุการณ์ หรือสภาพการณ์ที่ขัดขวางกระบวนการที่ปัจเจกจะพัฒนาทักษะทางสังคมที่มีประสิทธิผล อุปสรรคของพลังอำนาจอาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับปฐมภูมิ ทุตติยภูมิ และตติยภูมิ

อุปสรรคนั้นเกิดขึ้นได้โดยตลอดในกระบวนการพัฒนาของบุคคล และเกิดขึ้นโดยผู้อื่นที่มีอิทธิพลความสำคัญต่อบุคคลนั้นในระดับปฐมภูมิ การให้คุณค่าทางลบมีผลต่อกระบวนการภายในสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของปัจเจก อาทิ มีผลต่อความนับถือตนเองหรือมีผลต่อทักษะในการทำความเข้าใจต่างๆ ในระดับทุตติยภูมิ อุปสรรคเกิดขึ้นเมื่อคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ถูกกระทบในชั้นปฐมภูมินั้น ส่งผลให้เกิดการยับยั้งทักษะในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลของปัจเจกคนนั้นและในระดับตติยภูมิ อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากสองระดับข้างต้นมีผลยับยั้งไม่ให้ปัจเจกได้แสดงการกระทำตามบทบาทที่สังคมที่มีคุณค่าออกมา รูปแบบการสร้างพลังอำนาจ ซึ่งเน้นการทำงานในการจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ประเด็นของพลังอำนาจ โดยเน้นเป็นพิเศษถึงการกำหนดรู้ที่ชัดเจนว่า เหตุใดพลังอำนาจจึงขาดตกบกพร่องไป อธิบายว่าการที่คนเราไร้พลังอำนาจ ก็เพราะว่าเราไม่มีความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากร เพื่อจะนำไปใช้ให้บรรลุเป้าหมายของปัจเจกและเป้าหมายรวมหมู่ การสร้างพลังอำนาจจึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะทำให้เอาชนะกับอุปสรรคของพลังอำนาจ ที่กีดกันปัจเจกและกลุ่ม

ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จควรใส่หลักธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ชัดเจนว่าเป็นหลักอิทธิบาทธรรม ๔ ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา และเลือกคำศัพท์ภาษาอังกฤษให้เหมาะสม

ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอว่า จากองค์ประกอบที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามา การสร้างพลังอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญสามประการ คือ (๑) ศักยภาพของครู (Teacher Potential) ความเข้าใจในสมรรถภาพของตนเอง คือการพัฒนาความคิดว่า ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมนั้นมีความสามารถและมองตนในด้านดีเสมอ (๒) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (Quality of Teaching and Learning) การมีจิตสำนึกเชิงวิพากษ์ (Critical consciousness) หมายถึง การพัฒนาความรู้ความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ในความเป็นจริงทางสังคมของบริบทสภาพแวดล้อมของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม และ (๓) การยอมรับในการปฏิบัติงาน (Operational Acceptance) พัฒนาและสร้างทรัพยากรที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคลและสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม

ผลการพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาภหลวง โดยการสนทนากลุ่มผู้วิจัยสรุปได้ดังภาพที่ ๔.๒ ดังนี้

ภาพที่ ๔.๒ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาภหลวง (ฉบับร่างที่ ๒)

๔.๒.๓ ผลการตรวจสอบโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยการแจกแบบสอบถาม เพื่อการตรวจสอบ นำมาปรับปรุง และแก้ไข ดังนี้

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้กำหนดให้ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๑๐๐ รูป ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน ๙๖ ฉบับ คิดเป็น ๙๖.๐๐ % มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เปรียญธรรม		
เปรียญตรี	๔	๔.๑๗

เปรียญโท	๒๕	๒๖.๐๔
เปรียญเอก	๖๗	๖๙.๗๙
รวม	๙๖	๑๐๐
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ต่ำกว่า ๕ ปี	๕	๕.๒๐
๕ - ๑๐ ปี	๓๔	๓๕.๔๒
๑๑ - ๑๕ ปี	๔๕	๔๖.๘๘
มากกว่า ๑๕ ปี	๑๒	๑๒.๕๐
รวม	๙๖	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ เมื่อพิจารณาจำนวนครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี สนามหลวง ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๙๖ คน จำแนกตามวุฒิการศึกษาบาลี เปรียญเอก มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๗๙ เปรียญโท คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๔ และเปรียญตรี คิดเป็นร้อยละ ๔.๑๗ ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์ ๑๑-๑๕ ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๘๘ ประสบการณ์ ๕-๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๔๒ มากกว่า ๑๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ และประสบการณ์ต่ำกว่า ๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๐

ตอนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data Analysis)

จากการนำข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Five Rating Scale) สอบถามเพื่อตรวจสอบ “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง”ตามมาตรฐานการตรวจสอบ ๔ ด้าน คือ ๑. ความเป็นประโยชน์ ๒. ความเป็นไปได้ ๓. ความเหมาะสม ๔. ความถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^{๑๒๑} โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนนในแบบสอบถาม ดังนี้

๕ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับมากที่สุด

๔ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับมาก

๓ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับปานกลาง

๒ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับน้อย

๑ หมายถึง มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้องในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย น้ำหนักคำตอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์โดยใช้แนวความคิดของเบสท์ (Best W. John, 1997)^{๑๒๒} ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑-๕.๐๐ หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑-๔.๕๐ หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑-๓.๕๐ หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑-๒.๕๐ หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

^{๑๒๑}บุญชม ศรีสะอาด, วิจัยเบื้องต้น, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๙๙.

^{๑๒๒}Best W. John.1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๐.

ตารางที่ ๔.๒ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน
ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยรวม

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	X̄	S.D.	แปลผล	X̄	S.D.	แปลผล	X̄	S.D.	แปลผล	X̄	S.D.	แปลผล
๑. ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ	๔.๖๕	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๓๐	๐.๓๙	มาก	๔.๕๑	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๕๕	๐.๓๙	มากที่สุด
๒. ด้านวิชาชีพครู	๔.๖๑	๐.๓๘	มากที่สุด	๔.๓๑	๐.๔๓	มาก	๔.๒๙	๐.๔๒	มาก	๔.๕๓	๐.๒๗	มากที่สุด
๓. ด้านอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ	๔.๖๓	๐.๓๑	มากที่สุด	๔.๑๕	๐.๒๔	มาก	๔.๓๘	๐.๓๐	มาก	๔.๖๐	๐.๑๔	มากที่สุด
๔. ด้านคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน	๔.๖๕	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๕๓	๐.๓๔	มากที่สุด	๔.๔๑	๐.๕๔	มาก	๔.๗๕	๐.๒๗	มากที่สุด
รวม	๔.๖๓	๐.๓๐	มากที่สุด	๔.๒๒	๐.๑๙	มาก	๔.๓๘	๐.๒๙	มาก	๔.๖๒	๐.๑๔	มากที่สุด
ภาพรวม	$\bar{X} = 4.49, S.D = 0.08$ แปลผล มาก											

จากตารางที่ ๔.๒ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๔๙, S.D. = ๐.๐๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = ๔.๖๓, S.D. = ๐.๓๐) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๔.๖๒, S.D. = ๐.๑๔) และในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๔.๓๘, S.D. = ๐.๒๙) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = ๔.๒๒, S.D. = ๐.๑๙) ตามลำดับ

๑) ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = ๔.๖๕, S.D. = ๐.๓๖) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๔.๕๕, S.D. = ๐.๓๙) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๔.๕๑, S.D. = ๐.๓๖) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = ๔.๓๐, S.D. = ๐.๓๙)

๒) ด้านวิชาชีพครูเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = ๔.๖๑, S.D. = ๐.๓๘) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๔.๕๓, S.D. = ๐.๒๗) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = ๔.๓๑, S.D. = ๐.๔๓) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๔.๒๙, S.D. = ๐.๔๒)

๓) ด้านอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = ๔.๖๓, S.D. = ๐.๓๑) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๔.๖๐, S.D. = ๐.๑๔) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๔.๓๘, S.D. = ๐.๓๐) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = ๔.๑๕, S.D. = ๐.๒๔)

๔) ด้านคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X}$ = ๔.๗๕, S.D. = ๐.๒๗) ด้านเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = ๔.๖๕, S.D. = ๐.๓๖) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = ๔.๕๓, S.D. = ๐.๓๔) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}$ = ๔.๔๑, S.D. = ๐.๕๔)

เมื่อพิจารณารายด้านในองค์ประกอบทั้ง ๔ ส่วน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้าง
คุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนก
บาลีสนามหลวง ได้ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบรูปแบบ ดังตารางที่ ๔.๓ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน
ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ												
๑) การวางแผน (PLAN)	๔.๕๘	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๒๔	๐.๔๓	มาก	๔.๔๒	๐.๕๐	มาก	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด
๒) การปฏิบัติ (Do)	๔.๗๒	๐.๔๕	มากที่สุด	๔.๔๒	๐.๕๐	มาก	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๕๐	๐.๕๑	มาก
๓) การตรวจสอบ (Check)	๔.๖๖	๐.๔๘	มากที่สุด	๔.๒๔	๐.๔๓	มาก	๔.๔๘	๐.๕๐	มาก	๔.๕๒	๐.๕๐	มากที่สุด
๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action)	๔.๕๘	๐.๕๐	มากที่สุด	๔.๒๔	๐.๔๓	มาก	๔.๔๒	๐.๕๐	มาก	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด

รวม	๕.๕๖	๐.๕๗	มาก ที่สุด	๔.๓๑	๐.๔๕	มาก	๔.๕๑	๐.๔๙	มาก ที่สุด	๔.๕๕	๐.๕๐	มาก ที่สุด
-----	------	------	---------------	------	------	-----	------	------	---------------	------	------	---------------

จากตารางที่ ๔.๓ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.36) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.39)

๑. ในการวางแผน (PLAN) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.36) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.39)

๒ ในการปฏิบัติ (Do) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.36) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.39)

๓ ในการตรวจสอบ (Check) เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.36) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.39)

๔ ในการปรับปรุงแก้ไข (Action) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.36) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.39) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.36) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.39)

ตารางที่ ๔.๔ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน
ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาภหลวง ด้านวิชาชีพครู

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๒. ด้านวิชาชีพครู												
๒.๑ ด้านความรู้ (Knowledge)	๔.๖๖	๐.๒๙	มากที่สุด	๔.๓๕	๐.๒๓	มาก	๔.๔๑	๐.๒๘	มาก	๔.๖๖	๐.๑๘	มากที่สุด
๒.๒ ด้านทักษะ (skill)	๔.๖๓	๐.๓๘	มากที่สุด	๓.๗๐	๐.๕๐	มาก	๔.๓๔	๐.๓๗	มาก	๔.๔๑	๐.๒๕	มาก
๒.๓ ด้านศาสตร์การสอน (Didactic)	๔.๖๓	๐.๓๒	มากที่สุด	๔.๑๑	๐.๕๗	มาก	๔.๔๐	๐.๓๒	มาก	๔.๖๒	๐.๑๙	มากที่สุด
๒.๔ ด้านเทคโนโลยี (Technology)	๔.๖๑	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๑๖	๐.๔๔	มาก	๔.๓๕	๐.๔๒	มาก	๔.๖๒	๐.๒๐	มากที่สุด
รวม	๔.๖๓	๐.๓๑	มากที่สุด	๔.๑๕	๐.๒๔	มาก	๔.๓๘	๐.๓๐	มาก	๔.๖๐	๐.๑๔	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๔ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านวิชาชีพครู เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, $S.D = 0.31$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.60$, $S.D = 0.14$) และในระดับมาก ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$, $S.D = 0.30$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.15$, $S.D = 0.24$)

๒.๑ ด้านความรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.66$, $S.D = 0.29$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.66$, $S.D = 0.18$) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.41$, $S.D = 0.28$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.35$, $S.D = 0.23$)

๒.๒ ด้านทักษะ (skill) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, $S.D = 0.38$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.41$, $S.D = 0.25$) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.34$, $S.D = 0.37$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.70$, $S.D = 0.50$)

๒.๓ ด้านศาสตร์การสอน (Didactic) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, $S.D = 0.32$) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, $S.D = 0.19$) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.40$, $S.D = 0.32$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.11$, $S.D = 0.57$)

๒.๔ ด้านเทคโนโลยี (Technology) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, $S.D = 0.20$) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.61$, $S.D = 0.36$) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.35$, $S.D = 0.42$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.16$, $S.D = 0.44$)

ตารางที่ ๔.๕ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน
 ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๓. ด้านอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ												
๓.๑ ฉันทะ (Aspiration)	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด	๓.๘๐	๐.๖๗	มาก	๔.๒๘	๐.๔๕	มาก	๔.๓๖	๐.๔๘	มาก
๓.๒ วิริยะ (Exertion)	๔.๖๘	๐.๕๑	มากที่สุด	๓.๖๒	๐.๗๕	มาก	๔.๔๔	๐.๖๑	มาก	๔.๗๐	๐.๔๖	มากที่สุด
๓.๓ จิตตะ (Thoughtfulness)	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๓.๖๘	๐.๕๕	มาก	๔.๓๐	๐.๔๖	มาก	๔.๑๖	๐.๓๗	มาก
๓.๔ วิมังสา (Reasoning)	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด	๓.๘๐	๐.๖๗	มาก	๔.๒๘	๐.๔๕	มาก	๔.๓๖	๐.๔๘	มาก
รวม	๔.๖๓	๐.๓๘	มากที่สุด	๓.๗๐	๐.๕๐	มาก	๔.๓๔	๐.๓๗	มาก	๔.๔๑	๐.๒๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = 0.38) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.25) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.34$, S.D = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.70$, S.D = 0.50)

๑) ฉันทะ (Aspiration) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.44) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.36$, S.D = 0.48) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.80$, S.D = 0.67)

๒) วิริยะ (Exertion) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.70$, S.D = 0.46) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.68$, S.D = 0.51) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.62$, S.D = 0.75)

๓) จิตตะ (Thoughtfulness) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.44) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.30$, S.D = 0.46) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.16$, S.D = 0.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.68$, S.D = 0.55)

๔) วิมังสา (Reasoning) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.44) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.36$, S.D = 0.48) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.45) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 3.80$, S.D = 0.67)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน
 ของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง ด้านคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน

รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
๔. ด้านคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน												
๑) ศักยภาพของครู	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๕๘	๐.๕๔	มากที่สุด	๔.๕๐	๐.๖๑	มาก	๔.๖๒	๐.๔๙	มากที่สุด
๒) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน	๔.๖๐	๐.๔๙	มากที่สุด	๔.๔๔	๐.๕๐	มาก	๔.๓๘	๐.๔๙	มาก	๔.๘๐	๐.๔๐	มากที่สุด
๓) การยอมรับในการปฏิบัติงาน	๔.๗๖	๐.๔๓	มากที่สุด	๔.๕๖	๐.๖๑	มากที่สุด	๔.๓๖	๐.๘๐	มาก	๔.๘๔	๐.๓๗	มากที่สุด
รวม	๔.๖๕	๐.๓๖	มากที่สุด	๔.๕๓	๐.๓๔	มากที่สุด	๔.๔๑	๐.๕๔	มาก	๔.๗๕	๐.๒๗	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๖ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้านคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.75$, S.D = 0.27) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D = 0.36) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D = 0.34) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.41$, S.D = 0.45)

๑) ศักยภาพของครู เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.44) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.44) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.58$, S.D = 0.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.50$, S.D = 0.61)

๒) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.80$, S.D = 0.40) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = 0.44) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.44$, S.D = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.38$, S.D = 0.44)

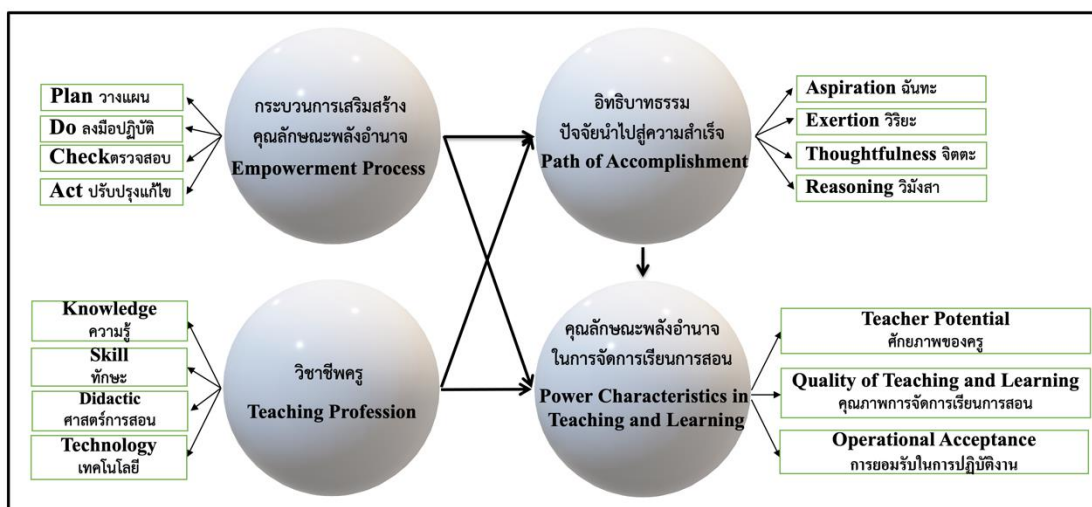
๓) การยอมรับในการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.84$, S.D = 0.37) ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.76$, S.D = 0.43) ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.56$, S.D = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.36$, S.D = 0.80)

สรุป ผลการตรวจสอบตรวจสอบโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ด้วยการแจกสอบถามครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง จำนวน ๘๖ รูป รูปแบบประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ คือ ๑. ด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ๒. ด้านวิชาชีพครู ๓. ด้านอิทธิบาทธรรมบ่งชี้นำไปสู่ความสำเร็จ และ ๔. ด้านองค์ประกอบการสร้างพลังอำนาจ โดยได้ทำการตรวจสอบรูปแบบ ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านความเป็นประโยชน์ (๒) ด้าน

ความเป็นไปได้ (๓) ด้านความเหมาะสม (๔) ด้านความถูกต้อง โดยครูศึกษาศาสตร์ศึกษาพระปรีชา
 ธรรม แผนกบาลีสนาทมูลวม มีความเห็นตรงกันว่ามีความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ความ
 เหมาะสม และความเป็นไปได้ และในการนำไปใช้ได้จริงในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะ
 พลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูศึกษาศาสตร์ศึกษาพระปรีชาธรรม แผนกบาลี
 สนาทมูลวม

๔.๓ เสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการ สอนของครูศึกษาศาสตร์ศึกษาพระปรีชาธรรม แผนกบาลีสนาทมูลวม

ผู้วิจัยได้นำร่างโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียน
 การสอนของครูศึกษาศาสตร์ศึกษาพระปรีชาธรรม แผนกบาลีสนาทมูลวม ที่สร้างขึ้นภายใต้
 คำปรึกษา ข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยผลการนำเสนอโมเดลกระบวนการ
 เสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูศึกษาศาสตร์ศึกษาพระปรีชา
 ธรรม แผนกบาลีสนาทมูลวม สรุปผลการนำเสนอรูปแบบ (ฉบับสมบูรณ์) ดังภาพที่ ๔.๓ ดังนี้

โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูศึกษาศาสตร์ศึกษาพระปรีชาธรรม แผนกบาลีสนาทมูลวม (E-A-P-C MODEL)

ภาพที่ ๔.๓ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของ
 ครูศึกษาศาสตร์ศึกษาพระปรีชาธรรม แผนกบาลีสนาทมูลวม (E-A-P-C MODEL)

ที่มา : พระมหาประพจน์ พุทธิชัย (บุญฤทธิ์) ผู้วิจัย, ๒๕๖๔

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัย จึงได้ข้อสรุปเป็นองค์ความรู้
 ดังนี้

สาระสำคัญในการวิจัยนี้คือทำอย่างไรให้ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งค้นพบว่า คุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน ต้องประกอบไปด้วยศักยภาพของครู (Teaching Potential) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (Quality of Teaching and Learning) และการยอมรับในการปฏิบัติงาน (Operational Acceptance) ในการวิจัยนี้พบว่า องค์ประกอบกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ประกอบด้วย ๑) การวางแผน ๒) การปฏิบัติ ๓) การตรวจสอบ ๔) การปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้จะเป็นเพราะคนส่วนใหญ่ต้องการแสดงให้เห็นถึงวิธีการที่เป็นขั้นตอนในการที่ทำงานเสร็จอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเชื่อถือวางใจได้ โดยการใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานอย่างต่อเนื่องในการติดตาม ปรับปรุงพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมาย ครูสอนบาลีจึงเลือกใช้แนวคิดวงจร PDCA เป็นแนวคิดที่ง่ายไม่ซับซ้อน สามารถนำไปใช้ได้เกือบจะทุกกิจกรรม และเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเห็นว่าการใช้แต่ละวิธีขึ้นอยู่กับเรื่องราวบุคคลและสถานการณ์ซึ่งทั้ง ๔ วิธีครูสอนบาลีควรนำมาใช้ให้เหมาะสมจึงจะเกิดประสิทธิภาพ แต่ทั้ง ๔ วิธีครูสอนบาลีต้องฝึกฝนทำซ้ำๆ บ่อยๆ จนเกิดความชำนาญสามารถใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว เมื่อถึงเวลาจัดการเรียนการสอนก็สามารถใช้ได้ทันที

งานวิจัยนี้พบว่าองค์ประกอบของวิชาชีพครู มีดังนี้ ๑. ความรู้ ๒. ทักษะ ๓. ศาสตร์การสอน และ ๔. เทคโนโลยี ทั้งนี้เพราะวิชาชีพครู มีลักษณะเฉพาะตนที่ต้องฝึกฝนให้มีขึ้น ครูสอนบาลีจึงต้องพัฒนาให้มากขึ้นจึงทำให้ มีความเห็นว่าการจัดฝึกอบรมวิชาชีพครูเป็นระยะตามสมควรแก่โอกาส เป็นต้น จะเห็นได้ว่าวิชาชีพครูทั้ง ๔ ชนิดมีความสามารถในการฝึกฝนที่แตกต่างกัน ครูสอนบาลีควรเลือกใช้ให้เหมาะสม จึงจะเกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้นการใช้วิชาชีพครูจึงส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

และจากงานวิจัยนี้พบว่าอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ๑. ฉันทะเต็มใจทำ ๒. วิริยะ แข็งใจทำ ๓. จิตตะ ตั้งใจทำ และ ๔. วิมังสา เข้าใจทำ ทั้งนี้เพราะหลักธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสสอนมีธรรมชาติที่เหมาะสมในการปฏิบัติ มีความลึกซึ้งไปตามลำดับของการปฏิบัติ ดังที่ตรัสไว้ว่า ในพระธรรมวินัยนี้มีการศึกษา การกระทำและข้อปฏิบัติโดยลำดับ ไม่ใช่เริ่มต้นก็การตรัสรู้หรือหัตถผล เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีความลุ่มลึกโดยลำดับ ไม่ใช่เริ่มต้นก็ลึกเป็นเหว ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จก็เช่นกัน ครูสอนบาลีต้องมีฉันทะเต็มใจทำเป็นลำดับแรก แล้วจึงมีวิริยะแข็งใจทำ เมื่อผ่านไปแล้วแล้วจึงมีจิตตะตั้งใจทำและสุดท้ายทำด้วยวิมังสา ความเข้าใจในสิ่งที่ทำเป็นลำดับ

ผลการวิจัยสรุปเป็นคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน มีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ ๑. ศักยภาพของครู ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงย่อม

ต้องมีความเข้าใจในสมรรถภาพของตนเอง ๒. คุณภาพการจัดการเรียนการสอน ควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน และเป้าหมายที่จะพัฒนา มีการฝึกปลูกฝังให้กับผู้เรียนให้มีอุดมการณ์เป้าหมายในการบวชเรียนภาษาบาลีเพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา เป็นศาสนทายาทที่ดี มีเวลาพัฒนาปลูกฝังได้อย่างประณีต และ ๓. การยอมรับในการปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนาและสร้างทรัพยากรและกลยุทธ์ที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายของปัจเจกบุคคลและสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม.

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ๒) พัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ๓) เพื่อเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

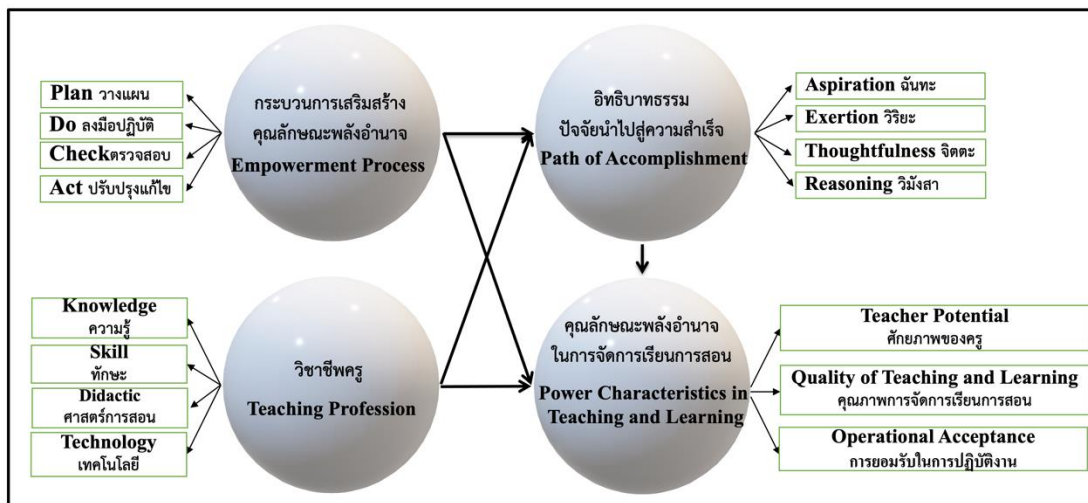
การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่ออภิปรายขยายผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ ๒) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอ มีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง และด้านวิชาชีพครูส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เช่นเดียวกัน ส่วนอิทธิบาทธรรมปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จส่งผลทางตรงเชิงบวกเช่นเดียวกัน

๕.๑.๒ ผลในการพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง สรุปได้ว่า กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ประกอบด้วย ๑) การวางแผน (PLAN) ๒) การปฏิบัติ (Do) ๓) การตรวจสอบ (Check) ๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action) และวิชาชีพครู ซึ่งประกอบด้วย ๑) ความรู้ (Knowledge) ๒) ทักษะ (Skill) ๓) ศาสตร์การสอน (Didactic) ๔) เทคโนโลยี (Technology) คือปัจจัยที่ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง โดยใช้กระบวนการ

เสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ และปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ๑) จันทะ (Aspiration) ๒) วิริยะ (Exertion) ๓) จิตตะ (Thoughtfulness) และ ๔) วิมังสา (Reasoning)

โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง (E-A-P-C MODEL)

ภาพที่ ๕.๑ การพัฒนาโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง

๕.๑.๓ เสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง

ผลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปได้ว่า กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง

๑. การวางแผน ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง เตรียมการในการจัดการเรียนการสอนในวิชาบาลี ตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล อย่างมีระบบระเบียบ และเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานกำหนด

๒. การปฏิบัติ ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง ลงมือปฏิบัติในชั้นการสอนที่ครูผู้สอนจะต้องสอนให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ ได้ตรงตามเนื้อหาสาระที่จะสอน เพื่อให้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

๓. การตรวจสอบ ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง ต้องประเมินตนเองจากสภาพจริง มีขั้นตอนตรวจสอบและประเมินอย่างเป็นระบบ ใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายและการจัดการเรียนการสอน นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล

๔. การปรับปรุงแก้ไข ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทหลวง จะต้องพิจารณาถ้าการปรับปรุงมีจุดอ่อนและมีแรงกดดันจากภายนอก การปรับปรุงก็จะมีลักษณะ

ฉาบฉวย จนทำให้ละเลยสิ่งที่เป็นรากฐานที่ควรให้ความสนใจสิ่งสำคัญจะต้องทำความเข้าใจว่าการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่มีผลกระทบต่อทุกคนในองค์กร การเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งนี้ มักจะเกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างและอิทธิพลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

สรุปปัจจัยด้านวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทลวง

๑. ความรู้ (Knowledge) ครูสอนบาลีต้องมีความรู้ที่แท้จริงเพื่อความถูกต้องแม่นยำในการถ่ายทอดข้อมูลไม่ให้บิดเบือน

๒. ทักษะ (Skill) การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นเป็นทักษะสำคัญของครู ทักษะการสอนของครูที่ต้องมี ประกอบด้วย ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน (Set Induction) ทักษะการอธิบาย (Presentation) ทักษะการใช้คำถาม (Question) ทักษะการเสริมกำลังใจ (Reinforcement) ทักษะการสรุปบทเรียน (Set Closure) ทักษะการเร้าความสนใจ (Stimulation) ทักษะการใช้กระดานขอลัก ทักษะการกระตุ้นให้คิด (Active Thinking)

๓. ศาสตร์การสอน (Didactic) ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และ วัตถุประสงค์ของการสอนที่กำหนด บริบททางการสอน ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ระบบ รูปแบบ วิธีการ เทคนิค และจิตวิทยาทางการเรียนรู้ และการสอน การวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนการสอน การดำเนินการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล เป็นสิ่งที่ต้องมี

๔. เทคโนโลยี (Technology) เป็นการรวมสื่อการสอนทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ วิธีการที่มีระบบเพื่อการออกแบบการสอนและหลักการด้านจิตวิทยา ช่วยให้การจัดการศึกษามีพลังมากขึ้น สิ่งหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสอนและการจัดการศึกษาก็คือสื่อ ซึ่งนับวันจะพัฒนาตัวของมันเองให้มีคุณค่าและสะดวกสบายต่อการใช้มากขึ้น สื่อเป็นผลผลิตอย่างหนึ่งของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีพลังของสื่อมีมากเพียงใดก็เป็นที่น่าทึ่งกันดีอยู่แล้ว ดังนั้นการนำสื่อการศึกษาอันเป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีการศึกษามาใช้จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าการจัดการนั้นจะมีพลังมากขึ้น

สรุปปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ

๑. ฉันทะ (Aspiration) การเต็มใจทำเป็นพลังอำนาจให้ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลีประสบความสำเร็จในการสอนเพราะความเต็มใจทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการสอนเพื่อเป้าหมายที่วางไว้เป็นพลังอำนาจที่จะขับเคลื่อนให้การเรียนการสอนให้ก้าวไปสู่เป้าหมายของครูสอนพระปริยัติธรรมบาลี

๒. วิริยะ (Exertion) แรงใจทำเป็นพลังอำนาจให้เกิดขึ้นความเพียรพยายามที่จะก้าวล่วงอุปสรรค ปัญหาต่างๆ จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ การก้าวไปสู่ความสำเร็จต้องใช้ความพยายามสูงมากเพื่อให้ประสบความสำเร็จ ครูสอนพระปริยัติธรรมบาลีหากขาดความเพียรก็จะไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จได้เลย

๓. จิตตะ (Thoughtfulness) ความตั้งใจไม่ทอดธุระเอาจิตจดจ่อในการสอนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะสร้างพลังอำนาจความสำเร็จให้เกิดขึ้น เป็นสิ่งที่ครูต้องฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้การเรียนการสอนไม่ลืมหืม หากขาดความตั้งใจแล้วความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ยาก

๔. เข้าใจทำ (Reasoning) เป็นปัจจัยความสำเร็จในการเสริมสร้างพลังอำนาจขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอนบาติที่จะประสบความสำเร็จ หากขาดความใคร่ครวญเมื่อเกิดปัญหา อุปสรรค มักเกิดความท้อแท้และล้มเลิกกลางคัน เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดที่จะให้เกิดความสำเร็จ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการทดสอบสมมติฐานสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

๑. ปัจจัยด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูชำนาญการพิเศษพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง เพราะการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจต้องใช้ PDCA เป็น วงจรการบริหารงานคุณภาพ ประกอบด้วย P = Plan คือ การวางแผนงานจากวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น D = Do คือ การปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง C = Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไร เกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใด A = Action คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีปัญหาใดๆ ก็ยอมรับแนวทางการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้ผลสำเร็จ เพื่อนำไปใช้ ในการทำงานครั้งต่อไป หากไม่มีปัจจัยด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจย่อมทำให้การบริหารนักเรียนมีปัญหาเกิดขึ้นได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคลชัย ศรีสะอาด ได้จัดทำการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารงานนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบพี่สอนน้อง มีปัจจัยหลายอย่างที่แนบแน่นไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านวิชาการยังขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ ขาดการนิเทศติดตาม ขาดการประกันคุณภาพภายใน ด้านบุคลากร ขาดการสรรหาคัดเลือกผู้บริหารและครูสอน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ขาดการพัฒนาในการเรียนรู้ ขาดสวัสดิการในการทำงาน ด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน รัฐบาลและหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ความสำคัญไม่เท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับพระจินณวัตร กิ่งแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนปริยัติธรรม กลุ่มที่ ๕ สู่ความเป็นเลิศ” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลมากด้านการบริหารวิชาการ คือ สถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ปัจจัยด้านการบริหารงานบุคคลที่ส่งผลมาก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการของโครงการ พัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ปัจจัยด้านการบริหาร งบประมาณที่ส่งผลมาก คือ ความโปร่งใสในทางการเงิน การกำหนดรายการและโครงสร้างทางการเงินบัญชีเอกสาร หลักฐาน มีระบบควบคุมการเบิกจ่ายและบริหารจัดการงบประมาณที่มี และ

ปัจจัยที่ส่งผลมากด้านบริหารงาน ทั่วไป คือ มีการวัดและประเมินผลการดำเนินงานโดยประเมินตามตัวชี้วัด และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และ มีการประเมินสภาพองค์กร หรือการวิเคราะห์องค์กรศึกษาและประเมินโรงเรียนโดยวิเคราะห์จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน และพัฒนาคู่มือการพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสู่ความเป็นเลิศสอดคล้องกับธนู ศรีทอง, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, บรรจง โสคติ ได้จัดทำการศึกษาแนวทางพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑ ได้แสดงความเห็นว่า การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและแผนกบาลี มีสภาพปัญหา คือ สภาพทั่วไปของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี คือ ด้านปัจจัยนำเข้ากำลังเผชิญกับสภาพปัญหา การดูแลความพร้อมของอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อบรรยากาศทางวิชาการ จำนวนนักเรียนเข้าสอบและนักเรียนที่สอบได้มีแนวโน้มเฉลี่ยลดลง ขาดแคลนครูสอนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาการบริหารที่รับผิดชอบเฉพาะการวัดผลอย่างเดียวไม่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา งบประมาณไม่เพียงพอ หลักสูตรมุ่งเนื้องานมากกว่าเนวราบขาดความยืดหยุ่นและเชื่อมโยงกับการศึกษาของรัฐ ในด้านปัจจัยกระบวนการกิจกรรมการเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ในปัจจัยการผลิตสำนักเรียนได้ผลิตพระสงฆ์ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการอ่าน และการแปลความหมายภาษาบาลีเป็นอย่างดี ปัจจัยด้านผลกระทบ คณะสงฆ์และชุมชนมีความพึงพอใจการสนองงานของพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาจากสำนักเรียนแผนกธรรมและบาลี แนวทางการพัฒนา ปัจจัยนำเข้า พึงจัดระบบบริหารจัดการสำนักเรียนโดยอาศัยแผนแม่บท แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานด้านต่างๆ เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ โครงสร้างการบริหารบุคลากร งบประมาณและหลักสูตร ปัจจัยด้านกระบวนการ พึงพัฒนาระบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความน่าสนใจและระบบวัดผลให้หลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ พึงดำเนินการมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ปัจจัยด้านผลิตพึงกำหนดให้นักเรียนจัดทำบันทึกสถิติข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนอัตราการสูญเสียนักเรียนระหว่างเรียนและจำนวนพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษา แล้วยังคงอยู่ในสมณเพศเพื่อสนองงานและบริการชุมชนปัจจัยผลกระทบพึงกำหนดให้มีระบบประเมินความพึงพอใจของพระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาจากพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี

๒. ปัจจัยด้านวิชาชีพครู ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสยามหลวง เพราะวิชาชีพครูถือเป็นอาชีพที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ เพราะ เป็นหน้าที่ที่ปลูกฝังความรู้ ความคิดและจิตใจของเยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการสร้างสรรค์บันดาลอนาคตของชาติบ้านเมือง โดยครูมีหน้าที่สอนศิลปวิทยาให้แก่ศิษย์แนะแนว การศึกษาที่เหมาะสมให้แก่ศิษย์สอดคล้องกับAshworth และ Harvey ได้ศึกษาเรื่อง “การ

ประเมินคุณภาพในการส่งเสริมการศึกษาระดับอุดมศึกษา” โดยได้นำเสนอแนวคิดซึ่งได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบด้านปัจจัยตัวป้อน ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและด้านผลผลิตได้แก่ ๑) คณาจารย์ ๒) สิ่งเื้ออานวยความสะดวก ๓) วัสดุอุปกรณ์ ๔) การสอน ๕) ผลสัมฤทธิ์ ๖) การจัดการและการควบคุมคุณภาพ ๗) นิสิตนักศึกษา ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา

๓. ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ ส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง ประกอบด้วย ความเต็มใจ พอใจทำหรือมีฉันทะ ความตั้งใจทำไม่ย่อท้อแม้มีอุปสรรคคือมีวิริยะไม่ทอดอย มีเป้าหมายคือความสำเร็จ มีความตั้งใจทำไม่สั้กแต่ทำให้ผ่านๆไป เรียกว่าจิตตะ และมีความเข้าใจ ทำหาทางในการทำงานสำเร็จตามที่ตั้งใจเรียกว่าวิมังสา สอดคล้องกับเฮร์แมน (Herman) ได้สรุปลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงว่าเป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยาน มีความมานะอดทนเพื่อเอาชนะความล้มเหลว มีการตั้งระดับความคาดหวังต่อความสำเร็จของงานไว้ค่อนข้างสูงและพยายามเพิ่มความสามารถให้บรรลุผลดีเลิศ¹²³ สอดคล้องกับแมคเคลแลนด์ (McClelland) ที่สรุปว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะทำให้มีความปรารถนาและพยายามเอาชนะอุปสรรคเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี¹²⁴ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกษตรชัยและคณะ ได้ศึกษา “องค์ประกอบในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งพบว่า แรงจูงใจมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ นักเรียนที่ตั้งใจเรียนสูงมักประสบความสำเร็จในการเรียนรู้เป็นความปรารถนาที่จะกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีพยายามเอาชนะอุปสรรคมีความพยายามที่จะทำให้สัมฤทธิ์ผลได้มาตรฐานดีเยี่ยมกว่าคนอื่น¹²⁵

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ผู้บริหารการคณะสงฆ์ควรมีแผนพัฒนากระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม นำไปปฏิบัติได้ทั่วประเทศ

¹²³Herman, J.M. A questionnaire measure of achievement motivation, The Journal of Applied Psychology, 13(1970), pp. 62-75.

¹²⁴McClelland, D.C. The Achievement Motive, New York: Appleton-Century Crofts, Inc, (1953), pp.50-52.

¹²⁵เกษตรชัย และคณะ, “องค์ประกอบในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”, วารสารสงขลานครินทร์ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๕๐, ๑๓) ๓, (๔๓๕-๔๕๓.

๒) ผู้บริหารคณะสงฆ์ควรมีโครงการจัดอบรมการพัฒนาด้านทักษะกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) เป็นการยืนยันให้เห็นความชัดเจน ถึง ความสอดคล้องระหว่าง หลักการ แนวคิด ทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในเรื่อง

๑.๑) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย ๑) การวางแผน (Plan) ๒) การลงมือปฏิบัติ (Do) ๓) การตรวจสอบ (Check) ๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action)

๑.๒) วิชาชีพครู มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ

๑.๓) ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จในกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนพระปริยัติธรรม ประกอบด้วย ๑) ฉันทะ (Aspiration) ๒) วิริยะ (Exertion) ๓) จิตตะ (Thoughtfulness) ๔) วิมังสา (Reasoning)

๒) ประโยชน์ที่สามารถนำเสนอเชิงนโยบายให้แก่ครูสอนพระปริยัติธรรม ได้ ดังนี้

๒.๑) ครูสอนพระปริยัติธรรมต้องจริงจังต่อปัจจัยการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน

๒.๒) ครูสอนพระปริยัติธรรมต้องเอาใจใส่ต่อวิชาชีพครู

๒.๓) ครูสอนพระปริยัติธรรมต้องหมั่นทบทวนปฏิบัติในปัจจัยความสำเร็จในการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน

๓) จะเห็นว่าทั้งปัจจัยด้านวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนและปัจจัยด้านวิชาชีพครูส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญกับทั้ง ๒ ปัจจัยดังกล่าวซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรวิจัยเชิงคุณภาพก่อนเพื่อให้ได้ตัวแปรชัดเจนแล้วจึงใช้การวิจัยเชิงปริมาณ

๒) องค์ประกอบของวิธีการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนในด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ วิชาชีพครู และปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จมีความสัมพันธ์กัน อย่างไร

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

กองบรรณาธิการ, “สำนักเรียนดาวรุ่ง: วัดบัวขวัญ”, วารสารกัลยาณมิตร ฉบับพระสังฆาธิการ ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๒๘, (๒๕๕๙): หน้า ๖๔.

กองบรรณาธิการ, “สำนักเรียนดาวรุ่ง: วัดบางพลีใหญ่ใน”, วารสารกัลยาณมิตร ฉบับพระสังฆาธิการ ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๒๙, (๒๕๖๐): หน้า ๕๘.

กองบรรณาธิการ, “สำนักศาสนศึกษาวัดพระธรรมกาย: ดาวจรัสแสงแห่งวงการศึกษาสงฆ์”, วารสารกัลยาณมิตร ฉบับพระสังฆาธิการ ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒๔, (๒๕๕๕): หน้า ๕๙-๖๑.

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, พิธีมอบรางวัล นักเรียนพระปริยัติธรรม **แผนกธรรม ดีเด่น ปีการศึกษา ๒๕๕๒**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๒), หน้า ๖๕-๖๖.

จารุวรรณ ธรรมวัตร และคณะ, “รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาของวัดในพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาวัดบึงอ่าวเมือง จังหวัดนครราชสีมา”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

ทาคาโอะ มียากาวะ อังโน คงศักดิ์ สันติพุกษ์, แบล, (กรุงเทพมหานคร), **เศรษฐกิจเบื้องต้น**. รู้แจ้ง, ๒๕๒๙ หน้า ๑๕.

ทิตินา เขมมณี และคณะ, **แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘, หน้า ๑๗.

..... **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ ฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์. ๒๕๕๐.

ธนู ศรีทอง, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, บรรจง โสดาดี, “การศึกษาแนวทางพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรม **แผนกธรรมและแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๑๑**”, **รายงานการวิจัย** (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พ.ศ. ๒๕๔๙), บทคัดย่อ.

บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล**, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔-๑๐๖.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **การบริหารงานวิชาการ**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหมิตรออฟเซต, ๒๕๔๔), หน้า ๒.

พระธรรมปัญญาภรณ์ (สุชาติ ธรรมรัตน์) และ พระมหาทองดี ปญฺญาวชิโร, **การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี**, (กรุงเทพมหานคร : อาหารการพิมพ์, ๒๕๔๘)

พัฒน์ เพ็งผลา, **ประวัติศาสตร์คดีบาลี**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒)

พลสุข หิงคานนท์, การพัฒนารูปแบบ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๔๐)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, รวมบทความวิชาการทางพระพุทธศาสนา,

(กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๔๗.

สมศักดิ์ บุญปู, พระสงฆ์กับการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

๒๕๔๗). หน้า ๑๒๐-๑๒๑.

สำนักเรียนวัดปากน้ำ, ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำ, (กรุงเทพมหานคร : สตาร์กรุป

, ๒๕๔๙), หน้า ๓๔๑-๓๔๔.

สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ, การพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการ PDCA., (กรุงเทพมหานคร:

มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑-๑๓.

สังต์ อุทรานันท์, ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ,

พิมพ์ครั้งที่ ๗ (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธธการพิมพ์, ๒๕๕๕), หน้า ๔๗๒.

สนิท ศรีสำแดง, พุทธปรัชญา. กรุงเทพฯ : นิพนการพิมพ์, ๒๕๓๕, หน้า ๑๙.

สำลี รักสุทธี, เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอน(กรุงเทพมหานคร :พัฒนา

การศึกษา), ๒๕๔๔, หน้า

สิริพร ทิพย์คง,ความเป็นครู,ภาควิชาการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(เอกสารโรเนียว)

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

เฟื่องฟ้าพรินต์, ๒๕๔๔, หน้า ๑๒๗.

สุภางค์ จันทวานิช, วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

อุทัย บุญประเสริฐ, ตัวแบบ หุ่นจำลอง แบบจำลองหรือโมเดล, วารสารครุศาสตร์, ๓ (๓-๔),

(เมษายน-กรกฎาคม ๒๕๔๖), หน้า ๒๕-๓๔.

....., รูปแบบ ตัวแบบ หรือแบบจำลอง-model การสร้าง การพัฒนา และการ

ทดสอบ. (เอกสารอัดสำเนา). (ม.ป.ท. : ม.ป.ส., ๒๕๔๗), หน้า ๕.

อุทุมพร จามรมาน, ๙ ขั้นตอนการทำประกันคุณภาพการศึกษาที่ครบวงจร, (กรุงเทพมหานคร : ฟิน

นี่, ๒๕๔๕), หน้า ๒๓.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ :

จินตนา ภู่อรัมย์, “การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรสำหรับโรงเรียน

อาชีวศึกษาเอกชนด้วยการเทียบเคียงสมรรถนะ”, ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขา

บริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ณัฐศักดิ์ จันทร์ผล. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เน้นการกระจายอำนาจ **ปริญญาานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม. ๒๕๕๒.

ปัญญา ทองนิล. รูปแบบการพัฒนาสมรรถภาพการสอนโดยการบูรณาการแบบสอดแทรกสำหรับนักศึกษาครูเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร** ๒๕๕๓.

พระจินฉัตร กิ่งแก้ว. การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนปริยัติธรรมกลุ่มที่ ๕ สู่ความเป็นเลิศ, **ครุศาสตรดุษฎีนิพนธ์** สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

พระมหาแผน พูนพัต, “รูปแบบเชิงระบบการบริหารงานทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๔), หน้า ๔๑.

พิเชษฐ์ โพธิ์ภักดิ์, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา**, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

พิสิฐ เทพไกรวัล, “การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัด การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔).

พูลสุข หิงคานนท์, การพัฒนารูปแบบการจัดองค์การของวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข.**วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, ๒๕๔๐.

มงคลชัย ศรีสะอาด, “รูปแบบการบริหารงานสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-แผนกบาลี” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, สาขาการบริหารการศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๕), หน้า ๒๓๕-๒๓๗.

มาลี สืบกระแสน. การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม ๒๕๕๒.

มณฑาญจน์ ทองไย, “การพัฒนารูปแบบการบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา**, ๒๕๔๙, หน้า ๑๒-๑๓.

อัมพร เรืองศรี, “การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม**, หน้า ๕๔-๕๕.

(๓) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๔, จาก :

<https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf>.

มณฑรา ธรรมบุศย์. (๒๕๕๑). **การเรียนรู้ทักษะชีวิต**. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๔, จาก

<http://www.Chandra.ac.th/teacher All/mdra/date/pdf/Life-skill 1 L.pd>

ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา Education Management Information System: EMIS.

กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๔, จาก:

http://data.bopp-obec.info/emis/area_school.php.

ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา Education Management Information System: EMIS,

กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, [ออนไลน์], ค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๔, จาก: http://data.bopp-obec.info/emis/school.php?area_

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พระพุทธศาสนา พัฒนาคนและสังคม**, (จัดพิมพ์ในระบบ

เครือข่าย โดยสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO Secretariat)). (เข้าถึงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๔),

online]. Available: <http://www.seameo.org/vl/payutto/index.htm>.

ครู - ครูสภา, สำนักงานเลขาธิการครูสภา. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๔ จาก

<https://ksp.or.th/ksp2013//search/index.php?key=ครู>

โครงการ”ตามรอยเกียรติยศครูผู้มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณครู” สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม

สวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๔ จาก <https://hrd.obec.go.th/Old/news/June/proj54.doc>

ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพมัธยมศึกษา, สำนักงานการบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย,

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๔ จาก

<https://sesa.obec.go.th/index.php?name=project&file=detail&id=2257>

งานครูสภา, สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ,. สืบค้นเมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ จาก

<http://www.ksp-sp.k.or.th/spk1/index.php/2015-08-27-14-17-27/2015-10-09-11-03-46>

วาทีต แสงจันทร์ ,**จรรยาบรรณวิชาชีพครู**, ค้นเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ จาก

<https://www.gotoknow.org> >

คุณลักษณะของครูแห่งชาติ, สืบค้นเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔ จาก

<https://sites.google.com/site/khrukhonmai/k6>

ครูต้นแบบ, ค้นเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๔จาก <https://www.gotoknow.org>.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Alkin, **Evaluating the cost-effectiveness of instructional programs**. Los Angeles: University of California, 1969.

Ashworth, Allan and Harvey, Roger C. “**Assessing Quality in Further and Higher Education**”, (London: Jessica Kingsley Publishers, 1994), pp. 7-14.

Bardo & Hartman, **Urban society: A systematic introduction**. New York: F. E. Peacock. 1982.

Bennett & O'Brien. **The building blocks of the learning Organization**. (Training, 1994) pp.41-49.

Bertalanffy, L. V., **General system theory**; Foundations, development, applications. (New York : George Brazillcr, 1986, p.200.

Best W. John.1997 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, **การวิจัยเบื้องต้น**, พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, ๒๕๓๕, หน้า ๑๐๐.

Brown, W.B., and Moberg, D.J. **Organizational Theory and Management : A Macro Approach**. (n.d., 1980), pp. 16-17.

Bush, T. **Theories of Educational Management**, Frome and London: Butler & Tanner, 1986. p.19.

Cronbach, **Educational psychology**. New York: Harcourt, Brace & World, 1963.

Husen & Postlethwaite. **The international encyclopedia of education** , (New York : Paramon. 1994. p.158.

Husen, Torsten & Postlethwaite, T. Neville. Ed. **The International Encyclopedia of Education**. 2nd ed vol. 10 (Great Britain : Persamon Press, 1994).

Joyce, B. and Weil, M., **Model of Teaching**, (New York : Prentice-Hall, 1996), p. 197.

Keeves **Educational Research Methodology and Measurement: An International Handbook**, Oxford, England: Pergamon Press, 1988, p.560.

Keeves, P. J., **Educational Research, Methodology and Measurement**. Printed and boun in Great Britain by Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1997. p. 559.

Keeves, P.J., **Model and Model building Education Research, Methodology and Measurement : An International Handbook**. (Oxford : Pergamon Press. 1988), p. 560.

- McMillan, J.H., & Schumacher, S., **Research in Education: A conceptual introduction**, New York: San Francisco, 2001.
- Procter and Paul. **Longman Dictionary of Contemporary English**. London: Longman, 1978.
- Seels & Richey., **Instructional technology : The definitions and domains for the field Washington**, (D.C. : Association for Educational Communications and Technology, 1994), p. 21.
- Smthi, R.H., & et al., **Management: Marketing Organizations Perform**, New York: Macmillan, 1980, p 461.
- Stoner. and Wankel, **Management. 3nd.ed.** New Delhi : Prentice-Hall Privated Limited. 1986.
- Strickland, A.W. **ADDIE. Idaho state University College of Education Science, Math & Technology Education**. Retrieved May 15, 2018, [Online] : From <http://www.ed.isu.edu/addie/index.htm>.
- Stufflebeam, et al., **Educational evaluation & decision making**. Itasca, IL: Peacock, cop, 1971.
- Tosi, H.L. & Carroll, S.J. **Management**. (New York: John Wiley and Sons. 1982), p. 559.
- Willer, D., **Scientific Sociology : Theory and Method**, Englewood cliff, (NJ. : Prentice Hill, 1986), p. 94.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการ

เรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนัก ศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนัก ศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

๑. ชื่อ.....

๒. ปัจจุบัน อายุ.....ปี ดำรงตำแหน่ง.....จำนวนปีที่ดำรงตำแหน่ง.....ปี

๓. วุฒิการศึกษาทางโลก.....วุฒิการศึกษาทางบาลี.....

๔. วัน.....เดือน.....ปี.....ที่ให้ การสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนัก ศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

๑. ปัจจัยด้านกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวงอย่างไร

๒. ปัจจัยด้านวิชาชีพครู ส่งผลต่อคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครู
สำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวงอย่างไร

๓. อิทธิบาทธรรมเป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไร

๔. องค์ประกอบของคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนัก ศาสน
ศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง ประกอบด้วยอะไรบ้าง

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ ครั้งนี้ด้วยดี
และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

พระมหาประพจน์ พุทธิชโย(บุญฤทธิ์)

นิสิตหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

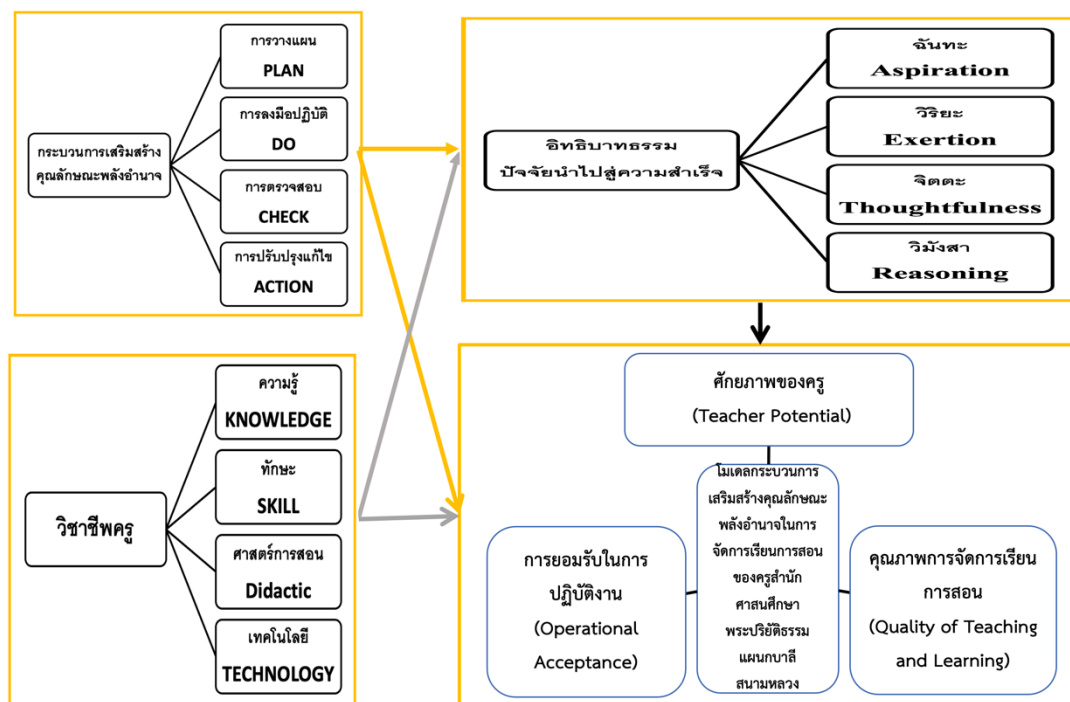
ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ตำแหน่ง

ตอนที่ ๒ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม

ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของ
ครูสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวงอย่างไรบ้าง

ภาพที่ ๔.๑ โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียน

การสอนของครูสำนักศาสนาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล (ร่างที่ ๑)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

จากผลการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล ด้วยการศึกษาดูงานเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครู และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูป โดยการเลือกแบบเจาะจง และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ได้แก่ เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูลมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒ ปี /มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล ผู้วิจัยนำเสนอโมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนาพระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนาทมูล (ฉบับร่างที่ ๑) ประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ ได้แก่ ๑) การวางแผน (Plan) ๒) การลงมือปฏิบัติ (Do) ๓) การตรวจสอบ (Check) ๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action) ส่วนที่ ๒ วิชาชีพรู ประกอบด้วย ๑) ความรู้ (Knowledge) ๒) ทักษะ (Skill) ๓) ศาสตร์การสอน (Didactic) ๔) เทคโนโลยี(Technology) ส่วนที่ ๓ ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ

ประกอบด้วย ๑) เต็มใจทำ (Willing) ๒) แข็งใจทำ (Striving) ๓) ตั้งใจทำ (Meaning) ๔) เข้าใจทำ (Reasoning) และส่วนที่ ๔ คุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย ๑) ศักยภาพของครู (Teacher Potential) ๒) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (Quality of Teaching and Learning) ๓) การยอมรับในการปฏิบัติงาน (Operational Acceptance)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๑ กระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจ

๑) การวางแผน (Plan) ได้แก่ สิ่งที่ต้องทำโดยเรียงตามลำดับความสำคัญ รายละเอียด ขั้นตอน ปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องใช้ ระยะเวลาเริ่ม-สิ้นสุด บุคคลหรือทีมงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน และที่สำคัญที่สุดคือ ตัวชี้วัดผล เนื่องจากแผนงานหมายถึง เราจะทำให้นักเรียนบาลีประสบความสำเร็จในการสอบได้ด้วยวิธีไหน ไปถึงเป้าหมายสูงสุดเมื่อไหร่ ดังนั้น ตัวชี้วัดจึงเป็นตัวที่จะคอยบอกกว่าวิธีการที่เราเลือกใช้นั้นถูกต้องหรือไม่ เร็ว-ช้าอย่างไร ทรัพยากรที่ใช้ไปเป็นไปตามแผนหรือเกินกว่าที่กำหนดไว้ เพื่อที่จะได้ปรับแผนหรือวิธีได้อย่างทันท่วงที

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) การลงมือปฏิบัติ (Do) ขั้นตอนนี้คือการลงมือปฏิบัติตามแผนงานและวิธีการที่กำหนดไว้อย่างมีวินัย ทักษะการบริหารต่าง ๆ จะถูกหยิบมาใช้ในระยะเวลาการลงมือปฏิบัตินี้ เช่น การบริหารเวลาให้ได้ตามแผน การประชุมเพื่อตรวจสอบความคืบหน้า การมอบหมายงานเพื่อแบ่งเบาภาระ เป็นต้น ในเรื่องที่นอกเหนือจากการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาตัวเอง หรือการบริหารปัจจัยส่วนบุคคล ย่อมต้องใช้วินัยและการบริหารด้านต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) การตรวจสอบ (Check) ได้แก่ หลังจากเริ่มลงมือปฏิบัติไปได้สักระยะ ต้องเริ่มทำการตรวจสอบความคืบหน้าของสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติไปนั้นว่าเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ ซึ่งสิ่งที่จะบ่งบอกได้ก็คือตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้นั้นเอง ถ้าจุดที่ตรวจสอบได้ผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดที่ได้ตั้งไว้หรือดีกว่าแสดงว่าวิธีการที่ได้เลือกใช้นั้นยังคงถูกต้อง แต่ถ้าตรวจสอบออกมาแล้วผลปรากฏว่าต่ำกว่าตัวชี้วัดที่ตั้ง ถือเป็นสัญญาณเตือนว่ามีความผิดปกติบางอย่างเกี่ยวกับแผนงานหรือวิธีการที่ได้กำหนดไว้ในตอนแรก

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) การปรับปรุงแก้ไข (Action) ขั้นตอนนี้คือการปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนวิธีการหรือทรัพยากรบางอย่างเพื่อให้ผลลัพธ์กลับมาอยู่ในแผนงานหรือเส้นทางสู่เป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในครั้งแรก ซึ่งกระบวนการปรับปรุงเริ่มจากการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามที่ได้วางแผนหรือกำหนดไว้ ว่าเกิดจากองค์ประกอบหรือปัจจัยภายใน/ภายนอกใดบ้าง แล้วจึงมากำหนดมาตรการแก้ไข ปรับปรุงต่อไป

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๒ วิชาชีพครู

๑) ความรู้ (Knowledge) ความรู้เรื่องภาษาบาลี จำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจ เพื่อจะสามารถวินิจฉัยความหมายที่แท้จริงในคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้ ไม่หวังพึ่งอินเตอร์เน็ตในการหาความหมายของภาษาบาลี และเมื่อได้มาเป็นครูสอนพระบาลีแล้ว ก็ขอให้อุทิศกาย อุทิศใจ สอนหนังสือเพื่อให้พระ เณร มีความรู้ เมื่อสอนให้พระ เณร มีความรู้ครบถ้วน ไม่ว่าข้อสอบบาลีจะออกมาอย่างไร ก็สามารถทำได้

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.) ทักษะ (Skill) ครูสอนภาษาบาลีมีความเชี่ยวชาญชำนาญในการแปลภาษามคธเป็นไทยและแปลไทยเป็นมคธ ตามหลักสูตรของแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นหลัก ยังขาดทักษะในการพูดภาษาบาลี ดังนั้นครูบาลีควรนำวิชาภาษาบาลีบรรจุทุกเสียงเป็นระบบ MP3 ให้พระสงฆ์ สามเณร ได้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้บาลีได้ดีขึ้น ครูบาลีเองก็จะได้พูด ทำให้เกิดความจำ ทำให้การสอนบาลีเป็นเรื่องไม่ยาก และที่สำคัญครูต้องช่วยปลูกฝังสร้างนิสัยการฟังด้วย การได้พูดได้ฟังบ่อย ๆ สมองจะจำและพูดได้เป็นอัตโนมัติ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓.) ศาสตร์การสอน (Didactic) ครูต้องปรับวิธีการสอน ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้และการสอนภาษาบาลี ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และ วัตถุประสงค์ของการสอนที่กำหนด ความรู้ดังกล่าวได้มาจากการคิด การวิเคราะห์ของนักปราชญ์ และนักคิดทั้งหลาย หรือได้มาจากการศึกษาค้นคว้า ทดสอบ พิสูจน์ ตามกระบวนการ ข้อความรู้อย่างกว้างประกอบด้วย ปรัชญาการศึกษา บริบททางการสอน ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ระบบ รูปแบบ วิธีการ เทคนิค และจิตวิทยาทางการเรียนรู้และการสอน การวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนการสอน การดำเนินการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) เทคโนโลยี(Technology) การพัฒนาสื่อการสอนบาลียังมีทางทำได้อีกมาก ซึ่งครูต้องช่วยกันออกแบบ และแชร์ความรู้ในระดับกลุ่ม เพื่อให้การเรียนภาษาบาลีไม่ยาก การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีต่าง ๆ ทักษะและความรู้ที่จะใช้ความหลากหลายของการใช้งานซอฟต์แวร์สื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตความสามารถในการเข้าใจสื่อเทคโนโลยี เน้นหาการใช้งานและความรู้ความสามารถในการสร้างด้วยเทคโนโลยีในการสอนบาลี ครูบาลีต้องใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) สร้างสรรค์ (Create)

ใช้ (Use) แสดงถึงความคล่องแคล่วทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้กับคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตชุดรูปแบบพื้นฐานสำหรับการพัฒนาทักษะทางเทคนิคที่จำเป็น รวมถึงความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ เว็บเบราว์เซอร์ E-mail และการสื่อสารอื่นๆ เครื่องมือค้นหาและฐานข้อมูลออนไลน์

เข้าใจ (Understand) คือความสามารถที่จะเข้าใจบริบทที่เกี่ยวข้อง และประเมินสื่อเทคโนโลยี ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ที่สำคัญในการทำความเข้าใจเทคโนโลยี เนื้อหาของสื่อการสอนบาสี และการประยุกต์ใช้ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกเกี่ยวกับการใช้ภาษาบาลีในชีวิตประจำวัน ความเข้าใจความสำคัญของสื่อเทคโนโลยีที่ช่วยให้ รวมถึงการพัฒนาทักษะการจัดกาสารสนเทศ รู้วิธีการประเมินผลของเทคโนโลยี

สร้างสรรค์ (Create) ความสามารถในการสร้างเนื้อหาและมีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารโดยใช้ความหลากหลายของสื่อเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ การสร้างสื่อเทคโนโลยีมีความหมายมากกว่าความสามารถในการใช้โปรแกรมประมวลผลหรือเขียนอีเมล รวมถึงความสามารถในการปรับการสื่อสารของครูบาติกับสถานการณ์และผู้เรียน การสร้างและติดต่อสื่อสารโดยใช้สื่อผสม เช่น ภาพวิดีโอและเสียงประกอบอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับเนื้อหาเว็บไซต์ที่ครูบาติสร้าง เช่น บล็อกและเวทิสันทนา วิดีโอและภาพถ่าย และรูปแบบอื่นๆ ของสื่อสังคม แนวคิดนี้ยังตระหนักถึงสิ่งที่เป็นความรู้ในโลกเทคโนโลยีที่ไม่เพียงแต่สร้างความชำนาญทางด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงจริยธรรม การปฏิบัติทางสังคมและการสะท้อนสิ่งที่ฝังอยู่ในการเรียนรู้ การใช้เวลาว่าง และการใช้ชีวิตประจำวัน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ ๓ ปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จ

๑) เต็มใจทำ (Aspiration)ได้แก่ รักในชีวิตการสอนนักเรียน แม้ว่า ธรรมชาติของการเป็นครูจะไม่ต่างจากการทำงานในแบบอื่น ๆ ที่จะต้องพบกับทั้งความสุข ความสมหวัง และความผิดหวัง ความรู้สึกหดหู่ใจ คุณภาพการสอนของครูจะมาจากภายในจิตใจของครู ความพอใจรักใคร่ยินดีในการเรียนเพิ่มเติม ศึกษาเพิ่มเติมในวิชาการต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการสอนวิชาที่ได้รับมอบหมายนั้น ๆ ด้วยความเต็มใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตภายใต้หลักธรรม คือ โยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิดวิเคราะห์ หรือคิดในทางที่ถูก และเหมาะสมเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ภายใต้

สภาวะแห่งเหตุ และผล ดังนั้น เมื่อเกิดความพอใจ หรือยินดีในการสอนแล้ว ย่อมทำให้เป็นผู้ที่รู้จักใช้ โยนิโสมนสิการ คือ การคิดวิเคราะห์หาแนวทางที่จะดำเนินการสอนต่อไปให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒) แข็งใจทำ (Exertion) ความพากเพียรในการสอน เมื่อได้รับมอบหมายให้สอนบาลีก็ ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ด้วยความพยายาม และมีมานะอุตสาหะ ไม่ทอดทิ้งงานที่ทำนั้น ความ เพียรพยายาม ความอุตสาหะ และมานะบากบั่นที่จะสอนบาลีให้ดีที่สุด ไม่ท้อถอยเมื่อเกิดอุปสรรค และความยากลำบากต่าง ๆ ด้วยการมองปัญหาหรืออุปสรรคที่ขัดขวางต่อการทำสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ทำ ทาย และต้องเอาชนะให้ประสบความสำเร็จให้ได้ แต่ความพยายามนี้ มิใช่หมายครอบคลุมถึง การ ปฏิบัติหรือการกระทำที่ไม่มีวันหยุด หรือ ไม่รู้ซึ่งพื้นฐานของตนเอง ที่มาจากหลักธรรมแห่งโยนิโส มนสิการ คือ การรู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุ และผลในครองครองธรรม เช่นกัน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓) ตั้งใจทำ (Thoughtfulness) การเอาใจใส่ และให้ใจจดจ่ออยู่กับอยู่กับสิ่งที่ทำคือการ สอนบาลี มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงานสอนบาลี ไม่ปล่อยปละละเลยในงานที่ทำ และทำงานสอนบาลีด้วย ความตั้งใจที่จะให้งานนั้นสำเร็จ มีองค์ประกอบ คือ มีความสนใจในการสอนนั้นอย่างจริงจัง การเอา ใจใส่ในขณะที่กระทำการสอนนั้น การมีใจที่เป็นสมาธิในขณะที่กระทำการสอนนั้น และการที่มีจิตใจ มุ่งมั่นและแน่วแน่ในขณะที่กระทำการสอนนั้น

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔) เข้าใจทำ (Reasoning) คือ ครูต้องมีการสอบสวน ไตร่ตรอง และพิจารณา ตรวจสอบในสิ่งที่กำลังสอนนั้น ๆ รวมถึงการรู้จักค้นคว้า ทดลอง คิดค้น และรู้จักคิดแก้ไขปรับปรุง งานการสอนบาลี ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ การคิด วิเคราะห์ อย่างมีเหตุ และผล ย่อมทำให้เข้าใจต่อ กระบวนการ วิธีการ และแนวทางในการดำเนินงานสอนที่ถูกต้อง เหมาะสม รวมถึงย่อมรู้จักแนวทาง ในการแก้ไข้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ดีในการสอนบาลี แต่หากไม่มีการใช้ปัญญาก่อนทำการสอนบาลี หรือขณะทำการสอนบาลีแล้ว ย่อมนำมาซึ่งปัญหาและอุปสรรคในการสอนนั้น ๆ ส่งผลต่อจิตที่ท้อแท้ การทำสิ่งนั้นไม่สำเร็จ หรือหากสำเร็จก็จะไม่เกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

ส่วนที่ ๔ คุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับบริบทของ
๑) ศักยภาพของครู (Teacher Potential) ๒) คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (Quality of Teaching and Learning) ๓) การยอมรับในการปฏิบัติงาน (Operational Acceptance)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

พระมหาประพจน์ พุทธิชัย(บุญฤทธิ์)

นิสิตหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือเชิญ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

๑. พระวิสุทธีวงศาจารย์ กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ
๒. พระมหาสุธรรม สุรตโน,ดร ผู้อำนวยการสำนักพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
๓. พระมหาวิทยา จิตตชโย อาจารย์ใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
๔. พระมหาบุญเอื้อน ปุณฺณสาโร ครูสอนบาลี
๕. พระมหาสมบัติ อินฺทปญฺโญ,ดร. ครูสอนบาลี
๖. พระมหาสุรราช ขาติชฌโญ,ดร. ครูสอนบาลี
๗. พระมหาไผ่ พุทธิสมปณฺโน ครูสอนบาลี
๘. พระมหาสุวิทย์ ธมฺมิกมฺุณี,ดร. ครูสอนบาลี
๙. พระมหาบรรพิต ปสิทฺธชโย ครูสอนบาลี
๑๐. พระมหาธีรชัย อิชฺชโย ครูสอนบาลี

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการประชุมสนทนากลุ่ม

๑. พระมหาสมบัติ ธนปญโญ,ผศ.ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๒. พระครูกิตติญาณวิสิฐ,ผศ.ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๓. พระมหาเผด็จ จิรกุล,ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๔. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญปู	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๕. รศ.ดร.สิน งามประโคน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๖. ผศ.ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๗. ผศ.ดร.ระวีง เรืองสังข์	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๘. ดร.ยุทธวิทย์ แก้วทองใหญ่	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๙. ดร.ทองดี ศรีตระการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๒๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบัวน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔
๘๐๓๔ www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

ประธานกราบเรียน พระเดชพระคุณพระวิสุทฐิวงศาจารย์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิชัย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสสนามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความ อนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อลากุล

โทร ๐๙ ๗๖๕๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๓.๓ / ว ๐๒๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔
๘๐๓๔www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

ประธานกรรมาธิการ พระมหาสุธรรม สุตโน,คร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิชัย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักงานศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสสนามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความ อนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.สมณี อาลากุล

โทร ๐๙ ๗๖๕๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๒๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔

๘๐๓๔ www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

ประธานกราบเรียน พระมหาสุรราช ชาติชญโญ,ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิชัย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความ อนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ สุดแต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

เจ้าหน้าที่ฯ :- น.ส.ณัฏฐา อาลากุล

โทร ๐๙ ๗๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ๖ ๐๒๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๖๔
๘๐๓๔ www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

ประธานกรรมาธิการ พระมหาสุวิทย์ ธมฺมิกมฺหิโนดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัณนิษฐานและแบบบันทึกข้อมูลการสัณนิษฐาน จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิโย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008
นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง
“โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา
พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร
การศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความ
อนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป
ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัณนิษฐาน สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก
ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาลากุล

โทร ๐๙ ๗๖๙๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓ / ว ๐๒๘

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔

๘๐๓๔ www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

ประธานกรรมาธิการ พระมหาสมปิต อนุทปญญ์ดร.

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการสัณนิษฐานและแบบบันทึกข้อมูลการสัณนิษฐาน จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิชัย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหาร การศึกษาพิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความ อนุเคราะห์ให้นิสิตได้ดำเนินการสัณนิษฐานเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป ส่วนวันเวลาและสถานที่ที่จะให้สัณนิษฐาน สุดแท้แต่ท่านจะกำหนด หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจัก ได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีและขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

นิสิตผู้วิจัย :- โทร ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

เจ้าหน้าที่ :- น.ส.ณัฏฐา อาสากุล

โทร ๐๙ ๗๖๕๕ ๔๒๒๘

ที่ อว ๘๐๐๓.๓/ว ๐๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่ สำนักเรียนวัดบางพลีใหญ่ใน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิชัย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลังอำนาจในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสสนามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก พระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาประพจน์ พุทธิชัย ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

น.ส.มณี อาลากุล ๐๙ 7695 4228

ที่ อว ๘๐๐๓.๓/ว ๐๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐๓๕๒๔ ๘๐๓๔

www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติตอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิชัย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสสนามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติจาก พระคุณท่านให้ นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการ ต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จกเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาประพจน์ พุทธิชัย ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

น.ส.มณี อาสากุล ๐9 7695 4228

ที่ อว ๘๐๐๓.๓/ว ๐๓๒

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๙ ๓๐๓๐ ๕๐๓๘ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๓๔
www.mcu.ac.th, www.edmcu.net

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติขอความเห็นชอบแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดบัวขวัญ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาประพจน์ ฉายา พุทธิชัย นามสกุล บุญฤทธิ์ รหัสประจำตัวนิสิต 6201102008 นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง “โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองในการจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสันามหลวง” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ นิสิตได้จัดทำเครื่องมือการวิจัยเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เรียบร้อยแล้ว จึงใคร่ขออนุมัติขอความเห็นชอบ จากพระคุณท่านให้นิสิตได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทาง วิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปุ)

รองคณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

ติดต่อประสานงาน :-

พระมหาประพจน์ พุทธิชัย ๐๘ ๔๖๕๓ ๐๖๕๖

น.ส.ณัฏฐ์ อาลากุล ๐๙ 7695 4228

ประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Dissertation)

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โมเดลกระบวนการเสริมสร้างคุณลักษณะพล้งอำนาจใน
การจัดการเรียนการสอนของครูสำนักศาสนศึกษา
พระปริยัติธรรม แผนกบาลีสนามหลวง

A MODEL OF TEACHING MANGEMENT
EMPOWERMENT PROCESS OF TEACHERS
IN PHRAPARIYATTIDHAMMA
CHOOOLS, PALI DIVISION

ผู้วิจัย

พระมหาประพฤติ พุทธิไชย (บุญฤทธิ)

๖๒๐๑๑๐๒๐๐๘

คณะกรรมการควบคุมดูแลวิทยานิพนธ์

๑. พศ.ดร.บุญเชิด ชำนิศาสตร์	ประธานกรรมการ
๒. ดร.ลำพอง กลมกุล	กรรมการ

คณะกรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิ

๑. พระมหาสมบัติ อนุปญโญ,พศ.ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๒. พระครูถิตติญาณวิสิฐ, พศ.ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๓. พระมหาเพ็ญจิ จิรกุลโส,ดร.	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๔. รศ.ดร.สมศักดิ์ บุญบุญ	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๕. รศ.ดร.สิน วามประโคน	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๖. พศ.ดร.พิรวัฒน์ ชัยสุข	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๗. พศ.ดร.ระวีจ เรืองสวัช	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๘. ดร.ยุทธจักร แก้วทองใหญ่	ผู้ทรงคุณวุฒิ
๙. ดร.ทองดี ศรีธรรมา	ผู้ทรงคุณวุฒิ

วันเสาร์ที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๔
(เวลา ๑๑.๐๐ น. เป็นต้นไป)

ณ วัดสิงห์ แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง
กรุงเทพมหานคร

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

พระครูวินัยธรประพตติ พุทธิชัย บุญฤทธิ์ อายุ ๓๙ ปี,
พรรษา ๑๘, นธ.เอก, ปธ.๖, ปริญญาโท

วัน เดือน ปีเกิด

๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๔

สถานที่เกิด

จังหวัดสุรินทร์

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๓/๒ หมู่๗ ตำบลคลองสาม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดปทุมธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๑

จบมัธยมศึกษา ปทุมธานี

พ.ศ. ๒๕๔๖

สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๓ ประโยค สำนักเรียนจังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. ๒๕๔๘

สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๔ ประโยค สำนักเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์

พ.ศ. ๒๕๖๐

รัฐศาสตรบัณฑิต(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยปทุมธานี

พ.ศ. ๒๕๖๒

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

พ.ศ. ๒๕๖๒

สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๕ ประโยค เขตมณฑลบุรี กทม.

พ.ศ. ๒๕๖๓

สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๖ ประโยค สำนักเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๐

เป็นหัวหน้าโครงการอบรมสามเณรภาคฤดูร้อน จ.สมุทรปราการ

พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๒

ปฏิบัติหน้าที่เป็นพระธรรมทูตที่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๕

ปฏิบัติหน้าที่เป็นพระธรรมทูตที่ประเทศฝรั่งเศส

พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘

ปฏิบัติหน้าที่เป็นพระธรรมทูตที่ประเทศออสเตรเลียและประเทศอิตาลี

พ.ศ. ๒๕๕๙- ๒๕๖๒

เป็นเจ้าอาวาสวัดพุทธไฮล์บรอนน์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

พ.ศ. ๒๕๖๓

เป็นเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายนอร์เวย์ ราชอาณาจักรนอร์เวย์

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน

เจ้าอาวาสวัดพระธรรมกายนอร์เวย์ ราชอาณาจักรนอร์เวย์

ที่ทำงานปัจจุบัน

ราชอาณาจักรนอร์เวย์

ปีเข้าศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๖๒

ปีที่สำเร็จการศึกษา

ปีการศึกษา ๒๕๖๔

ที่อยู่ปัจจุบัน

๒๓/๒ หมู่ ๗ ตำบลคลองสาม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดปทุมธานี

โทร: ๐๘๔-๖๕๓-๐๖๕๖ E-mail: gobori_0721@hotmail.com

